PARÓLA

XXVII. évfolyam A közösségi fejlesztőmunka folyóirata 2018/1. szám

Részvételi termékfejlesztés

Belépő dolgozatok - mesterszakosok munkáiból

SZERVEZZ ÉS SZERVEZŐDJ! - közösségszervezők megnyert ügyei

Társadalmi Párbeszéd Színház

Acsaiak vagyunk - életképek

Tartalom

„Karcsú kezdet" – sikeres termékfejlesztés részvételi módszerekkel 2
Belépő dolgozatok 7
Közösségfejlesztés Nagyecseden 7
Beavatkozás egy Szentjánosbogár Klub mindennapjaiba 13
Rafea – Egy közösségi beavatkozás margójára 15
Közösségfejlesztés a Hős utcában 17
Közösségfejlesztés 20
Élmény Tár Tanoda 23
Itthon vagyok - otthon leszek *Alkotótábor Pécsbányán Katona Kriszta és László Eszter vezetésével* 25
A Közös Ország Mozgalom tevékenysége 27
SZERVEZZ ÉS SZERVEZŐDJ! *Közösségszervezők elemzik megnyert ügyeiket és a közösségszervező folyamatot* 29
Társadalmi Párbeszéd Színház – megjelenít, érzékenyít, lelkesít 47
Acsaiak vagyunk… közösségi fotókiállítás a Galga menti Acsán 53
MEGJELENT
Kovács Edit: Közösségfejlesztői szerepfelfogások és munkamódok közösségeket érintő radikális mértékű változásokban 56

PAROLA. Felelős kiadó: Közösségfejlesztők Egyesülete, Kovács Edit elnök

Felelős szerkesztő: Vercseg Ilona

Tördelés: Sain Mátyás

Címlapfotó: Társadalmi Párbeszéd Színház

Észrevételeiket, javaslataikat várjuk a szerkesztőség email címén: kofe@kkapcsolat.hu

„Karcsú kezdet” – sikeres termékfejlesztés részvételi módszerekkel

Sain Mátyás

Az alábbiakban egy olyan termékfejlesztési módszertant mutatok be, amely az üzleti világban – elsősorban is a szoftverfejlesztés területén – jött létre, de meggyőződésem, hogy részben vagy akár egészben a közösségi munkában is használható, de legalábbis inspirációt, ötleteket adhat.

A tapasztalati háttér

A korábban nagynevű VÁTI utódjaként működő Lechner Tudásközpont minisztériumi háttérintézményeként elsősorban a hazai építésügyet szolgálja, többek között különféle online alkalmazásokkal. A Parola-olvasók számára is ismerős lehet a TeIR, a statisztikai adatok népszerű tárháza, vagy a kevésbé népszerű, de annál kötelezőbb „e-napló”, az építési napló online változata.

A „Lechnerben” a 2017-es év egyértelműen az elektronikus építésügyi rendszerek fejlesztéséről szólt. KÖFOP[1] forrásból mind a már meglévő, mind számos új, gyakran teljesen előzmények nélküli internetes építésügyi alkalmazás fejlesztése kezdődött meg, lelkesedéssel töltve el az utópisztikus lelkületű kollégákat, miközben természetesen szkeptikus hangokat is hallani.

Az ilyen fejlesztések persze mindig rizikósak. A politikai szándékoknak, a szakértői tudásnak és az informatikai fejlesztői oldalnak nagyon összhangban kell lennie ahhoz, hogy konzisztens termék szülessen, melyet aztán majd vagy szeretnek használni az emberek vagy nem; nehéz ezt előre látni. E nehézséget oldandó a Lechner külső termékfejlesztői szakértői segítséget is igénybe vett. Ennek eredményeként járta át a céget az úgynevezett „agilis módszertan”, a vezetés pedig meghozta azt a döntést, hogy valamennyi projektet – mégpedig nem kevésről, közel 20 darabról van szó – a következőkben részletesebben is bemutatott „lean inception” módszerrel kell megtervezni.

Magam korábbi közösségi tervezési tapasztalataim alapján kerültem bele a munkába. Egy termékfejlesztési folyamatot végignézve, majd hármat moderálva jutottam arra a következtetésre, hogy a „lean” megközelítése és módszertan egyfelől hasznos volt az aktuális feladatok minél jobb teljesítésében, másfelől akár szemléletében, akár közvetlenül egyes technikáival gazdagítani tudja közösségfejlesztő, közösségi tervező gyakorlatunkat is, és különösen hasznos lehet társadalomfejlesztési projektek tervezésekor.

„Karcsú kezdet”

…valahogy így lehet a „lean inception” kifejezést magyarra fordítani. Az elnevezés arra a megközelítésre utal, hogy egy fejlesztés (eredetileg szoftverfejlesztés) során nem célszerű a vélt céljaink eléréséhez vizionált funkciókat előre teljeskörűen kitalálni, majd erőforrást nem kímélve „lefejleszteni”, s ezután reménykedni abban, hogy tényleg jól határoztuk meg mind a célokat, mind az eszközöket, így célcsoportunk valóban örömmel használja majd a termékünket. Miért nem? Amerikai kutatások szerint az elkészült internetes alkalmazások funkcióinak 45%-ára soha senki nem kattint, egy újabb 19%-ra pedig csak nagyon ritkán… vagyis a befektetett munka kétharmada lényegében felesleges volt. Mit ajánl ehelyett a lean inception módszer? Stratégiai szemlélettel közelítve, részvételi eszközökkel, számos önellenőrző kört is futva, találjunk ki egy „sovány” kezdő terméket (egy minimum életképes terméket, ahogy a startupoknál mondani szokták), majd ezt élesítve, tesztelve vagy akár használva haladjunk tovább a fejlesztésben.

E szemléletben fontos tényező az üzleti haszon/hasznosság kérdése is, amely a közösségi, társadalmi fejlesztések esetében inkább a sikerélménnyel, a társadalmi munka hatékonyságával analóg. Vagyis: ne fejlesszünk olyan funkciókat, olyan szolgáltatásokat, amelyeket aztán senki nem fog használni (szeretni), vagy ha ez mégis elkerülhetetlen, mert például ez a támogató elvárása, legalább ne fordítsunk rá túl sok erőforrást. A közösségi

[1] Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program

munkában Lányi András sokat idézett szavai szerint „kudarcról kudarcra haladunk előre”, de talán a „lean” megközelítése segíthet abban, hogy a kudarckomponens minél kisebb arányú legyen.

Lépésről lépésre

A következőkben bemutatom a lean inception közösségi tervezési folyamatát. Mivel egy igen strukturált megközelítésről van szó, nem meglepő, hogy a módszertan pontosan meghatározza mind a lépéseket, mind az azokra fordítandó időt – amitől persze mindenki úgy tér el, ahogy jónak látja (vagy ahogy sikerül). Az eredeti útmutató szerint csoportmunkában 10 félnapos alkalomra van szükség, vagyis folyamatos munkával 5 munkanap alatt teljesíthető minden lépés.

A Lechnerben a „leaneket” 5-15 fő közötti létszámmal végeztük. Szerencsés, ha a résztvevők végig ott tudnak lenni, és aktívan hozzájárulnak a közös gondolkodáshoz. A kollégákon (szakértőkön, projektvezetőn, döntéshozókon, informatikusokon – és akár leendő felhasználókon) kívül szükségünk van egy teremre, amelyet lehetőleg nem kell minden délután kiüríteni, mivel a falra ragasztott eredményekre (a cetlik százaival teleragasztott papírokra) gyakran utalunk vissza. A közösségi tervezésnél megszokott módon szükségünk van továbbá egy táblára, flipchart-papírokra és rengeteg öntapadós (post-it) cetlire, több méretben és színben, illetve megfelelően vastagon fogó (filc)tollakra.

A moderátori (facilitátori) munka többé-kevésbé a közösségi tervezésnél megszokott módon zajlik. Az ötletbörzék során a résztvevők egyénileg vagy kiscsoportokban írják a válaszaikat post-itekre, amelyeket a moderátor folyamatosan begyűjt és csoportosítva a táblára ragaszt. A megbeszélés során az azonos értelműeket, vagy egy adott állítás változatait egymás alá lehet ragasztani (az azonosakat, feleslegeseket esetleg összegyűrni és eldobni). A témához nem kapcsolódó, de később megbeszélendő ügyeket egy úgynevezett „parkolóba” tesszük, vagyis egy üres, P-betűvel jelzett lapra ragasztjuk.

A módszertannak megfelelően a továbbiakban – bármilyen rosszul is hangzik – „termékként” fogok utalni arra, amit létre akarunk hozni, legyen az online szoftver, vagy éppen közösségi szociális szolgáltatás, esetleg egy társadalmi vállalkozás.

1. lépés: Termékvízió

Az első lépésben egy előre megadott hiányos mondat segítségével létrehozunk egy konszenzusos termékvíziót. A mondat így hangzik:

Azoknak a … (pl. önkormányzati dolgozóknak, tervezőknek stb.), *akik* … (adott üggyel foglalkoznak, vagy valamilyen helyzetben vannak stb.) *a* … (mi termékünk) *egy olyan* … (valami: pl. online térinformatikai rendszer vagy közösségi szociális szolgáltatás), *ami* … (ezt és ezt nyújtja, szolgáltatja, biztosítja, segíti).

Van továbbá egy kiegészítő mondat: *Ellentétben a* … (itt megnevezhető a korábbi gyakorlat vagy egy hasonló megoldás) *a* … (mi termékünk) *abban lesz különleges, hogy* … (és itt leírjuk, hogy mivel lesz ez jobb, mint a korábbi gyakorlat vagy más hasonló megoldás).

A mondat(ok) hiányzó részeit egyenként vagy egy-kettőt összevonva kiscsoportos ötletbörzével adjuk meg, és addig beszélünk róla, míg többé-kevésbé egyetértés van a résztvevők között. Kisebb véleménykülönbségeket elnapolhatunk, mert a módszer többször is visszatér egy-egy témára, így később finomodhat a kép.

2. lépés: Mit csinál, mit nem csinál?

A termékünk meghatározásánál sokat segít, ha elgondolkodunk azon, hogy ez a termék *mi biztosan nem*, illetve *mi az, amit biztosan nem csinál*, illetve ennek ellentéteként *mi és mit csinál biztosan*. A kérdésekre adott válaszok – cetlik – egy négyfelé osztott lapra ragaszthatók. Gyakran könnyebb először arra a kérdésre válaszolni, hogy mi nem, mit nem csinál.

3. lépés: A termékünk céljai

A termék lehetséges céljait egyéni ötleteléssel gyűjtjük össze, majd a cetliket csoportosítjuk, esetleg felülírjuk egy-egy konszenzusos megfogalmazással. Fontos, hogy ne az eszközöket (eszközök létrehozását) fogalmazzuk meg célként, hanem azt, hogy a termék a képzeletbeli célcsoport számára mivel fog „boldogságot okozni". Az építésügy kapcsán például ilyen jellegű célokat írtunk fel: „gyorsabb (és így olcsóbb) lesz a tervezés", „átláthatóvá tesz országos folyamatokat" vagy „szemléletet formál".

A célokat ezután szavazással (például mindenki eloszt 5 piros pöttyöt az általa fontosnak tartott célok között) fontossági sorrendbe rendezzük.

4. lépés: A rendszer tulajdonságai

Ez a lépés a szoftverfejlesztésnél aránylag konkrét rendszertulajdonságok (gyorsaság, biztonság, elérhetőség stb.) átbeszélését és sorba állítását jelenti, de ezek (vagy tetszés szerinti más rendszertulajdonságok) közösségi, társadalmi fejlesztések esetében is értelmezhetők. E lépés lényege, hogy lássuk, mindennek egyszerre nem felelhetünk meg (a termékünk például vagy gyors lesz vagy biztonságos), és így lehetőségünk van tudatosítani, eldönteni, hogy mely tulajdonságok a kritikusak, a fontosabbak, és melyeket kell vagy lehet beáldoznunk.

5. lépés: Perszónák

A lean inception módszertanának fontos eleme, hogy alapos elemzésnek vetjük alá a célcsoportunkat, hiszen a termékünk sikere azon múlik, hogy az ő szükségleteiknek, igényeiknek, felhasználói szokásaiknak eleget tudunk-e tenni. A módszer az, hogy konkrét személyeket képzelünk el, mégpedig annyit, ahány különféle hátterű felhasználóra számítunk. Fontos, hogy igazán beleéljük magunkat e személyek helyzetébe, ezért minden perszóna esetében egy négyfelé osztott lapon 1) *elnevezzük*, esetleg lerajzoljuk az illetőt (adhatunk fantázianeveket, például „Hangadó Hanga"), 2) megadjuk az *életrajzát* (hány éves, milyen végzettsége van, milyen körülmények között él vagy dolgozik stb.), 3) jellemezzük a rendszer szempontjából fontos *viselkedését* (pl. nem használ okostelefont, sokat van úton stb.), majd 4) megpróbáljuk megfogalmazni az adott ügyhöz kapcsolódó *igényeit*.

A perszónák megalkotása aránylag időigényes folyamat. Ha kellő számú résztvevőnk van, 3-4 fős csoportok dolgozhatnak párhuzamosan egy-egy perszónán. Néha segít, ha egy valóban létező személyre gondolunk, sőt – bár ilyet nem csináltunk – érdemes lehet utólag interjút is készíteni velük.

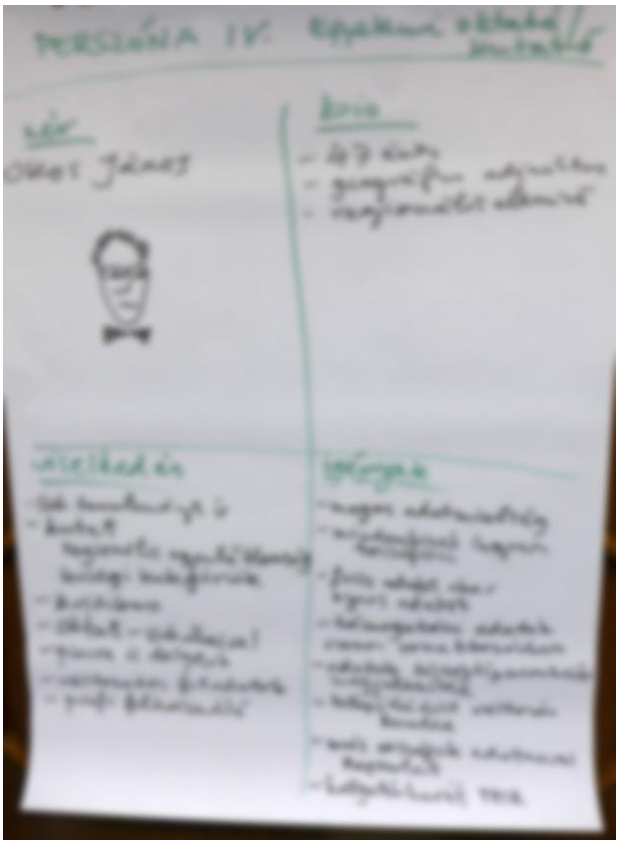

6. lépés: Funkciók

Ebben a lépésben eljutunk oda, hogy az előkészítő elemzések után elkezdjük azonosítani a termékünk *funkcióit*, *szolgáltatásait*. Az ötletbörze alapján cetlikre írt funkciókat egy olyan mátrixban helyezzük el, amelynek a bal oldalán (a sorokban) a perszónák vannak fontossági sorrendben (fent a legfontosabb), fölül (az oszlopok címében) pedig a céljaink fontossági sorrendben (balra a legfontosabb). A funkciókat tehát a perszónákhoz és a célokhoz rendeljük hozzá – ennek a felhasználónak ahhoz, hogy egy adott célt elérjen, milyen funkciót/szolgáltatást kell biztosítanunk. Ha több célhoz vagy több perszónához is rendelhető egy funkció, tegyük a legfontosabbhoz. Így jól látható lesz a funkciók fontossága: a legfontosabbak a bal felső sarokban, a kevésbé fontosak a jobb alsóban lesznek. Ez segít abban, hogy a fejlesztési erőforrásainkat jól használjuk fel, vagyis az időnket és a lehetőségeinket a legfontosabb funkciók fejlesztésére fordítsuk első körben.

7. lépés: A funkciók elemzése

A következő lépésben „technikai és üzleti” elemzésnek vetünk alá minden egyes funkciót. Ehhez – technikailag – szükségünk van dupla méretű, lehetőleg zöld, sárga és rózsaszín post-itekre.

Első körben két szempont szerint értékelünk: egy adott funkció tekintetében mennyire értünk mi magunk egyet annak részleteiben (üzleti egyetértés), illetve mennyire egyértelmű, hogy miként kell ezt létrehozni, biztosítani (műszaki bizonyosság). Ha mindkét bizonyosság nagy, zöld háttérszínt (az illusztrációban kéket) kap a funkció leírását tartalmazó post-it, ha kisebb, sárgát, ha nagy a bizonytalanság, akkor rózsaszínt, de ha halmozódik a bizonytalanság, még egy x-et is rajzolunk mellé.

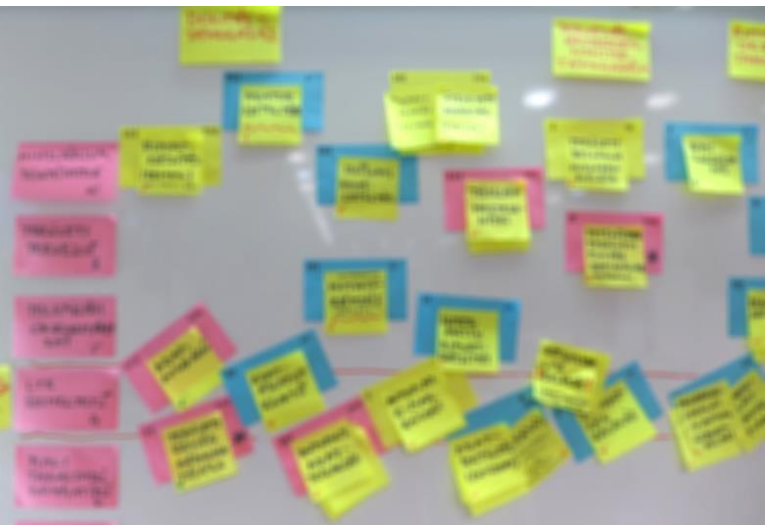

A második lépésben az adott funkció üzleti értékét és létrehozásának erőforrás-szükségletét vizsgáljuk, jelöljük ($, $$, $$$, illetőleg E, EE, EEE).

A leírtak szerint minden egyes funkciót egyenként végigelemzünk. A végeredmény egy igen színes tábla lesz, ahol minden funkciónál könnyedén leolvashatjuk, hogy mekkora a létrehozásával kapcsolatos üzleti és technikai bizonyosság, mekkora az üzleti értéke (mennyire hasznos), és mennyi munka létrehozni.

8. lépés: User journey

A 7. lépésnél jól tetten érhető, hogy lean módszer többször visszatér egy adott gondolathoz, s ezzel biztosítja, hogy minél kevesebb hiba, félrement gondolatmenet maradjon a folyamatban. Ennél a lépésnél ugyanis visszatérünk a perszónákhoz. Minden egyes elképzelt felhasználóra elkészítünk egy ún. user journey-t, azaz felhasználói „utat”: végiggondoljuk és leírjuk, hogy egy adott feladat vagy probléma kapcsán milyen élethelyzetben van, és a mi termékünkbe „belépve” azt hogyan használná. Eközben ráébredünk, hogy az adott személynek mi okozhat nehézséget, hol adná fel, hol okoznánk neki örömöt vagy nehézséget. A user journey-ben végignézzük, hogy az adott személy milyen funkciókat tudna, szeretne használni.

Ha ezzel a szintén időigényes lépéssel megvagyunk, keresztellenőrzést tartunk: megvizsgáljuk, hogy a korábban beazonosított funkcióinkat használták-e a perszónáink (ha valamelyiket nem, miért nem), illetve találtunk-e újabb, eddig fel nem írt funkciókat.

9. lépés: A funkciósorrend meghatározása

Mint ahogy már szó volt róla, az agilis fejlesztési módszertan lényege, hogy nem az egész elképzelt terméket akarjuk egyszerre kifejleszteni, felhasználva minden erőforrásunkat – mert esetleg utólag kiderül, hogy nem is jó úton jártunk. Ehelyett kisebb csomagokra – a szoftverfejlesztésben ún. *sprintekre* – bontjuk a fejlesztést. A sprinteket (nekirugaszkodásokat) úgy határozzuk meg, hogy ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz, és legyen megfelelő üzleti értéke. Ennek érdekében a lean inception a következő szabályokat adja meg. Egy sprintbe úgy helyezzünk el maximum három funk-

ciót (lásd 7., 8. lépés), hogy legyen benne zöld hátterű, legfeljebb 1 rózsaszín hátterű, tartalmazzon legalább 4 $-t, de legfeljebb 5 E-t. Ez a játékszabály segít abban, hogy reálisan megvalósítható kis feladatcsomagokat állítsunk össze magunknak – vagy a fejlesztőknek. A megvalósítás során minden elkészült sprintet egyfajta stábértekezlet formájában megbeszélünk, kielemzünk.

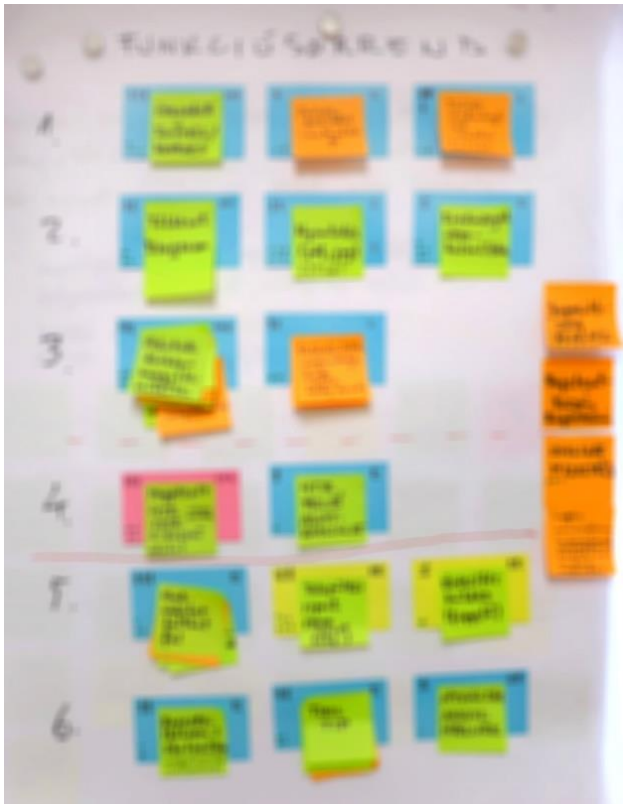

10. lépés: Minimum életképes termékek

A sprintek összeállításánál egy-egy vízszintes vonallal jelezzük, hogy hol jutottunk el egy életképes „tesztverzióhoz", egy első (vagy második, harmadik), már önmagában működőképes és hasznot hozó termékhez, amely aztán később továbbfejleszthető. Ezeket a résztermékeket tovább elemezhetjük küldetésük, céljaik, sikerkritériumaik stb. szerint. A megvalósítás során pedig ezeket tudjuk élesben tesztelni vagy akár a célcsoport rendelkezésére bocsátani, majd a tapasztalatokat felhasználni a további fejlesztéshez.

Az összefoglaló összefoglalója

A lean inception módszer lépéseinek e rövid leírása feltehetően nem alkalmas arra, hogy ez alapján nekiálljunk végigcsinálni. Remélem ugyanakkor, hogy a bemutatott módszertan ötleteket, inspirációt ad az olvasónak, illetve az erőforrás-hatékony, sikerorientált megközelítés hasznos lehet a közösségi munkában. A teljesség igénye nélkül még egyszer összefoglalom a módszer legfontosabbnak tűnő tanulságait:

- Ha létre akarunk hozni egy terméket, szolgáltatást, és már látni véljük, hogy mit és hogyan fogunk megvalósítani, gondolkodjunk el arról is, hogy *miért* hozzuk azt létre – kinek milyen boldogságot, előnyt, netán hátrányt okozunk vele.
- Ebbe a gondolkodásba vonjunk be minden érintett felet, hogy létrejöjjön a csapatban egy *közös megértés, egyetértés*, ami biztosítja, hogy félreértések nélkül egy irányba „toljuk a szekeret".
- *Éljük bele magunkat a célcsoportunk, a felhasználók helyzetébe*: ne csak a vélt igényeiket lássuk, de szokásaikat, preferenciáikat is; próbáljuk ki legalább teoretikusan, hogy vajon mit fognak átélni a termékünk használatával, mit fognak benne szeretni, mi okoz majd nehézséget.
- *Elemezzük a tervezett funkciókat*, szolgáltatásokat aszerint, hogy azok mennyire fontosak, illetve mekkora energiaráfordítás azokat létrehozni. Ez alapján először koncentráljunk a legfontosabb, ugyanakkor reálisan megvalósítható funkciókra.
- Hozzunk létre egy (vagy fokozatosan több) tesztelhető vagy akár a valóságban is kipróbálható kezdő terméket (szolgáltatást), és ennek tanulságai alapján döntsük el, hogy a maradék erőforrásainkat hogyan hasznosítjuk.

A módszer részletesebb leírása ezen a honlapon megtalálható, illetve egy regisztrációt követően ingyen letölthető a szerző (Paulo Caroli) által írt, To The Point című kézikönyv is.

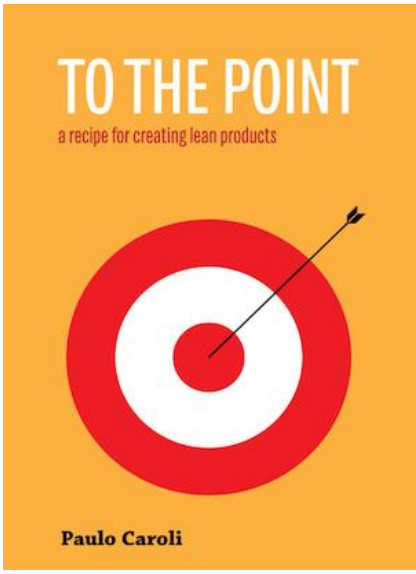

Belépő dolgozatok

Az itt következő dolgozatfüzér válogatás az ELTE TáTK Közösségi és civil tanulmányok mesterszak hallgatóinak munkáiból, melyeket *A közösségi beavatkozás modelljei és a segítők szerepei* kurzusom 2018. januári vizsgájához készítettek – belépőként, saját beavatkozási élményeikről.

Péterfi Ferenc tanár

Közösségfejlesztés Nagyecseden

Bíró Gergő Csaba

2015-ben a Debreceni Egyetem Nyíregyházi Egészségügyi Karán a közösségi animátor szakirányú továbbképzés keretein belül két látóúton is jártunk. Egyrészt megtekintettük a Miskolc Avas lakótelepén működő Közösségi Házat, illetve az ottani settlement lakást, és képet kaptunk az ottani helyzetről, a civilek évek óta zajló munkájáról. Másrészt Nagyecseden is tereplátogatást végeztünk, ahol megnéztünk két közösségi épületet, a *Csillagház* és a *Csillagpont* közösségi házakat és megismertük, hogy milyen programokkal töltik meg azokat a közösségfejlesztők és más munkatársak, valamint az ott élők.
Ebben a dolgozatban a Nagyecseden látottakat, illetve az azóta a településen történteket szeretném feldolgozni. Ebben nagy segítséget jelent, hogy 2017. június 9-én interjút készítettem *Murguly-Biró Brigittával*, a szegregátumban lévő Csillagpont settlementház közösségfejlesztő munkatársával, *Kovács Edit* tanárnő *Munkamódok és módszerek a közösségi munkában* gyakorlati órájához.

Program Kódja	Program neve	A projekt időtartama
TÁMOP-3.3.7.	A minőségi oktatás feltételeinek megteremtése a Mátészalkai Kistérségben	2010. szeptember 1. - 2012. augusztus 31.
TÁMOP-5.1.3.-09/2-2010-0024	Együtt az úton! - Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikrotérségében	2011. október 1. – 2014.március
TÁMOP-5.3.10-12/1-2012-0001	„Aktívan a tudásért!” kiemelt projekt	2013. január 1. - 2015. november 19.
TÁMOP-5.2.3.A-12/1-2012-0007	Integrált térségi programok a gyerekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelésére a Mátészalkai kistérségben	2013. március 1. - 2015. február 28.

Néhány fejlesztési program Nagyecsed településen.

Többször beszélgettem 2015-ben és azóta is Murguly-Biró Brigittával, *Fodorné Papp Ilonával* és *Erősné Balogh Szilviával* arról, hogy miért olyan sikeresek a felzárkóztató és fejlesztő szoft programok Nagyecseden, és ez az egész munka hogyan indult. Úgy kezdődött, hogy többen a családsegítőben dolgoztak, szociálismunkások, pedagógusok és megállapították, hogy az esetkezelés, családgondolás inkább tüneti kezelés, tűzoltó munka, semmint valódi segítség, megelőző tevékenység, és hiányzik az érintettek szerepe. Valamilyen olyan módszer kellene, ahol az érintettek jobban motiváltak a saját életük és környezetük rendbetételére. És ekkor kezdődött az igényfelmérés, majd pályázatírás Mátészalka település vezetésével a *TÁMOP-3.3.7. A minőségi oktatás feltételeinek megteremtése a Mátészalkai Kistérségben* című programban. És elhatározták, hogy erre épülve Ők is összeraknak és megírnak egy saját pályázatot a Nagyecsedi mikrotérségre.[2] Azért gondolkodtak ebben a mikrotérségben, mert az alábbi települések szociális ellátását amúgy is a nagyecsedi szociális központ végezte: *Nagyecsed, Győrtelek, Tiborszállás, Fábiánháza, Mérk, Vállaj.* Az első pályázat, amelyet így

[2] Nagyecsed korábban a Mátészalkai kistérséghez tartozott, 2013. január 1-je óta pedig a Mátészalkai járáshoz tartozik.

közösen írtak a *TÁMOP – 5.1.3-09/02 Együtt az úton!- Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikro-térségében* nevű pályázat. A TÁMOP 5.1.3. program egy országos, a mélyszegénységben élők integrációját célzó program volt, amelyre az ország legszegényebb térségein található települések pályázhattak.

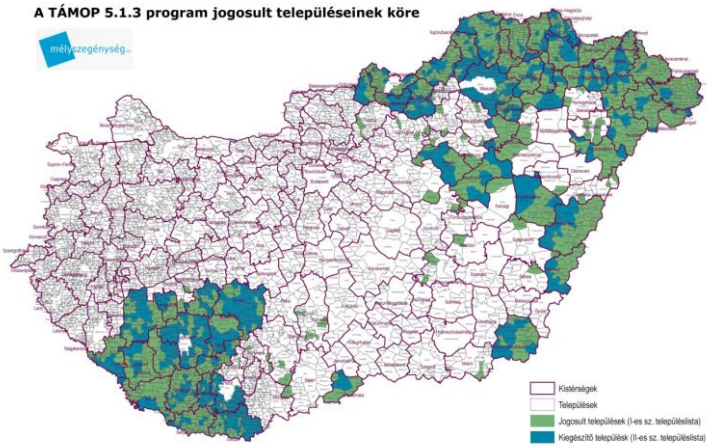

A TÁMOP 5.1.3. programra jogosult települések[3]

A TÁMOP 5.1.3. program nagy előnye volt a korábbi hasonló célú mélyszegénységben élőket és leszakadó térségeket megcélzó projektekhez viszonyítva, hogy nem határozott meg konkrét, szigorú kimeneti elemeket. A pályázókra bízták, hogy milyen kimeneti célokat határoznak és valósítanak meg, ezért bármilyen program-elemmel és eszközökkel tudtak pályázni. És éppen ezért azok elég nagy hatékonysággal meg is tudtak valósulni. A program másik nagy előnye volt, hogy nem kellett korábbi térségi, járási, vagy éppen LEADER vagy már meglévő egyéb társulásokra építeni, hanem a felzárkóztatási célokért szabadon szövetkezhettek a települések.

Ezzel együtt a fenti és az alábbi térképeket összehasonlítva látható nem minden járás, illetve nem minden település volt aktív a pályázásban, még ha lehetősége meg is lett volna erre.

A TÁMOP 5.1.3. program 2. komponensének akcióterületei (nagyobb méretben lásd a cikk végén)[4]

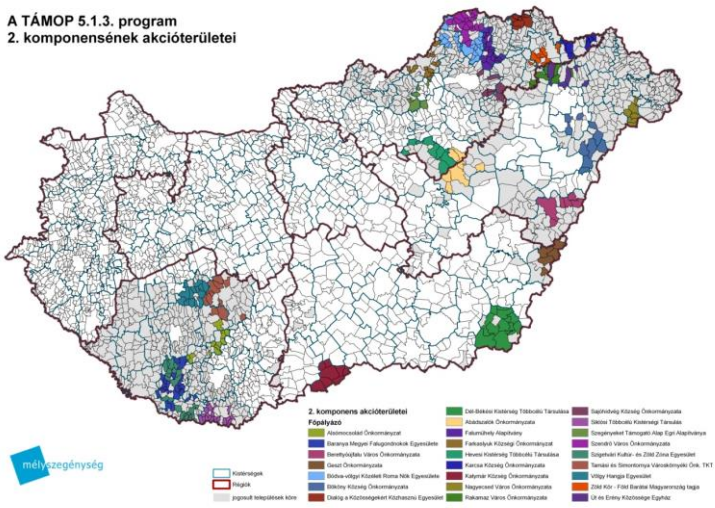

Az *Együtt az úton!- Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikro-térségében TÁMOP – 5.1.3-09/02* program *Megvalósíthatósági tanulmányának 15. számú mellékle*tének 6. oldalán az alábbiakat olvashatjuk:
"A roma lakosság aránya a kistérségben az összlakosságon belül 7,3 %. A legmagasabb a romák aránya Fábiánházán (35%). Megközelítőleg egyharmada a lakosságnak az arányuk Nagyecseden, míg a lakosság körülbelül egynegyede roma Győrtelken. Az akcióterület többi településén 25% alatti a roma lakosok aránya. Az akcióterület településeiből az LHH program előkészítéseként Győrtelek és Nagyecsed jelzett a területén szegregátumot."

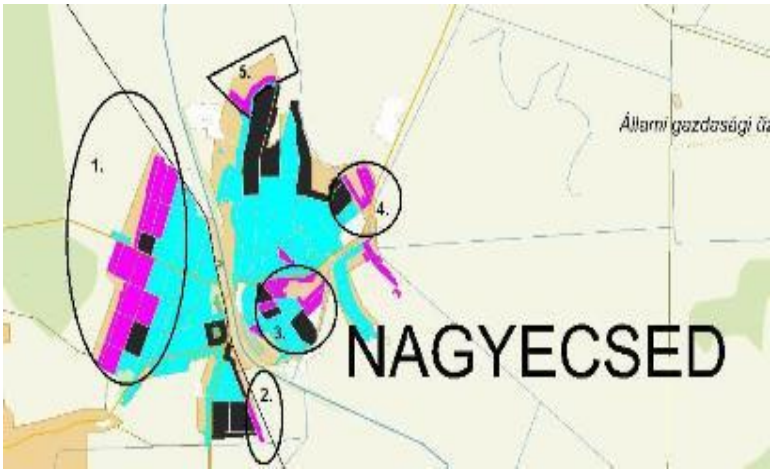

5 nagyecsedi szegregátum, 1-es számmal az ún. nyugati szegregátum[5]

[3] Forrás: www.melyszegenyseg.hu/palyazatok/htmls
[4] Forrás: www.melyszegenyseg.hu/palyazatok/htmls
[5] Forrás: Nagyecsed Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008 illetve: http://valasz.hu/reflektor/magyarorszag-gettoterkepe-57744/

A pályázati dokumentumokból és a közösségfejlesztő munkatársakkal folytatott korábbi beszélgetésekből kiderült, hogy városban öt szegregátum található, ezek közül a nyugati szegregátum a legnagyobb, a település központjától a legtávolabb eső, ahol kb. 1800 fő él 300 családban. Ebben a szegregátumban él a település roma lakosságának a 80%-a. A roma lakosság többsége itt az egymással szomszédos Síp, Ady Endre és Lutheránus utcákban él.

Az ott élő lakosság 80%- a komfortnélküli lakásban élt, vezetékes gáz, víz, fürdőszoba alig van néhány házban. Elektromos árammal minden ház el volt látva, de a szegénység mélyülésével, a közüzemi tartozások felhalmozódásával a szolgáltató az áramellátást a családi házak több, mint felében szüneteltteti. A családi házak elhanyagoltak, rossz állagúak voltak.

A házak víz és ivóvíz ellátását az utcákon található 5 db közkútból biztosítják. A lakások alacsony komfortfokozatából származó hátrányok az ott élő gyermekeket és felnőtteket a legalapvetőbb szükségleteik kielégítésében akadályozzák, például a tisztálkodásban, mosásban és a tanulásban. Ezért telepítették ebbe a szegregátumba az egyik settlement-házat (a Csillagpontot).

A Közösségi Ház megnyitása előtt a korábbi családsegítő, és későbbi közösségfejlesztő szakemberek a saját kapcsolati tőkéjük alapján felmérték, hogy kik lehetnek a helyi kulcsemberek, és felkerestek 20 fő véleményformáló embert ebből a három utcából, 2013 nyarán. Beszélgettek velük a programról és interjúkat készítettek velük. Rákérdeztek a helyieket érintő főbb problémákra.

Egyúttal tájékoztatták őket a ház közelgő megnyitásáról, szolgáltatásairól és várható programjairól és éreztették, hogy ez a ház értük, az itt élőkért jön létre. (Lehet bent melegben, villanyfénynél tanulni, meleg vízben fürödni, hajat mosni, hajat szárítani, ruhát mosni, centrifugázni stb.).

A felmerülő problémák alapján meghirdették az első közösségi beszélgetést – 2013. szeptember 12-én –, első körben a meginterjúvolt véleményformálókkal és az ott élőkkel, ahol értékeket is kezdtek gyűjteni, illetve a felmerült problémákat csoportosították, bővítették, majd a második közösségi beszélgetésben – 2013. szeptember 19-én – fontosságuk és sürgősségük szerint rangsorolták ezeket.[6]

A két beszélgetést követően interjúkat készítettek a három utcában élőkkel, az ott lévő 178 házából 168-ban sikerült interjút készíteni. Az interjúk elkészítését szakmailag a Dialóg Egyesület munkatársai segítették. Az interjúzást egyetemi hallgatók, helyi önkéntesek, és a Közösségi Ház dolgozói végeztek.

Az interjúk feldolgozása során legfontosabb értékként a család jelent meg. Ezért újra megkeresték a családokat, hogy ha tudnak, hozzanak fényképeket családjukról, melyeket a Közösségi ház megnyitóján terveznek kiállítani. Ám ekkor az derült ki, hogy a lakók ennek nagyon örülnének, ám nincsenek fényképeik, így felajánlották a családoknak, hogy készítenek és előhívatnak róluk fotókat, amelyet a megnyitó és kiállítás után hazavihetnek. Így a Közösségi Ház fotókiállítással egybekötött hivatalos megnyitóján 35 család fényképét lehetett megtekinteni, és közel 150 érdeklődő volt jelen. Ezt követően vették birtokba a helyiek a házat.

A közösségi ház projektjében szereplő szolgáltatások mellett a közösség önszerveződésével bővültek a közösségi programok. Heti rendszerességgel ismétlődnek meg különböző programok (bibliaóra, cigánytánc oktatás, süssünk-főzzünk együtt, gyerekklub). Ünnepek alkalmával és időközönként tartanak rendezvényeket (szeretetvendégség, gyermeknap, ki-mit-tud, anyák napi ünnepség, farsang, iskolai évzárót megünneplő buli, Mikulás ünnepség, karácsonyi ünnepség, sportnap), továbbá különböző városi rendezvényeken is elkezdtek rész venni.[7]

[6] Kiderült az is, hogy az ott élő emberek nagy részét zavarta, hogy a Közösségi Házba kiválasztott két roma munkatárs közül az egyik a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat (CKÖ akkor, ma már Roma Nemzetiségi Önkormányzat RNÖ) elnökének a sógornője. Elmondták, hogy zavarja őket, hogy a ház azért jön létre, hogy a CKÖ elnök rokonainak munkahelyet teremtsen, nem pedig azért, hogy az itt élők életét megkönnyítse. A beszélgetésen megjelent emberek ajánlottak egy nevet (egy főiskolára járó fiatal hölgyet), hogy őt lehetne alkalmazni a fent említett személy helyett. (Végül az a személy került kiválasztásra, akit az emberek ajánlottak.)

[7] Ez a rész annyira ide kívánkozik, hogy muszáj idéznem a Murguly-Biró Brigittával 2017. június 9-én készített interjúmból: *„...Ezt a hozzáállást megváltoztattuk települési szinten. Ezek az emberek nem mertek a települési központba felmenni, csak városnapon. Mi annyit beszéltünk. Annyira nagy volt az ellentét köztük. Mi folyamatosan ingereltük a magyar lakosságot, mert elmondtuk, hogy változás történik. Városi rendezvényeken mindig fellépett a kis csapatunk. Voltak már fiatalok, lett tánccsapatunk. Egy idő után a Művház is elkezdett meghívót küldeni nekünk, hogy bármilyen rendezvény van, akkor szerepelünk-e. És azt vettük észre, hogy eleinte furcsán néztek minket. Mondták is, hogy >>Na, a két hülye magyar!<< Amikor mentünk egy táncháztalálkozóra, és mi szóltunk, hogy mennénk, szépen*

Emellett bármilyen kezdeményezés, probléma felmerülése esetén, ha igénylik a helyiek, vannak közösségi beszélgetések. Több alkalommal volt téma már a tűzifa kérdése, alulról jövő kezdeményezésre szerveződtek a szegregátumban élők lakókörnyezetének tisztán tartása, a Közösségi Ház házirendjének összeállítása, a kertek megművelése témában is volt közösségi beszélgetés, amelyet akció követett: például szemétszedés, vetőmag-osztás. Az aktív fiatalokból pedig megszerveződött az Ifjúsági Klub.

Kiosztásra váró vetőmagok, 2015.[8]

A fentiek mellett a helyiek aktívan részt vesznek közösségi akciók szervezésében, lebonyolításában a Közösségi Ház berkein belül (a Közösségi Ház konyhafalának csempézése, homokozó készítés, virágosítás, sövényültetés, az udvaron található kútgyűrű körbebetonozása, lábazatkővel való díszítése, szemétszedési akciók, járdalapok lefektetése).

Amit kiemelnék, tudva a program utóéletét és ház megnyitása óta eltelt 4,5 évben elvégzett munkát, hogy abban nagyszerűek a nagyecsedi közösségfejlesztők, hogy **komplexen gondolkodnak és egymáshoz kapcsolnak, egymásra építenek több mindent**, például: a Meséd-programot[9] beépítették a Tanoda programba, amelynek helyet a Csillapont Közösségi-ház ad. Vagy ott a fenti fénykép, a Magyar Református Szeretetszolgálat amúgy is szokott vetőmagot osztani szegény családoknak, ők megkeresték őket, és közösen kértek tőlük nagyobb mennyiséget, és oktatást szerveztek, melyik növényt hogyan kell elültetni, gondozni stb. Ami a legnagyszerűbb, hogy úgy pályáznak, hogy a projektek egymásra épülnek, egymás hatását erősítik, és amikor vége van egy projektnek, az abban dolgozó szakemberek sem kerülnek az utcára. S itt ismét a Murguly-Biró Brigittával készített interjúmból szeretnék idézni: *„Most átkerültünk az önkormányzathoz. Mert megszűnt a telep program. Nem tudom pontosan, de az önkormányzat pályázat nélkül is fenntartja a házat. Ez tovább fog működni. Amíg a polgármester marad, addig ez működni is fog."*

A másik dolog, amire a fenti idézet szintén rávilágít, amely miatt szerintem alapvetően nagyon sikeresek a nagyecsedi közösségfejlesztő programok, az, hogy maguk mellé állították a polgármestert, aki olyannyira megértette és átérezte a közösségfejlesztő eszközök fontosságát, hogy maga is jár látóutakra, és igyekszik támogatni ezeket a kezdeményezéseket[10].

És végezetül egy idézettel szeretném zárni, amely megmutatja, hogy igenis van értelme és megfogható eredménye a közösségfejlesztői munkának – ha ebben bárki is kételkedne:
„Ami siker, hogy a nyolc általános elvégzése után, többen mentek továbbtanulni, ami eddig nem nagyon fordult elő. Most többen szakmát, és érettségit szereztek, sőt diplomát is szerzett már néhány fiatal.

felkészültünk. Mindenki nagyon segítőkész és támogató volt. Táncosok, polgármester, a város vezetősége. Egy idő után természetessé vált, hogy mi is ott vagyunk. Ezt megváltoztattuk, a korábbi szemléletet."

[8] Saját felvétel. Amikor a nagyecsedi Csillagház közösségi házban voltunk, akkor láttam, hogy a Magyar Református Szeretetszolgálat vetőmagjai várnak kiosztásra. Két Közösségi házat is létrehoznak és működtetnek Nagyecseden, és mindkettőt folyamatosan fejlesztik, bővítik, használják. A Csillagház a város központjában van. http://www.nagyecsed.hu/komplex-telep-program-nagyecseden/
A Csillagház Közösségi Ház a Kraszna túlpartján, a szegregátumban van:
https://www.facebook.com/kozossegihaz.nagyecsed és https://24.hu/belfold/2016/05/08/jonnenek-magyarok-is-de-a-szuleik-nem-engedik-oket-a-ciganysorra/

[9] Vasdune Cherhaja- Emelkedő Csillagok- Életesélyek javítása Nagyecsed Városában" című TÁMOP-5.3.6-11/1-2012-0092 projekt egyik alprogramja volt az úgynevezett Meséd, a mesélő édesanyák program. Lásd, ahogyan az egyik résztvevő édesanya, Sanyó Szintia a saját szavaival mutatja be a programot:
https://youtu.be/6XXB5nx9yEU?t=2m31s
Ez a módszer Indiából származik, és a lényege, hogy a kisgyermekes édesanyák meséket olvasnak a gyermekeiknek. A program egyszerre fejleszti a fiatal anyukák olvasási készségét, erősíti a baba-mama kapcsolatot, és meséken keresztül fejleszti a gyerekek és az édesanyák képzelőerejét, szókincsét is.

[10] Lásd:
https://www.youtube.com/watch?v=5lAqGBZ0F6Q

Emellett segítséget nyújtottunk önéletrajzírásban, álláskeresésben. Állásinterjúra készítettünk fel telepieket. Rengetegen beszélgettünk velük, hogy hogyan kell egy állásinterjún viselkedni, egy munkára jelentkezni. Addig el sem mentek, nem is jelentkeztek. Megint a tudásbővítés, önbizalom erősítés volt a fontos. És ezzel egyre többen éltek, már egyre dolgoznak gyárakban. Ami nem közmunkás bér, hanem még egyszer annyi. És egyik ember húzza a másikat felfelé. Azt látni, hogy most már egyre többen dolgoznak, rendesen, munkahelyen. Mikor ezt látja a gyermek, akkor neki is van célja. Ha azt látja, hogy a szülei nem mennek dolgozni, vagy csak a jelenlétit írja alá, és az utcán sepreget, de érdemi munkát, ezt mindenki fel tudja fogni, közmunkában nem végeznek. Amikor öten támasztják a lapátot, vagy mert esik az eső, és azért az 50 ezer forintért fel sem kel. Nagyon fontos, hogy mit lát a gyermek, milyen példát, és a szülő mit közvetít felé. Hogy miért jó az nekik, hogy kétszer annyi pénzből élnek, mint bárki más. És ugye látja, hogy haladnak előre. Tényleg egyre többen vannak, akik jobb módban élnek, és egyre több helyen van villany stb." /Forrás: A 2017. június 9-én Murguly-Biró Brigittával készített interjú/

Felhasznált források[11]:

Interjú Murguly-Biró Brigittával a szegregátumban lévő közösségi ház közösségfejlesztőjével, készült 2017. június 9-én.

E-mail váltás Fodorné Papp Ilonával, 2017. december 5. + szakmai anyagok
Együtt az úton!- Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikrotérségében 15. számú melléklete, megvalósíthatósági tanulmány
Települési tervek a TÁMOP 5.1.3.-09/2-2010-0024 kódszámú Együtt az úton! – Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikro-térségében című pályázatba bevont településekről, 2012.

„Aktívan a tudásért!" program TKKI, Nagyecsed TÁMOP 5.3.10.
https://felzarkozas.szgyf.gov.hu/page.php?pid=1304
https://www.youtube.com/watch?v=pMPUUZSPAAk

Integrált térségi programok a gyerekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelésére a Mátészalkai kistérségben TÁMOP-5.2.3.A-12/1-2012-0007
https://felzarkozas.szgyf.gov.hu/page.php?pid=1304

Vasdune Cherhaja- Emelkedő Csillagok- Életesélyek javítása Nagyecsed Városában" című TÁMOP-5.3.6-11/1-2012-0092 projekt
http://www.nagyecsed.hu/komplex-telep-program-nagyecseden/
https://www.youtube.com/watch?v=6XXB5nx9yEU

TÁMOP-ról általában:
https://www.palyazat.gov.hu/doc/1891
https://www.palyazat.gov.hu/doc/1892
http://www.melyszegenyseg.hu/

Együtt az úton! - Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért Nagyecsed mikrotérségében - TÁMOP-5.1.3.-09/2-2010-0024
http://www.melyszegenyseg.hu/palyazatok/egyutt_az_uton__kozossegi_felzarkoztatas_a_melyszegenysegben_elok_integraciojaert_nagyecsed_mikroterseg eben__tamop51309_220100024/htmls/egyutt_az_uton__kozossegi_felzarkoztatas_a_melyszegenysegben_elok_integraciojaert_nagyecsed_mikrotersegebe n__tamop51309_220100024
illetve
https://www.youtube.com/watch?v=676ws98QNjY

Nagyecsed Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013-2018 (2013.)
https://hep.tkki.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=

A Mátészalkai kistérség átfogó területfejlesztési stratégiája és programja, stratégia és operatív program 2010.
http://www.szatmarikisterseg.hu/doc/Teruletfejlesztesi_strategia_II.pdf
https://www.kofe.hu/szakmai-tevekenyseg/befejezett-programok/kozossegi-felzarkoztatas

A „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért" program honlapja
http://www.melyszegenyseg.hu/fooldal/htmls/

Nagyecsedi program leírása
http://www.melyszegenyseg.hu/hirek_az_akcioterulet ekrol/htmls/egyutt_az_uton_kozossegi_felzarkoztatas_a_melyszegenysegben_elok_integraciojaert_nagyecsed_mikrotersegeben
http://www.nagyecsed.hu/dokumentumok/palyazatok/komplex_telepprogram/emelkedo_csillagok_sajtokozlemeny_01.pdf

[11] A terjedelmi korlátok miatt az információk nagy része a fejemben van, és csak vázlatosan tudtam átadni egy részét jelen dolgozatomban.

http://ettf.hu/projektek.php
http://www.szatmarikisterseg.hu/kisterseg/palyaz.php?gyengenlatoknak=1

Egy másik TÁMOP-os program
http://www.nagyecsed.hu/komplex-telep-program-nagyecseden/

http://www.nagyecsed.hu/dokumentumok/palyazatok/komplex_telepprogram/emelkedo_csillagok_vallalkozasi_%20szerzodes.pdf

Komplex-telep program:
https://www.youtube.com/watch?v=6XXB5nx9yEU

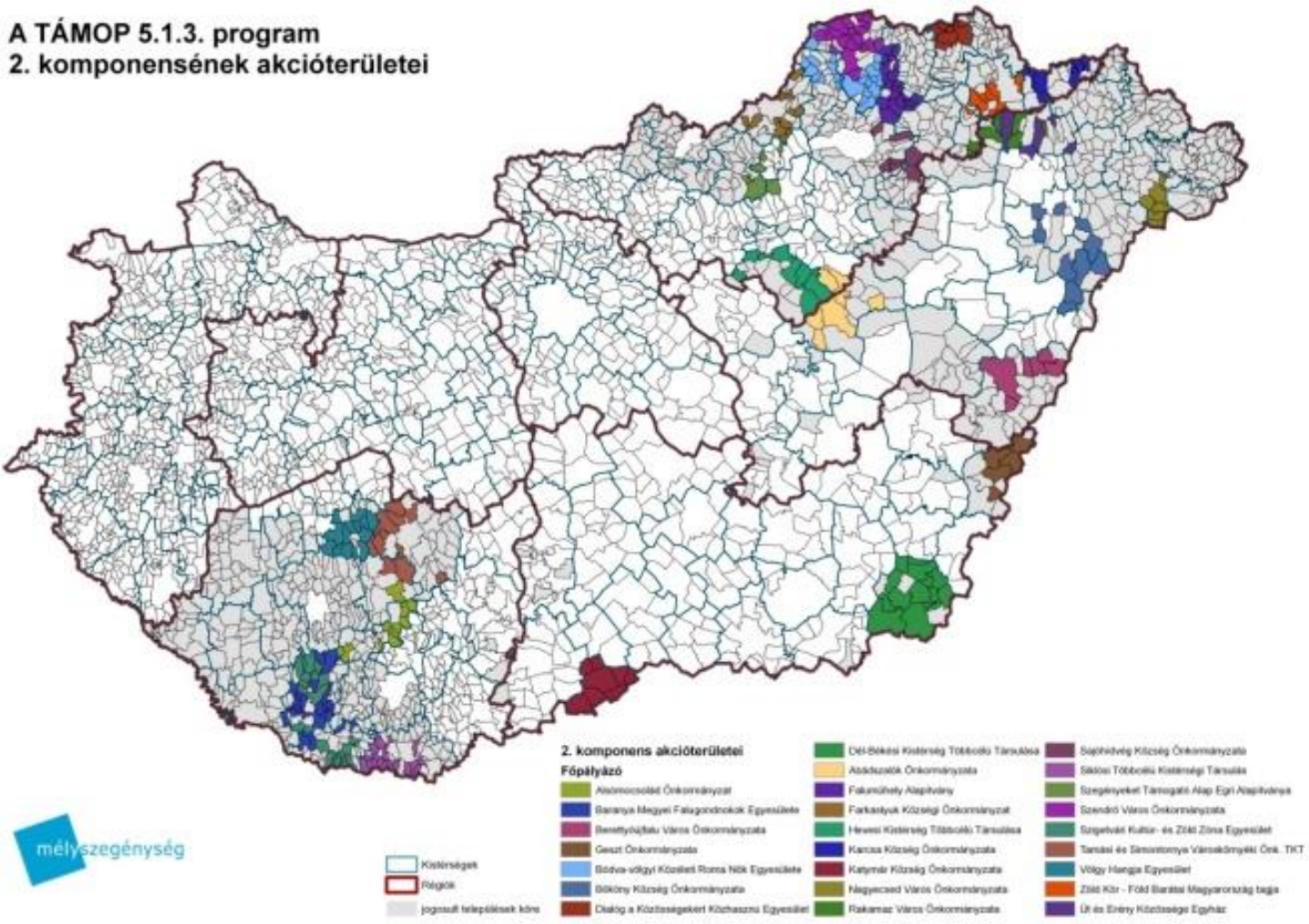

Belépő dolgozatok

Beavatkozás egy Szentjánosbogár Klub mindennapjaiba

Csicsiri Dorottya

Az alábbi dolgozatban szeretném bemutatni, milyen módon hajtottam végre beavatkozást egy Szentjánosbogár klub (innentől bogárklub) közösségének életébe. Nem tudom, megfelel-e a feladat teljesítéséhez, hiszen személyesen érintett vagyok az ügyben, tagja vagyok ennek a kis közösségnek, sőt, a kezdetektől fogva én koordinálom a csoportot.

Mielőtt belekezdenék az elemzésbe, néhány szót magáról a közösségről. A Szentjánosbogár közösség már több mint 20 éve működik, katolikus családok alapították, hogy gyermekeiknek kulturált nyaralási lehetőséget biztosítsanak. A közösség mára már országos méretűvé duzzadt és a nyári táborok mellett az évközi részvételre is nagy hangsúlyt fektetnek. A „bogárság" évközben sem szűnik meg, aki a nyári táborok élményét évközben is élvezni szeretné, azok számára nyitottak az úgynevezett bogárklubok. Ezek azonos korosztályú fiatalokat fognak össze, egy klubba átlagosan 15-25 fiatal tartozik. Egészen kicsi kortól (8-9 évesek) járhatnak a gyerekek és a legidősebb klub átlagos életkora jóval 30 fölött van.

Az én klubom az 1995 és 1997 között született fiatalok közül húsz személyt fog össze és közel két éve már, hogy megalakultunk. A bogárirodában, a klubok koordinálásáért felelős illető keresett meg azzal a kéréssel, hogy hallotta, szívesen vezetnék klubot és itt lenne rá a remek lehetőség. Mivel a saját korosztályomról van szó, így nem vezetőként kellett az élükre állnom, hanem mindössze koordinátorként, aki segít a közösség életének beindításában, aztán egyre inkább háttérbe húzódik és hagyja, hogy a közösség maga alakítsa ki a szabályait, a normarendszerét és aztán teljesen önállóan működjön. Az eredeti elképzelés szerint idővel már csak mint „ellenőrző" személy leszek jelen, segítek, ha kell, támogatom a többieket, ha szükséges, de egyáltalán nem vezetem a csoportot, hanem csak segítőként állok mellettük.

Az indulás elég döcögős volt, hiszen először csak hatan voltunk és rettentő nehéz volt közös időpontot találni. Én is barátkoztam még azzal, miként is kell egy ilyet csinálni és mindenáron olyan időpontot szerettem volna találni, ami mindenkinek megfelelő. A rázkódós megalapulásunkat egy nyári szünet is félbevágta és mivel voltak vidékiek közöttünk, ezért nyáron egyáltalán nem tudtunk találkozni.

Az új év azonban nem várt sikereket és fellendülést hozott, hiszen több mint tíz új taggal bővült csapatunk. A szabályokat közösen beszéltük meg, felosztottuk magunk között az alkalmakat. Ez annyit tesz, hogy mivel minden hét kedd estéjén találkozunk, ezért minden alkalomra más készül a klubból, különböző programokkal. Játék, beszélgetés, filmnézés, egészen tág a paletta, egyetlen feltétel van csupán, őrizzük meg „bogár" mivoltunkat. Eleinte nagyon nagy volt a lelkesedés és habár a tagok féltek attól, hogy megtartsanak egy-egy ilyen alkalmat, haladtunk előre. Nagy probléma volt azonban, hogy nem éreztek felelősséget a klub iránt, nagyon sok fejfájást okozott nekem a rengeteg utolsó pillanatos lemondás és a félév végére olyan szinten szétcsúsztunk, hogy alig-alig jártunk már el a kedd estékre.

Mindenképpen szükséges volt a változás, mert én egyszerűen képtelen voltam elviselni azt a fejetlenséget, ami akkor uralkodott a közösségen: céltalanul lebegtünk csupán és semmi előrehaladás nem történt az alkalmakkor. Nem volt célunk, nem voltak terveink és habár nagyon jól elvoltunk egymással, egy idő után inkább hasonlított egy pizsamapartira a kedd este, mint egy közösség összejövetelére.

A változást elsősorban a szabályok újraírásában és a közös cél felállításában láttam. Mindenképpen kellett egy keret, egy rendszer, amit mindenki

ismer és elfogad, ezenkívül pedig kellett egy cél, amit kitűzhetünk magunknak a következő félévre.

Az évzáró kerti sütögetésünk alkalmával, ahol a húsz fős csoportból tizennégyen megjelentek, tökéletes terep nyílt a változások felvezetésére. Végeztem egy helyzetfelmérést, melynek során mindenki elmondhatta, miként látja az elmúlt évet, mi az, ami hiányzott neki, mit érez, mit változtatna. Aztán egy igényfelmérést tartottunk, ahol mindenki elmondhatta, mit várna a következő félévtől és mi az, amivel ő hozzá tudna járulni ahhoz, hogy eredményesebbé tegyük az előttünk álló hónapokat.

Mindenki elmondta a saját meglátásait és ennek fényében jutottunk arra a konszenzusra, hogy a következő félévet egymás tényleges megismerésére szenteljük. Közös emlékeket gyűjtünk és erősítjük magunkban a felelősségtudatot. Merthogy nekem ez is hatalmas problémám volt, hogy úgy éreztem, csak én adok ebbe a közösségbe és azon túl, hogy a többiek eljönnek és jól érzik magukat, mással nem járulnak hozzá az előre haladáshoz. Felállítottuk a szabályainkat, időhatárokat tűztünk ki. Felosztottuk magunk között a félév kedd estéit és minden tag vállalt egy olyan kedd estét, ami teljes mértékben az övé, az ő felelőssége. Az ő feladata arra az estére programot szervezni a többieknek, lelki vonulatot vinni az alkalmakba és az is az ő felelőssége, ha valamilyen oknál fogva mégsem tud eljönni, akkor keres maga helyett valakit. Ha nem tartja meg a kedd estét, vagy nem veszi komolyan, azzal a többieket, a társait hagyja cserben.

Az elmúlt fél évet e módszer mentén vittük végig és azt kell mondanom, hogy sikeresnek látom. Már tényleg alig maradt teher az én vállamon, szépen, automatikusan működik a rendszer, amit felállítottunk és bátran kijelenthetem, nagyon sokat fejlődött a csapat felelősségtudata. Közösségnek merem nevezni magunkat, egy masszív, összetartó csapatnak, olyan tagokkal, akikre bármikor számíthatunk. Erős barátságok szövődtek közöttünk és nagyon sok közös élményt gyűjtöttünk az elmúlt félév alatt. A mélypontot követően nagyon szépen lábraállt a közösség - csak egy közös cél és egy jól látható, mindenki által elfogadott szabályrendszer kellett hozzá.

Belépő dolgozatok

Rafea – Egy közösségi beavatkozás margójára

Dávid Orsolya

A Barefoot College ("Mezítlábas Főiskola") egy olyan iskola, ahol mélyszegénységben élő falusi embereket képeznek saját falujuk szolár mérnökeivé, fogászaivá, kézműveseivé. Az iskolát 1972-ben alapította Sanjit Bunker Roy Indiában, egy Tilonia nevű faluban. Az iskola működése már önmagában számos tabut megdönthetett egy olyan országban, ahol a kasztizmus máig élő társadalmi gyakorlat, és az alsó társadalmi osztályhoz tartozó dalit kasztbéli emberek közbeszédben elterjedt elnevezése: „érinthetetlenek".

A demokratikus elvek és értékek mentén működő iskola alapításáról, koncepciójáról és a megközelítés lényegéről Bunker Roy 2011-ben tartott TED (Technology, Entertainment, Design) előadást. Ebben elmondja, hogy a kezdetektől fogva egy olyan iskolát szeretett volna alapítani, amely kizárólag szegények számára van fenntartva és a szegénységben élő emberek számára fontos dolgokat tanítják benne. Ehhez először is újra kellett értelmezni a professzionalizmus fogalmát.

"Azt az embert nevezzük hivatásosnak, akiben van képesség, magabiztosság és hit. A vízkeresés egy hivatás. Tradicionális bábának lenni hivatás. Tradicionális csontkovácsnak lenni hivatás. Ezek a világ minden táján jelenlévő hivatások. A világ minden eldugott falvában megtalálhatók. Arra gondoltunk, hogy az ilyen embereknek kell eljönniük és megmutatniuk, hogy tudásuk és képességeik egyetemesek. Fel kell használni, alkalmazni kell, megmutatni a külvilágnak, hogy ez a tudás és ezek a képességek még ma is fontosak."[12]

Az intézmény által megvalósított gyakorlat jó példája egy olyan közösségi beavatkozásnak. amelyik a szegénységben érintett emberek valós tapasztalatait és tudásait integrálja és transzformálja a többségi társadalom által elvárt, és a társadalmi részvételhez szükséges korszerű készségekké és képességekké. Fontos eleme, hogy a képzésekben részt vevő emberek arra is képesekké váljanak, hogy saját közösségükben tovább tudják adni a megszerzett ismereteket és szemléletet. Az iskola évtizedek óta kizárólag napenergiával működik, működtetéséhez helyi embereket képeztek ki. A magas technológia decentralizált és demisztifikált koncepciója révén a képzési program idővel átlépte India határait, és sikerrel képeztek szolár mérnököket többek között Afganisztán, Gambia vagy Kolumbia hátrányos helyzetű falvainak leghátrányosabb helyzetben lévő lakosaiból, akik szinte minden esetben nők.

A főiskola napjainkig több mint 750 mérnököt képzett, akik az itt szerzett tudásuk révén világszerte 13.000 falvat láttak el megújuló energiával, ami nagyjából 550.000 ember életét érinti közvetlenül. Az itt képzett mérnökök egyike a jordániai Rafea Anad, akinek történetéről a Rafea: Solar Mama (2012) című dokumentumfilm készült. Mona Eldaief és Jehane Noujaim filmje azt a folyamatot kíséri végig, ahogy Rafea Anadból, egy harmickét éves, sokgyerekes, írástudatlan, mélyszegénységben élő beduin nőből hazája, Jordánia első szolármérnöke válik.

Rafea és egyik szomszédasszonya, Um Bader, a beduin szokásoknak megfelelően, az utóbbi egyik férfi rokonának kíséretében utazik Indiába, ahol a Barefoot College hat hónapos tréningjén sajátítják el azokat az ismereteket, melyeknek segítségével nem csak a saját, hanem szülőfalujuk közösségének életét is jobbá tehetik.

A képzés Rafea-éhoz hasonló helyzetű, fejlődő országok legelmaradottabb vidéki településeiről érkező nőknek kínál lehetőséget arra, hogy elsajátítsák azokat az ismereteket, amelyek ahhoz szük-

[12] www.ted.com/talks/bunker_roy?language=hu 04:11

ségesek, hogy folyamatosan napenergiával lássák el infrastruktúrától távoli falvak háztartásait. A képzés résztvevői képessé válnak arra is, hogy hazájukba visszatérve másoknak is át tudják adni a tudásukat. Az afrikai, dél-amerikai és arab országokból érkező asszonyok közül sokan nem tudnak írni és olvasni, a tanulás folyamata ezért a megfigyelés és memorizálás készségein alapul. A képzés a színek univerzális nyelvén zajlik. Színlisták segítségével sajátítják el azokat az alapokat, hogy melyik alkatrészt mihez kell csatlakoztatni, és a gyakorlat révén azt, hogy hogyan kell installálni egy napelem-panelt. A napenergia bevezetése radikális változást jelent majd az olyan háztartásokban, mint amilyen Rafáé is. A film bemutatja azt a mindennapos küzdelmet, amit a megfelelő mennyiségű és minőségű tűzifa beszerzése jelent, ami ahhoz szükséges, hogy főzni, fűteni és világítani tudjanak.

De radikális változást jelent Rafea életében is, aki többé már nem elégszik meg azzal, hogy mindennapjai ezzel a küszködéssel teljenek, és az állam által biztosított segélyre legyen utalva. A képzésben való részvétele a Barefoot College és a helyi Környezetvédelmi Minisztérium együttműködése révén valósult meg: képzett szolár mérnökként tudását a munkaerőpiacon is hasznosítani tudja, saját közösségi vállalkozása beindítása után fizetést kap majd. Ehhez azonban meg kell küzdenie környezete, mindenekelőtt saját férje ellenállásával és fásultságával. Rafea öntudatra ébredése a régi, hagyományként elfogadott és élő (elsősorban a nemi szerepeket érintő) hiedelmekkel való szembekerülés, és az azokkal való megküzdés során megy végbe. Az egyéni szinten végbemenő empowerment-et aztán közösségi szintre is szeretné kiterjeszteni. Azt tervezi, hogy Jordánia első szolár-mérnökeként falujában egyesületet alapít, képzéseket szervez, és más nőknek is átadja a tudását.

A film egy Rafea által installált aprócska lámpa felvillanásával ér véget, valahogy mégsem tűnik egyértelműnek a happy end. Azt nem látjuk már, hogy Rafea-nak sikerül-e megoldania a családi konfliktust férjével. Ahogyan azt sem, hogy nőrokonainak és szomszédainak sikerül-e meggyőzniük saját férjeiket arról, hogy elengedjék őket Rafea egyesületébe.

Rafea egyedi esete ezért számos kérdést vet fel a Barefoot College beavatkozásával kapcsolatban. A jól kidolgozott koncepció a legtöbb esetben jól működhet, amennyiben a képzés résztvevői valóban egy támogató családi és települési közösségből érkeznek, ahol a közösség maga is nyitott a változásra, és képesek befogadni a hazatérő által „importált" új tudást és szemléletet.

Rafea esetében ez sajnos nem így történt. Egy Mona Eidalef-fel készült 2013-as interjú szerint Rafea ereje nem bizonyult elegendőnek. Magára maradva nem sikerült megtörnie férje és a közösség ellenállását. A férj, aki a rendezőnő (és a film tanúsága) szerint mindvégig féltékeny volt Rafeára, mert veszélyeztetve érezte a saját „kenyérkereső" szerepét, kábítószer-csempészés miatt (amivel gyors jövedelemre akart szert tenni) börtönbe került. A két nő által kevesebb mint egy hét alatt felállított 80 panel alkatrészeit ellopták. Ráadásul a közösség nem állt készen arra sem, hogy egy számukra egyébként sokkal kifizetődőbb közösségi kasszán keresztül életben tartsák Rafea projektjét és megújuló energiával lássák el saját otthonaikat. Sok nő inkább a szomszédos faluba költözött, ahol mezőgazdasági idénymunkásként tesz szert némi munkajövedelemre. Rafea továbbra is állami segélyből és adományokból él, de nem adja fel a reményt, és tovább fáradozik önmaga és más nők felszabadításán.

Források

Barefoot College honlapja: https://www.barefootcollege.org utolsó elérés: 2018.01.06. 16:59

Eldaief, Mona –Noujaim, Jehane (rend.): Rafea: Solar Mama (2012), Dokumentumfilm, 1h15min https://topdocumentaryfilms.com/solar-mamas/ utolsó elérés: 2018.01.06 14:30

Huval, Rebecca: Where are they now? More about Solar Mamas http://www.pbs.org/independentlens/blog/amid-setbacks-the-solar-mamas-are-undeterred utolsó elérés: 2018.01.05. 17:00

Roy, Bunker: Egy mezítlábas mozgalomban szerzett tapasztalatok, TEDGlobal 2011 https://www.ted.com/talks/bunker_roy?language=hu utolsó elérés: 2018.01.05. 11:20

Belépő dolgozatok

Közösségfejlesztés a Hős utcában

Kovács Barbara Nóra

1. Kezdetek

2014 augusztusában kezdte meg tevékenységét a Hős utcában a Kontúr Közhasznú Egyesület, amit 2012-ben frissen végzett jogi, illetve szociális területen tanulók hoztak létre. Eredetileg pártfogói, oktatási és szociális műhely volt a repertoár, ami aztán szociális műhelyre szűkült le. Ennek célja „a hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő egyének és családok számára olyan programok megvalósítása, amelyek elősegítik integrációjukat a társadalomba; hidat építenek a hátrányos helyzetű emberek, csoportok és az adakozó, segítséget felajánló személyek és szervezetek között.”[13]

Az egyesület elnöke és alelnöke szociálpolitikus és szociális munkás, akik a helyi családsegítőben is dolgoztak, így már volt terepismeretük, és úgy látták, hogy a telepen élők szinte teljesen magukra vannak hagyva problémáikkal. Első rendezvényük egy 3 napos alkotótábor volt, ami a két háztömb közötti füves területen és néhai focipályán került megrendezésre. Ennél a programnál csatlakoztam az egyesületbe önkéntesként, és egészen a mostani félévig folyamatosan igyekeztem aktívan részt venni az egyesület munkájában.

2. Kutatás

Az alkotótábor csak a kezdete volt mindennek és bár jól sikerült és néhány szülővel és a gyerekekkel sikerült felvenni a kapcsolatot, biztos volt, hogy ahhoz, hogy célzottabban lehessen segíteni, szükséges, hogy többet tudjunk a lakók problémáiról, igényeiről, kapacitásáról, erőforrásaikról. A következő fázis így egy kutatás lett a Hős utcában 2015-ben, amit közvetlenül az alkotótábor után kezdtünk tervezni. Ekkor hallottam az Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégiumról és javasoltam, hogy keressük meg őket, hogy csináljunk közösen egy kutatást, összerakva mindegyik fél erősségeit. A Kontúr terepismerete, ismertsége főleg a gyerekes szülők körében és az ott dolgozó szakemberek mellett a társadalomtudománnyal foglalkozó hallgatók tudása, kutatási, módszertani ismeretei jól kiegészítik egymást.

Kölcsönös megbeszélések kezdődtek, olvasószeminárium, majd módszertani megbeszélések, a szakkollégisták ismerkedtek a lakókkal, eljártak egyesületi programokra, majd megkezdődött a kérdőívek kidolgozása. Elsőként kapcsolattartóként kapcsolódtam be a kutatásba, majd ténylegesen bekapcsolódtam a kutatócsoport munkájába, májusban pedig felvételt nyertem a szakkoliba, így már mindkét részről kapcsolódtam a munkába. A kutatás fő fókuszai a lakók külső és belső helyhasználata és a lakóhelyhez való viszonya, mentális térképe, rokonsági viszonyai lettek, emellett pedig volt egy hosszabb, közösségfejlesztő tevékenységhez kapcsolódó blokk, amelyben a lakókat nyitott és zárt kérdésekkel arról kérdeztük, miket lenne szükséges tenni, miket lehetne kialakítani lakóhelyükön és emellett beszélgettünk is sokat, feljegyeztük a kérdőíven túli ötleteket, terepnaplóba rögzítettük az élményeket és a tapasztalatokat. Kerestük azokat az embereket, akik szívesen kapcsolódnának a munkába, és azt is rögzítettük a kérdőívben, hogy ki mibe kapcsolódna be szívesen – játszótér építéstől a kiskerten át a lépcsőház kifestéséig mindenféle ötlet volt, számosat mi találtunk ki, de lakók is hozzátettek vagy elvettek belőlük. Nehézség volt, hogy a lakók gyakran bizalmatlanok voltak, nem igazán értették, kik is vagyunk és mit akarunk, sokan fásultak voltak, mondván: úgy se lehet mit tenni, eddig se történt semmi, ezután se reménykednek már. A telepen sokféle illegális kereskedelem, szerhasználat is volt és van a mai napig, sok mindennek szemtanúi is voltunk, s így érezni lehetett, hogy vannak, akiknek ilyen szempontból nem tetszik a kutatás és pont a szerhasználók és helyi vandálok azok, akik miatt szkeptikusok voltak az emberek, hogy úgyis lesznek olyanok, akik tönkre-

[13] Az Egyesület hivatalos oldaláról idézet: https://konturegyesulet.weebly.com/ További friss információk a Kontúr Egyesület Facebook oldalán találhatóak.

teszik azt, amit ők megcsinálnak. Egy dologban viszont általánosnak mutatkozott az összefogás: a lakók nem engedik, hogy tűket dobáljanak el, vagy belőjék magukat a lépcsőházban és a két házfél között, hiszen nem akarják, hogy veszélyeztessék a gyereket, vagy rossz példát lássanak.[14] Azokkal, akik szívesen beszélgettek és hozzájárultak, hogy felírjuk őket egy listára, interjúk készültek a kutatás későbbi szakaszában, illetve az egyesületből beszélgetésre is megkerestük őket és a tenni akaró szülőkkel is folyamatosan tartottuk a kapcsolatot.

3. Együttműködések

A Hős utcai tevékenység során próbáltunk minél több egyesülettel, szervezettel jó kapcsolatot kialakítani, együttműködni, így a BÁRKA Családsegítő Szolgálattal is. Ők a Gyerekek Átmeneti Otthonában sokáig helyet adtak nekünk, és lehetővé tették, hogy az egyesületi holmik a padláson legyenek. Kapcsolatba kerültünk a Törökőri Református Gyülekezettel, akik Cigánymisszióval, programokkal, gyűjtéssel együttműködtek a Kontúrral, többször helyet adtak megbeszéléseknek is. A kőbányai Önkormányzattal és Vagyonkezelővel is próbáltunk kapcsolatot tartani (a kezdetekben sikeresen, jelenleg valamiért nem olyan jó a kapcsolat), hogy minél szélesebb körrel legyen együttműködés és minél komplexebben segíthessük a családokat a telepen. Emellett egyre jobb a kapcsolat a Wesley Általános Iskolával a MÁV-telepen, ahová a Hős utcai gyerekek nagy része jár és a Radar Ifjúsági és Információs Irodával is együttműködtünk, szerveztünk közös programokat, valamint a szomszédos Pongrác-telepi közösségi ház is többször helyet adott programjainknak.

4. Projektek és a közösségi tér kialakítása

Fél évvel az alkotótábor után a MOL Kösz programjának keretében nyertünk pályázatot iskolai közösségi szolgálatos diákok bevonásra, így fél éven keresztül változatos programokat tudtunk szervezni a Széchényi Kereskedelmi Szakgimnázium tanulóival. Ennek keretében a diákok bevonásával sportnapot, kirándulásokat, gyereknapot szerveztünk, igyekezve a gyerekeket kísérő szülőket is bevonni. Sokszor bekopogtunk házakba, ahol tudtuk, hogy gyerekek vannak, de esetleg a szülő félti kiengedni őket a lakásból és az események előtt szórólapokat osztogattunk, beszélgettünk a lakókkal. Emellett hagyomány lett a 3 napos alkotótábor, ami minden nyáron megrendezésre kerül, a Kösz programból pedig nyáron a kamaszoknak volt egy integrációs tábor, ahol környékbeli fiatalokkal ismerkedhettek a Hős utcai fiatalok és együtt kalandparkba, Csodák Palotájába és egyéb kirándulásokra mehettek együtt 4 napon keresztül.

A nagyobb lépcső és áttörés az volt, amikor a Norvég Civil Alap támogatásával az egyesület egy közepes közösségfejlesztő projektre támogatást kapott „Nyitottabb Hős utcát” címmel. A projekteben számos foglalkozás belekerült: gyerekeknek pszichodráma és szociális cirkusz a Magyar Zsonglőr Egyesület szervezésében, felnőtteknek pedig a kérdőív alapján a leginkább hasznosnak és szükségesnek ítélt munkakereső, asszertivitást fejlesztő tréning is bekerült, de szabadabb, beszélgetős klubalkalmak is megrendezésre kerültek gyerekeknek és felnőtteknek is. A projektben fizetett közösségfejlesztőt is felvettünk, én önkéntesként és önkéntes-koordinátorként dolgoztam a projektben. A legfontosabb változás az lett, hogy sikerült az önkormányzattól az egyik befalazott lakást elkérnünk és közösségi térré alakítanunk, amire Adjuk össze és egyéb közösségi finanszírozás segítségével sikerült munkásokat fizetni és építőanyagokat vásárolni. Az NCA-támogatás lejárata után pedig a pályázati finanszírozás és az Adjuk össze programhoz hasonló kezdeményezések jelentik a mai napig az egyesület bevételi forrásait. A közösségi tér kiépítése nem volt zökkenőmentes és csúszott is a befejezés, valamint nem tudtuk megvalósítani, hogy több Hős utcai segítsen (1-2 embert sikerült foglalkoztatni, ha jól emlékszem), de a tér készen lett 2015 novemberében, fokozatosan otthont adott egyre több programunknak, a szomszéd lakás pedig raktárként üzemel. Külön öröm volt, hogy nem történt a készülő közösségi térrel semmilyen attrocitás, rongálás, a helyi támogatók vigyáztak rá.

5. Ami eddig történt

Folyamatos programokkal, jelenléttel egyre több szülőt és gyereket sikerült bevonnunk. A gyerekek kortól és nemtől függetlenül özönlenek a térbe, míg az elején célzottan kellett keresni a gyereket, körbe menni és kopogtatni, addig most

[14] A kutatás eredményeiről gyorsjelentés készült és több tanulmány is született, melyeket az alábbi linkeken lehet elérni:
http://angelusz.elte.hu/Pillanatkepek_a_Hos_utcabol
http://angelusz.elte.hu/content/megjelent-2016-os-k%C3%B6tetlen

már kicsivé vált a hely, a gyerekek dörömbölnek, ha nem mehetnek be és sokszor szülők, nagyobb testvérek is lejönnek. A telep szanálásával kapcsolatos önkormányzati intézkedések és a lakáskérdés megoldása indokolttá tette más szervezet bevonását, így A Város Mindenkié csoport is pár hónapig közösségszervező tevékenységet végzett a Kontúr támogatásával/felkérésére, azonban ez egyik tag összetűzésbe keveredett, így a csoportot még elérhetik a lakók, de az szinte megszüntette a munkáját és jelenlétét a terepen, bár nem tűntek el, lehet hozzájuk segítségért fordulni. Igyekszünk minél jobban megismertetni a gyerekekkel a környezetüket is, szélesíteni látókörüket, így kirándulásokat, múzeumlátogatásokat szervezünk, ide sok szülőt is el tudunk hívni, így tovább erősítve a kapcsolatot velük. Bár a felnőttek bevonása nehézséget okoz, sokszor a sok gyerek vagy az alkalmi munkák miatti hektikus időbeosztás miatt is, elmondhatjuk, hogy stabil szülői/nagyszülői bázisunk lett, akikre lehet számítani, akár karácsonyi ajándékosztásra igényfelmérésről, akár sütésről, bevásárlásról van szó nagyobb rendezvényekre, mindig van anyuka vagy nagymama, aki felajánlja konyháját, vagy süt valamit, ami hatalmas előrelépés. A tér sokszor alacsony küszöbű szolgáltatásként mindenki számára nyitva van, de ez sokszor túlterheltséget okoz az önkénteseknek és káoszba fordul át, így csoportok kialakításán és ennek megoldásán továbbra is dolgozni kell. A közösségi tér dekorálásában a gyerekek mára szívesen beszállnak és egyre bonyolultabb és egyre több dolgot tudnak megcsinálni, megoldani. S bár sokszor nehéz ez a munka a térben dolgozóknak, a fejlődés látható. A közösségi térben ősszel volt egy festés, ahol önkéntesek, szülők és gyerekek egyszerre segédkeztek a tisztasági festésben és rendtételben a közösségi térben és a programokba is egyre több szülő segít, s ezek a pillanatok a nehézségek ellenére is felemelő érzést adnak.

Legfrissebb eredmény, hogy a napokban az egyik Hős utcai önkéntest aktív munkájáért az év kőbányai emberének jelölték, hiszen egyre több mindent tesz a közösségért, a gyerekekért, segíti az egyesületi programokat és a kezdetektől fogva megbízható pont volt a munkánkban és igazi kapocs a lakók és az egyesület között, így méltán mondhatjuk, hogy megérdemli a jelölést és hogy a közösségfejlesztő munka „gyümölcse” is ez a jelölés. Ez különösen azért nagy szó, mivel nehézkessé vált az önkormányzattal a kapcsolatfelvétel, mégis bekerülhetett a listába.

Belépő dolgozatok

Közösségfejlesztés

Lendvai Viktória

Bevezetés, a témaválasztás indoklása

A *Közösségi beavatkozás modelljei és a segítők szerepei* kurzus keretein belül megismerkedhettünk a közösségfejlesztés különböző területeivel, lehetőségeivel, a szakemberek szerepeivel. Az órák során szépen lassan összeállt bennem az a kép, hogy tulajdonképpen mi, a TEREP lányok, egy olyan új közösséget alkottunk, ami egy, már meglévő szolgáltatáson belül a mai napig nagyon jól és külön állva tud működni. A mostani állapotig hosszú és nehéz út vezetett, de megcsináltuk és most 2017. novemberében megünnepelhettük a TEREP 1 éves szülinapját. Sok élmény ért minket, sok gyerekkel és szülővel ismerkedhettünk meg. Szeretném bemutatni azt a folyamatot, amin keresztül mentünk, és ahogy szépen lassan felépült az a program, ami mindenki helye volt, lett és reméljük lesz is jövőben.

A F.E.C.S.K.E

A Fiatalokat, Egészséget, Családot Segítő Közhasznú Egyesület célja többek között a család egésze, az ifjúsági korcsoport felé bűnmegelőző, felvilágosító, segítő, egészséget megőrző- és fejlesztő, legfőképpen drogprevenciós tevékenység kifejtése, bűnmegelőzési programok megvalósításában való részvétel. A fokozottan veszélyeztetett és halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi esélyegyenlőségének, jogaik érvényesítésének, társadalomba való beilleszkedésének, valamint a lemorzsolódó, csellengő fiataloknak az iskolarendszerbe való visszaillesztésének elősegítése.

Az egyesületnek nagyon sok programja van, köztük a prevenciós foglalkozások, utcai megkereső munka, külső rendezvényeken nyújtott szabadidősfejlesztő játékok megvalósítása, színházi csoportok.

Az egyesülethez 2016 nyarán csatlakoztam, ekkor utcai megkereső munkát végeztem több kollégámmal együtt. A megkereső munka célja volt a csellengő gyermekekkel való kapcsolatfelvétel, intézménybe irányítás, illetve az utcán élő hajléktalan személyek elsődleges, primér szükségleteinek alap kielégítése meleg folyadékkal és némi élelemmel. A munka 1 évig tartott, majd a tapasztalatok alapján úgy döntöttünk, hogy mindenképpen el kell indítanunk egy olyan programot a Budapest 8. kerületi Mátyás téren, ami hasznos szabadidő eltöltést jelent a fiatal, utcán kallódó gyerekek számára. Tisztában voltunk azzal, hogy a kerületben működnek már hasonló programok, azonban tudtuk, hogy van olyan idősáv, amikor a gyerekek az utcára szorulnak, mivel az intézmények bezárnak. Ezt az idősávot jelöltük ki magunknak és kezdtük meg a munkát 3 új munkatárssal a Mátyás téren. A kezdetekkor még 5 munkatárssal indult a program, köztük velem is, azonban egyikünk külső okok miatt kénytelen volt abbahagyni a munkát és kiválni a csapatunkból. 2017 májusában négyen, Piroska, Apolka, Zsófi és én hétfőn, szerdán, pénteken és szombat délutánonként 17:00-21:00 között vártuk a gyerekeket a téren. Nagyon nehezen indult a dolog, sokszor mentünk el ketten és kerestük az utcán „gangelő” gyerekeket, azonban ahogyan a „menő” gyerekek elkezdtek hozzánk járni, jöttek velük együtt a többiek is. Teltek a hónapok, szépen haladt előre a program, sok fejlesztő játékot játszottunk, társasoztunk, festettünk, külső programokat, versenyeket szerveztünk (például hajókirándulást). Elkezdett kialakulni egy „kemény mag”, s ezeknek a gyerekeknek a szüleit is megismertük. Sikerült elérni azt, hogy a gyerekek ne az utcán töltsék idejük nagy részét, hanem hozzánk jöjjenek. Eltelt a nyár, egyre hűvösebb lett, megoldást kellett találnunk arra, hogy hogyan folytassuk a munkánkat. A főnökünk több helyet is megnézett, azonban tudtuk, hogy a hozzánk járó gyerekek nagy része a Kesztyűgyár Közösségi Ház programjait is látogatja, így számunkra a legkézenfekvőbb új hely a közösségi ház egyik terme lett.

Átgondoltuk a működésünket, új célokat tűztünk ki magunk elé és a FECSKE Egyesületen belül elindítottuk a „TEREP ami a te helyed” programunkat.

TEREP, ami a te helyed

2016. november 14-én kezdtük meg a munkát a TEREP-en, hétfő és péntek délutánonként. A nyáron megismert gyerekek ekkor már zárt, meleg térben találkozhattak velünk, itt folytattuk a foglalkozásokat. Nagyon sok kézműves órát tartottunk, egyre több társasjátékot tudtunk venni, amivel rejtve, de fejlesztettük a gyerekek asszociációs és egyéb képességeit is. Voltak nagyon jó és nagyon rossz hónapjaink is, azonban mindig törekedtünk arra, hogy a lelkesedésünket ezek az időszakok ne szegjék. Szerencsére a „kemény mag" mindig velünk volt, így velük szépen haladtunk. A szülők az ősz és a sötétedés miatt többször kísérték hozzánk a gyerekeiket, így velük is fel tudtuk venni a kapcsolatot. Igényelték a velünk való kommunikációt, sokan azért jöttek a gyerekekkel (bár ezt nem mindig ismerték be), hogy megoszthassák valamelyikünkkel a problémáikat. A legtöbb szülő és inkább az anyukák otthon töltik a napjaikat, így számukra is egy újabb tér nyílt, ahol a másik anyukát/apukát megismerhették.

Valószínűleg a Kesztyűgyár korábbi programjain is láthatták egymást, beszélhettek, de a TEREP közös foglalkozásai véleményem szerint közelebb hozta őket egymáshoz.

Mindig törekedtünk arra, hogy valami újat hozzunk a foglalkozásainkba, így valósult meg az angolt oktató délutánunk is, amit önkéntesekkel valósítottunk meg és a mai napig is népszerű a gyerekek körében. A szülők elmondása alapján a gyerekek már nem csak az angol délutánokon tanulják a nyelvet, hanem otthon és barátaikkal is. Elindítottunk egy olyan új dolgot, ami lassan nélkülünk is nagyon jól tud működni, de azért a háttérből való támogatás (foglalkoztató lapok, cd-k, videók, játékok) szükségesek a fejlődéshez és a közösség építéséhez is. Ezen kívül próbáltuk felvenni a kapcsolatot a kerületben működő egyéb szervezetekkel. Ennek célja a tervben lévő mentor programunk alapjainak „átvétele" a már működő programokból. A mentor programunk 2018. márciusában fog indulni, ami nem a tanulásról fog szólni, hanem egy olyan plusz lehetőségről, ami még több élményt adhat az általunk mentorált gyerekeknek és akár szüleiknek is. Közösen ez is működni fog, de ehhez mindenkinek a segítségére szükséges lesz majd, köztük a gyerekek és szüleik támogatására, aktivitásukra.

Célok

Céljaink közt szerepel a mentor program megvalósítása, több külső program megtervezése és kivitelezése és a szülőkkel való közös munka fejlesztése. Ahhoz, hogy ez sikerüljön, a legnagyobb szükségünk most egy külön helyiségre lenne, aminek a szervezése folyamat alatt van. A kezdetekkor szuper volt, hogy a Kesztyűgyár helyet adott nekünk, de most már nagyon szeretnénk kiválni ebből a közegből és a saját helyünkön folytatni a folyamatokat. Úgy gondolom, hogy a saját hely hozzá fog járulni ahhoz, hogy „jobban" tudjunk működni és egyre több célt tudjunk megvalósítani a munkatársakkal, a gyerekekkel és szüleikkel, családjaikkal közösen.

Peonza verseny 2017. nyár

Belépő dolgozatok

Élmény Tár Tanoda

Nagy Nóra Viktória

A tavalyi év folyamán Pécsett jártunk a Közösségi és civil tanulmányos hallgatók egy részével. A tanulmányi út során felkerestünk néhány pécsi civil intézményt, többek között az Élmény Tár Tanodát. Itt volt lehetőségünk Pintér Emesével, a tanoda koordinátorával beszélgetni. Az alább ismertetett történeteket ő mesélte egy interjú során.

A tanodát a mostanában hatalmas sajtóvisszhangot kapott *Emberség Erejével Alapítvány* működteti 2010 óta. Kezdetben ifjúságsegítéssel foglalkoztak Pécs gyárvárosi részében, négy éve pedig megnyitották az Élmény Tár Tanodát, ahova jelenleg 25 hátrányos helyzetű gyerek jár be nap mint nap, és további negyven gyerekkel vannak rendszeres kapcsolatban.

A tanodában három mentor dolgozik, mindenkihez tíz-tizenkét gyerek tartozik, így jön ki a három mentor család. Ők egész évben együtt dolgoznak azért, hogy az év végén elérjenek valamilyen általuk kitűzött célt, mondjuk, hogy elmehessenek egy ottalvós kirándulásra vagy egy balatoni biciklitúrára. Ha év végére elég pontot összegyűjtenek, megkapják a jutalmat, de ehhez minden hónapban részt kell venniük egy csapatversenyen, ahol bemutatkozó videókat készítenek, fotóznak, vagy éppen városismereti vetélkedőre mennek. Minden család elérheti a célját, tehát nem egymással versenyeznek. A lényeg, hogy együttműködésre ösztönözzék őket. (Szurovecz) A képességfejlesztés mellett a gyerekek iskolai tanulmányaikban is segítenek, együtt tanulnak velük. Ebben a tanoda önkéntesei segítik őket, a mentorok pedig kapcsolatot tartanak a gyerekek szüleivel, tanáraival és a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival is.

A Pintér Emesével folytatott beszélgetés során felmerült, hogy a szülők jelentik számára, számukra a legnagyobb kihívást. Fontosnak tartják, hogy „megnyerjék” maguknak a szülőket, hiszen ők azok, akik elengedik a gyermekeiket a tanodába. Mesi szerint mindig van pozitív és negatív oldal, de vannak a szülőkkel közös közösségépítő programjaik. Ilyen projektjük például az egyik utcában lévő vécék felújítása. Az egyik gyárvárosi udvarban több olyan család is lakik, akiknek a gyerekei a tanodába járnak. Így találták meg őket azzal a problémával, hogy tarthatatlanná vált a vécéhelyzet, nem lehet kiszippantani a derítőket, mert összedőlnének. Az önkormányzat nem akar erre költeni a tartozások miatt. A problémát a szülők fogalmazták meg, tehát nekik fontos és a tanodától csak segítséget kérnek. Ők pedig abban tudnak segíteni, hogy önkénteseket hívtak, építészeket, építészmérnököket, akik ott töltenék a szakmai gyakorlatukat. Az önkéntesek a helyiekkel együtt találnák ki, hogy mit lehet kezdeni a kialakult helyzettel. Egyelőre ott tartanak, hogy gyűléseket szerveznek az utcában, amire hol többen, hol kevesebben, de kijönnek az ott lakók és nagyon lelkesek. Úgy látják, hogy a lakásokat fenntartó cég is felismerte a tanodások munkájának hasznosságát, hiszen közvetlen kapcsolatban vannak azokkal az emberekkel, akik az ő házaikban élnek. Így hatékonyabban tudnak beszélni velük, ha a házak rendben tartásáról vagy épp a lakbérrendezésről van szó. (Szurovecz) Ez most egy működő dolognak látszik a szülők elérésében, bevonásában.

Gyárváros egy másik utcája kapcsán egy sikertörténetről számolt be Pintér Emese. A gyerekek mindig koszosan mentek iskolába, de nem azért, mert nem volt kimosva a ruhájuk, hanem azért, mert az utca, ahol laknak, gidres-gödrös, saras út volt, amivel nem tudtak mit kezdeni. A szülőkkel beszélgetve kiderült számukra, hogy ez nagyon zavarja őket, ezért létrejött egy érdekérvényesítő csoport. Aláírást gyűjtöttek és beadványt írtak az önkormányzatnak, hogy betonozzák le az utat, s a nagy részét pedig meg is csinálták (Szurovecz). Így már el tud menni a szemetes, vagy éppen a mentő is. Emese ennek a történetnek a kapcsán is kiemelte, hogy ezt nem ők akarták. A szülőknek, a helyieknek volt fontos, ők csak segítettek benne.

A két történet kapcsán talán az vonható le tanulságként, hogy bár a tanoda alapvető profiljába nem vág egy út felújításának segítése, mégis a területen működő civil szervezetként céljuk eléréséhez lehetőségként ott van ennek az ügynek a támogatása is. Azzal, hogy segítenek a helyieken, bizalmat ébresztenek a szülőkben, akik így szívesebben küldik gyerekeiket a tanodába. Nem külső segítségként oldják meg a problémákat, hanem támogatják a helyieket az érdekérvényesítésükben.

Felhasznált irodalom:

Szurovecz Illés: Teljesen berezelt tőlük a kormány, pedig csak segítenek a gyerekeknek. Abcúg, 2018. 01. 04.
https://abcug.hu/teljesen-berezelt-toluk-kormany-pedig-csak-segitenek-gyerekeknek/

Fotók: https://elmenytartanoda.wordpress.com

Belépő dolgozatok

Itthon vagyok - otthon leszek
Alkotótábor Pécsbányán Katona Kriszta és László Eszter vezetésével

Sztripszky Hanna

2017 nyarán lehetőségem nyílt rá, hogy önkéntesként pár napot a pécsbányai fiatalokkal töltsek a már megszokottnak számító nyári napközis alkotótáborukban, így testközelből figyelhettem azt a közösségfejlesztő munkát, amelyet a *Murál Morál* évek óta végez a területen, s amelynek központi eszköze a közösségi művészetek alkalmazása.
Katona Kriszta és *László Eszter* a közösségi festés segítségével törekszik annak elérésére, hogy a Pécsbányán élő, hátrányos helyzetű fiatalok képesekké váljanak megfogalmazni és elérni saját céljaikat, pozitív jövőképük alakuljon ki. Ezt az önismereti, identitáskeresési munkát a fiatal generációk esetében jellemzően művészeti módszerek alkalmazásával segítik.

Az idei tábor témája az otthon volt. A témaválasztással arra próbálták ösztönözni a fiatalokat, hogy fogalmazzanak meg egy számukra ideális jövőképet, próbálják meg definiálni, hogy számukra mit jelent Pécsbánya, az otthonuk, s hogy a jövőjüket is itt képzelik-e el. A fiatalok három alkotócsoport közül választhattak. A színház, a festés és a fotó között kellett választaniuk. Fontosnak tartom kiemelni, hogy már ez a választási folyamat is a közösség aktív bevonásával, elköteleződésével zajlott.

A tábor napjai előre átgondolt struktúra alapján épültek fel. A megérkezés, az első foglalkozás a tábor összes résztvevőjével közösen zajlott. A legelső közös feladat a csönd megteremtése volt, majd egy nagy körben ülve mindenkivel fel kellett vennünk a szemkontaktust, ezt követően különböző drámajátékokat játszottunk, amely egyszerre épített a verbalitásra és mozgásra, célja az volt, hogy elmélyítsük kapcsolatunkat a másikkal, mindenkivel interakcióba lépjünk, ha csak fél percre is. Ezután az alkotócsoportok külön vonultak, s csak az étkezések (tízórai, ebéd, uzsonna) és szünetek alkalmával találkoztak össze. A nap lezárásaként azonban újra összegyűlt az egész tábor, a csoportok megosztották egymással, hogy mi történt aznap velük, a fotó csoport minden nap bemutatta fotóválogatását, és megnéztük az aznapi eseményekről készült fotókat is (amelyeket önkénteskedésem alatt én készítettem.)

A közösségi beavatkozás szempontjából számomra leginkább a fotó és a festő csoport munkája volt izgalmas, velük jelentősen több időt töltöttem, mivel a színházas csoport dinamikája nem alakult jól, nehéz volt a csoportvezető szakembereknek megnyerni a résztvevők bizalmát, ezért, hogy a kialakult konfliktusokat és szkeptikus hozzáállást pozitív irányba tudják terelni, arra kértek, hogy csak az általuk kijelölt időszakokban vegyek részt foglalkozásaikon.

A Katona Kriszta és László Eszter által vezetett festős csoport a közösségi festés módszerének segítségével járta körül az otthon témáját. Fokozatosan, egyre nagyobb felületeken alkottak egyéni-leg, kis és nagycsoportban, de valamilyen módon mindig interakcióba lépve egymással. Tapétaragasztó és festék keverékével ismerkedtek az anyag, a felületek, a formák világával. Egy másik feladat során körberajzolták egymást, és saját körvonalai-

kat a rájuk jellemző fogalmakkal, értékekkel, célokkal töltötték meg. Hosszú, filmszalagot idéző papírcsíkra megrajzolták saját jövőképüket, vágyaikat. Festettek ketten egy ecsettel, majd mindannyian, sok ecsettel, de csak egy papírra, az alapszínek használatával, közös színkeverő tégelyek segítségével. Közösen, kis csoportban megtervezték a tábor, vagy Pécsbánya plakátját, egy olyan plakátot, amely odacsábítja az embereket.

Ezekből a plakátokból pedig megterveztek egy közös plakátot, amely később a közösségi ház szomszédságában lévő focipálya kapuja melletti falra festettek fel. Közösen mérték ki, nagyították a terveket a falfelületre, gondos, előzetes tervezés alapján fokozatosan vitték fel a színeket a falfelületre. Birtokba vették a felületet, az ő elképzeléseik, terveik mentén tényleges változást idéztek elő lakóhelyükön, miközben olyan mentális folyamatokat élhettek meg, amelyek talán hosszú távon, és a Murál Morál egyéb tevékenységeivel kiegészülve valóban hatással lesznek életminőségükre, közösséghez való tartozásuk minőségére. Új barátságok, ötletek, távlati elképzelések születtek, és annak a ténynek a felismerése, hogy közösen, gondos odafigyelés és tervezőmunka mellett képesek létrehozni valami nagyszerű, maradandó dolgot, egy közösségi falfestményt.

A Csoszó Gabriella vezetésével alkotó fotócsoportba főleg kamasz fiúk verődtek össze, az ő munkájuk, a fotóhang technikájával arra irányult, hogy a résztvevők a fotózás technikáinak elsajátítása mellett képessé váljanak (kritikusan) reflektálni a témaválasztáson, a képek feldolgozásán és megvitatásán, kiválogatásán és rendszerezésén keresztül saját életükre, a társadalomban betöltött szerepükre. Ezek tehát nem egyszerű fotók, hanem Gabi meglátása szerint fotóesszék, amelyekben ugyanannyira megjelenik a képek alkotója is.

A képek alkotásának története, a nézőpontok kiválasztása fontos jelentőséggel bír. A fotók segítségével egyrészt kísérletet tettek önmaguk definiálására (például Facebook profilképeket készítettek), és egymás definiálására is (megvitatták, elemezték egymás fotóit). A csoporttal felfedeztük Pécsbánya különböző részeit, megmutatták nekünk azokat a helyeket, amelyeket igazán szeretnek. Az ekkor készült képek segítségével képesekké váltak saját otthonukhoz fűződő viszonyuk definiálására.

Az alkotótábor egy másik dimenziója is fontos lehet számunkra. Mégpedig annak a ténye, hogy a tábort magát már hosszú évek óta a közösség működteti, egy saját, a közösség által kialakított rendszerben. Az aktuális naposok és a régebben szintén a táborba járó fiatal felnőttekkel közösen készítik a tízórait, az ebédet és az uzsonnát, ők terítenek meg, és szedik le az asztalt, gondoskodnak egymásról. Úgy gondolom, hogy ez annak a többéves beavatkozásnak a gyümölcse, amelyet Katona Kriszta és László Eszter, a Murál Morál csapata kezdett el, és a mai napig működtet Pécsbányán a pécsbányai emberekért, a pécsbányai emberekkel közösen.

Belépő dolgozatok

A Közös Ország Mozgalom tevékenysége

Vörös Eszter

A házi dolgozatom témájának nem egy hagyományos értelemben vett, helyi szintű közösségi beavatkozást választottam, hanem személyes érintettségem miatt a Közös Ország Mozgalom (KOM) tevékenységének egy részét.

A KOM olyan embereket tömörít magába, akik hisznek abban, hogy egy igazságos, arányos választási rendszer jobbá tenné az országot. A kezdeményezés áprilisban vált széles körben meghirdetetté, előtte Közös Ország Klub néven működött egy szűkebb kör részvételével. Az áprilisi nyilvánosságnak köszönhetően körülbelül 150 aktivista csatornázódott be a nyár végére. A mozgalom szervezettségében kulcsszerepet játszott, hogy nyáron 3 napos elvonuláson vettünk részt, ahol a stratégia megalkotása mellett közösségépítő programok is voltak.

Szeptember elején, a Kossuth téren, megnyitottuk az Agóra elnevezésű építményünket, ahol nyilvános programokat tartottunk. A programok nagy részét a választási javaslat megalkotása, a heti helyzetbemutatók, illetve az aktuális politikai helyzettel kapcsolatos beszélgetések alkották, azonban számos kulturális programot, például koncerteket is szerveztünk. Az Agórát illetve a törvényjavaslat megfogalmazását, és annak módját olyan közösségi beavatkozásnak tartom, amely nem egy szűk értelemben vett közösségre, hanem a magyar társadalom jelentős részére volt hatással. Megpróbáltuk befolyásolni az aktuális napirendre kerülő politikai témákat, sőt, be is építettük közéjük a választási rendszert, valamint általánosságban ember-közelibbé tettük a politikát (vagy legalábbis próbáltuk). A folyamat során bizonyos pártok szereplőit belehelyeztük, sőt esetenként belekényszerítettük (természetesen erőszakmentesen) egy-egy olyan szituációba, amelyben kénytelenek voltak konszenzust hozni. Úgy gondolom, hogy ezzel a lépéssel az adott helyzetben lévő hatalmi viszonyokat is módosítottuk.

A következőkben Rothman a közösségi beavatkozás háromféle megközelítéséről szóló elméletének bevonásával igazolom, hogy a Közös Ország Mozgalom tevékenysége közösségi beavatkozás. Rothman közösségi beavatkozás megközelítése alapján a Közös Ország Mozgalom munkáját *társadalmi akció*nak tekintem. A Változást és igazságot 2018-ban! kampány már nem csak a jelenlegi választási rendszer igazságtalanságait, hanem más problémákat is magába foglal. A kampány részeként platformot építünk a különböző civil szervezetek között, hogy igazságot érjünk el a médiában, a földpolitikában, a munkahelyeken, az oktatásban, az egészségügyben, a lakhatásban, illetve hogy ne lehessen korrupció. A Zsidai Roy éttermébe szervezett polgári engedetlenségi akciónkkal a figyelmet a korrupció ellen, illetve a hajléktalan emberek helyzetének javítására tereltük. Mivel már szélesebb körű problémákkal is foglalkozunk, elmondható, hogy a hátrányos helyzetű rétegek érdekében cselekszünk. Fontos látni, hogy már az eredeti koncepció, az igazságos, arányos választási rendszerért való küzdelem is magában hordozta a társadalmi igazságtalanságok elleni küzdelmet, hiszen egy demokrácia alapja nem lehet egy egyetlen párt által megalkotott és el is fogadott diktátum. (A jelenlegi választási rendszer igazságtalanságairól, illetve arról, hogy ez miért társa-

dalmi igazságtalanság, számos dolgot fel tudnék sorolni, azonban ez az esszé most nem ennek a színtere.)

A KOM jelenlegi célkitűzése a közvélemény-kutatások által azt is magába foglalja, hogy az aktuális kormánypárt ne szerezhessen újra két-harmadot, ebből fakadóan kijelenthető, hogy a hatalmi helyzetben lévő elnyomókat hivatott korlátozni (vagy megdönteni), így ismételten rá illik Rothman kategóriái szerint a társadalmi akció elnevezés.

A változás eléréséhez nélkülözhetetlen, hogy tömegeket tudjunk megmozgatni, épp ezért külön agitációs munkacsoporttal is rendelkezünk. Az új választási törvény javaslat megalkotása során be kellett látnunk, hogy nem tudjuk elérni az elégedetlen tömeget ezzel az üggyel, ebből fakadóan stratégiát változtattunk (részben ez vezetett a platform építéshez).

Összességében a Közös Ország Mozgalom a közösségi beavatkozások közül egy olyan társadalmi akció, amely a demokráciáért, az elnyomottakért, a társadalmi igazságtalanságok, illetve az elnyomók ellen küzd (bár széles tömegeket még nem mozgatott meg).

SZERVEZZ ÉS SZERVEZŐDJ!

Közösségszervezők elemzik megnyert ügyeiket és a közösségszervező folyamatot

Részlet a Civil Kollégium Alapítvány 2016-2017-es közösségszervező programjának zárótanulmányából

Bemutatásunk most a **Megnyert ügyek** részre vonatkozik. A tanulmány teljes terjedelemében itt olvasható
(E munka első, 2015-16-os évének közösségszervező programját – azonos címmel - a 2017/1-es számban mutattuk be, itt – A szerk.)

Impresszum:
Szerkesztő: Peták Péter
Tipográfia, tördelés és fedél: SzépKönyvek
Szövegeikkel hozzájárultak: Bálint Mónika, Csordás Anett, Giczey Péter, Horváth-Kertész Balázs, Horváth Ferenc, Kiss Anna, Kapitány Imola, Konkoly-Thege Júlia, Lintényi Levente, Makula Réka, Molnár Ágnes, Peták Péter, Schanz Judit, Sebály Bernadett, Szép-Magyar Ágnes, Varga Máté
Borítókép: Varga Máté
© Civil Kollégium Alapítvány 2018

Tartalom

Bevezető | Megnyert ügyek | Közösségi kultúrájú vezetőség építése – közösségi vezetés a közösségszervezésben | Hogyan látják a közösségszervezők a közösségi vezetés jelentőségét | A CKA szakmai támogató szerepe és konzultációs gyakorlata | Összefoglaló és jövőbeli terveink

Bevezető

Ebben a kiadványban a Civil Kollégium Alapítvány (CKA) 2016-17-es országos közösségszervező programjának sikereit és tanulságait elemezzük. Célunk nem az, hogy bemutassuk a közösségszervező megközelítésünk mélységeit vagy módszereink egyediségét és összetettségét, hanem az, hogy eredményeinkkel megmutassuk, a legnagyobb ellenszélben is lehet ereje és sikere a közösségi összefogásnak és érdekérvényesítésnek.

A felerősödött civilellenes kommunikáció és megbélyegző törvényalkotás időszakában az Open Society Initiative for Europe (OSIFE) támogatásával futó egy éves programunk (2016 nyár – 2017 nyár) alatt összesen 14 helyszínen valósítottunk meg közösségszervező munkát; 11 nagyvárosban, melyek során több ezer hazai állampolgárt kapcsoltunk be helyi vagy tematikus ügyek és problémák megoldásába több tucat kampányon keresztül. Mindegyik kezdeményezés az érintettek szélesebb közösségének elképzeléseire és munkájára épít, törekszik a nyilvánosság megteremtésére és a döntéshozók folyamatos megszólítására. Immáron másodszor számolunk be a közösségek sikereiről: az előző év eredményeiről hasonló című kiadványunkban olvashat az érdeklődő.

A következőkben a közösségszervezők történeteiből válogattunk, akik nyitott, elfogadó és együttműködő közösségek építésével tesznek kísérletet a társadalmi egyenlőtlenségek és igazságtalanságok csökkentésére.

Megnyert ügyek

HÉTKÖZNAPONKÉNT 37 ÚJ BUSZJÁRAT ÁLL MEG MÁTÉSZALKÁN A RÁCZKERTBEN, ÍGY TÖBB EZER EMBER KÖZLEKEDÉSI LEHETŐSÉGEI JAVULTAK

Linténi Levente

Mátészalka egyik városrésze a Ráczkert, ahol több ezer ember él. A városrész közösségi közlekedési lehetőségei nem igazodtak igazán a ráczkerti lakosok igényeihez, így elhatározták, hogy tesznek a változás érdekében.

Internetes mém. Forrás: Mateszalkaleaks.blog.hu

Nyírbátoron keresztül Nyíregyházára és a Nyírbátoron keresztül Debrecenbe közlekedő helyközi buszjáratok nem álltak meg a Ráczkertben található, Kórház utcai buszmegállóban. Így a Nyíregyházára, illetve Debrecenbe igyekvő lakosoknak 1,2 kilométert kellett gyalogolniuk ahhoz, hogy ezekre a járatokra fel tudjanak szállni a mátészalkai buszállomáson. Ez gyalogosan mintegy 14 percet vett igénybe. A Nyíregyházáról, Nyírbátoron keresztül, illetve a Debrecenből Nyírbátoron keresztül Mátészalkára érkező buszjáratok szintén nem álltak meg ebben a megállóban, így is a buszállomásról kellett gyalogosan megtennie az utazóközönségnek az 1,2 kilométeres távot.

A probléma széles tömegeket, több korosztályt érintett. A fiatalabb generáció a nyír- egyházi egyetemre vagy a debreceni egyetemre jár, az idősebb generációnak a nyíregyházi kórházba vagy a debreceni klinikára való gördülékenyebb el- és visszajutáshoz lett volna szükségük arra, hogy a Kórház utcai megállóban is megálljanak a távolsági buszok.

Így szerveződtünk

2016. augusztusban és szeptemberben több mint száz emberrel beszélgettünk (ezt mi, közösségszervezők kapcsolatépítő beszélgetésnek hívjuk) Mátészalka Ráczkert városrészében. Kiderült, hogy az egyik legégetőbb gondnak azt tartják a lakosok, hogy a Nyíregyháza/Nyírbátor és a Debrecen/ Nyírbátor felől érkező távolsági buszok nem állnak meg a városrészben, és így több mint egy kilométeres gyaloglásnak teszik ki a fiatalokat és az időseket.

A javaslatokat megszívleltük, és az érintetteket arra kértük, hogy **közös erővel írjunk egy levelet** az Észak-magyarországi Közlekedési Központnak, hiszen ők tudnak tenni a helyzet megoldásáért (a kampányunkban ők voltak az ún. célszemélyek). A levelet közösen állítottuk össze, és felsoroltuk az érveinket az új megállók mellett. Azt is leírtuk, hogy ez nem kerül plusz költségbe, és így több ezer ráczkerti lakosnak tennék könnyebbé, komfortosabbá a mindennapjait.

Az Észak-magyarországi Közlekedési Központ a levelünket az Északkelet-magyarországi Közlekedésszervező Irodának továbbította, akik a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal egyeztettek az ügyben. Hogy tovább üssük a vasat, és **hogy érzékeljék a döntéshozók, hogy nagy tömegek valós igényéről van szó**, levélírásra buzdítottuk tagjainkat és az érintetteket. Megkértük őket, hogy pár sort írjanak a saját szavaikkal az Északkelet- magyarországi Közlekedésszervező Iroda vezetőjének. Akciónk keretében a hozzánk érkezett visszajelzések szerint **több mint száz levél érkezett az iroda vezetőjéhez**.

A **megyei média** ingerküszöbét is elértük, így a megyei napilap a **Kelet** és a **Szabolcs Online** is hírt adott küzdelmünkről.

Tagjaink mémeket készítettek, amelyeket igyekeztünk széles körben terjeszteni, és a Mátészalkelaks-blogon is melegen tartottuk az ügyet.

Az Észak-magyarországi Közlekedési Központ 2016. október 20-án kelt **levelében** a Közlekedésszervező Iroda javaslata alapján és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium képviselőjével egyetértésben engedélyezte azt, hogy a Nyíregyháza/Nyírbátor és a Debrecen/Nyírbátor felől érkező buszok megálljanak Mátészalkán a Ráczkert városrészben, a Kórház utcai megállóban.

Továbbá ezeket a járatokat nem csak Nyíregyházáról, illetve Debrecen felől érkezve állítják meg az említett megállóhelyen, hanem 2016. december 11-től, a ráczkerti lakosoknak a Nyíregyházára és Debrecenbe történő utazáskor sem kell a buszállomásra gyalogolniuk, mert a Kórház utcai megállóhelyen lehetőségük van felszállni ezekre a távolsági buszjáratokra is.

A KIEMELT ÁPOLÁSI DÍJ ÖT SZÁZALÉKKAL EMELKEDIK, ÉS A SÉRÜLT GYERMEKÜKET ÁPOLÓ SZÜLŐK A NYUGDÍJUK MELLÉ 50 EZER FORINT KIEGÉSZÍTŐ TÁMOGATÁST KAPNAK

Csordás Anett

LÉPJÜNK, HOGY LÉPHESSENEK

Demonstráció az ápolási díj minimálbérre emeléséért. Forrás: MTI Fotó.

Magyarországon rendkívül nehéz helyzetben vannak a sérült gyermeket nevelő családok. Ennek egyik oka az ellátórendszer hiányosságaiban van: nincs megfelelő anyagi, sem mentális támogatás, a családok egyedül maradnak „problémáikkal". Azok a szülők, akik súlyosan **halmozottan sérült gyermeküket otthon ápolják,** segélyt kapnak, akár évtizedeken keresztül. Jelenleg kb. 12 000 családtag, főként édesanya ápolja otthon gyermekét, aki nem tud önállóan étkezni, tisztálkodni, öltözködni, közlekedni lakáson belül sem. A gyermekek számára nincsen óvoda, iskola, nappali ellátó intézmény. Magyarországon a súlyosan sérült gyermekek egyharmada részesül csak oktatásban, azoknak is a nagy része magántanuló, vagyis otthon van, és heti 8-10 órában jár ki hozzájuk egy utazó pedagógus, szakember. A meglévő intézmények nagy részében nem folyik minőségi ellátás, emiatt kénytelen sok szülő otthon ápolni gyermekét igen alacsony segélyért. Jelenleg a kiemelt kategóriában ez bruttó 55 800 Ft, amiből 10% egészségügyi járulékot vonnak. Az emelt családi pótlékkal együtt így **73 520 Ft-ot kap két ember (ápoló szülő és gyermek) a megélhetésre**.

Célunk a kiemelt ápolási díj reformja: az eddig akár évtizedekig segélyt kapó **ápoló szülők,** hozzátartozók **24 órás munkáját ismerjék el munkaviszonyként és legalább minimálbér járjon érte.** Az idei évben annyit sikerült elérnünk, hogy jövőre 5%-kal emelik a kiemelt ápolási díjat és a nyugdíjaskorú, 20 éve gyermeküket ápolók a nyugdíjuk mellé 50 000 Ft kiegészítő támogatást kapnak majd.

Így szerveződtünk

Elhatároztuk, hogy megkeressük a parlamenti képviselőket, a kormány azon képviselőit – államtitkárokat és Lázár János miniszter urat – akiket az ügyben **döntéshozók**ként jelöltek meg számunkra. Egyik újságíró szülőtársunk segítségével szerkesztettünk egy levélsablont és ezt formázta minden szülő személyessé, a saját történetét beleírva a levélbe. Kb. **600 ilyen levelet küldtünk el** az összes országgyűlési képviselőnek. Jó néhányan 5-10 levelet is kaptak, mivel nagyszülők, rokonok is bekapcsolódtak a levélírásba. Nagyon sok válasz érkezett, több képviselő meg is kereste telefonon a szülőt, vagy ahol nem akartak válaszolni, **a szülők telefonáltak a képviselőnek válaszért**. Lobbitevékenységünknek köszönhetően a Lázár Jánoshoz írt levelünkre válaszul **Latorcai államtitkár-helyettes úr személyesen fogadott bennünket.** Emellett igyekeztünk **szövetségesek**et keresni. Egyeztettünk többek között a Kézenfogva Alapítvánnyal, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségével és a TASZ-szal. Tagjai lettünk a Magyar Szegénységellenes Hálózat Méltó Megélhetés Munkacsoportjának, ahol más, szegénységben élő emberekkel, vagy őket támogató szervezetekkel dolgozunk közösen, valamint **a médiában próbáltunk erős cikkeket megjelentetni**, ami felhívja a figyelmet a problémára. Évek óta tartó kampányunk részsikerének tekintjük az idei év eredményét, azonban továbbra is szerveződünk az ápolási díjon lévők valódi megbecsülését nyújtó megoldásokért

AZ ÁLLÁSKERESÉS UTAZÁSI KÖLTSÉGEIT MEGTÉRÍTIK A KÖZFOGLALKOZTATOTTAKNAK IS

Bálint Mónika

KÖZMUNKÁS MOZGALOM A JÖVŐÉRT

A közfoglalkoztatottak számára gyakran problémát okoz a napi munkába járáshoz szükséges útiköltség megfizetése, mivel az alacsony fizetésből a teljesárú jegy vagy bérlet megvásárlása aránytalanul magas terhet jelent. A közfoglalkoztatás célja a

kormány szerint az, hogy visszavezesse a tartósan munkanélkülieket az elsődleges munkaerőpiacra. Az általános kedvezmény a jegyek és bérletek vásárlásánál a közfoglalkoztatottak számára a munkába járást és a munkakeresést segítené, a foglalkoztatók szempontjából pedig a munkaszervezést könnyítené meg.

Jegyeket, bérleteket! Forrás: Közmunkás Mozgalom a Jövőért

A 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet számos csoport számára ad utazási kedvezményt (pl. tanulóknak, nyugdíjasoknak, menedékesnek, siketek, hadirokkantak, stb.). A rendelet 5. § b) pontja szerint pedig „az aktív korúak ellátására jogosult részére, ha munkaviszonyban nem áll". Azonban nincs a felsorolásban a közfoglalkoztatási jogviszonyban álló személy. Ez a szabályozás szerintünk ellentétes azon kormányzati szándékkal, hogy a közfoglalkoztatás segítse a munkavállalást, hiszen így, aki a Foglalkoztatást Helyettesítő Támogatás (FHT) helyett munkát (és közmunkát) vállal, az sokkal drágábban utazhat naponta a munkahelyére, drágábban viheti a gyermekét óvodába és haza. A közfoglalkoztatottak munkába járási költségeik megkönnyítésének igénye már sok alkalommal felmerült a közfoglalkoztatók körében is. A fenti probléma megoldására levélben és személyes találkozón javasoltuk a Belügyminisztériumnak a 85/2007. (IV. 25.) Kormányrendelet módosítását, úgy hogy az FHT-ra jogosult álláskeresőkhöz hasonlóan a közfoglalkoztatottak is jogosultak legyenek kedvezményes utazásra, így Budapesten a közel 10 000 Ft-os bérlet helyett a 30%-os nyugdíjas bérlet vásárlására.

Sikernek gondoljuk azt, hogy a kormány annyi kedvezményt tett (1139/2017. (III. 20.) Korm. határozat), hogy a közfoglalkoztatottaknak is lehetővé tette, hogy ha álláskeresés miatt utaznak a munkaügyi hivatalba vagy állásinterjúra, akkor a hivatal megtéríti nekik az utazási költséget! A teljes sikert az általános kedvezményre való jogosultság jelen- tené számunkra. Csoportunk hosszú távú célja a közmunka eltörlése és a tisztességes munkahelyek létesítése.

Így szerveződtünk

2015 tavasza óta tárgyalunk arról és hirdetjük a médiában, hogy álláspontunk szerint segítené a közfoglalkoztatottak elhelyezkedését, ha az álláskeresőknek járó utazási kedvezményt ők is megkapnák. Ezzel kapcsolatban először azokat a munkáltatókat kerestük meg, akik Budapesten jelentős számú közfoglalkoztatottat alkalmaznak, és akiknek érdekében állhat, hogy a támogatás hatására javuljon a munkavégzés hatékonysága (a közfoglalkoztatottak időben beérjenek reggel a munkahelyükre és a bérlet segítségével nagyobb területen is lehessen őket mozgatni a munkavégzés során). Az általunk személyesen felkeresett budapesti közfoglalkoztatók (Budapest Esély, FESZOFE, FŐKERT, KÖZPARK) egyhangúlag jó ötletnek tartották a kedvezményt és alátámasztották, hogy a bérlet hiánya valódi nehézséget jelent a közfoglalkoztatók számára is. A Főkert számára dolgozó közfoglalkoztatottak között, akiket a Budapest Esély közvetít ki, találtunk olyat, aki Budapest határáról jár be naponta a nyolcadik kerületbe, és olyat is, aki a napi munkavégzés során utazik a Városligetből a Szabadság térre, bérlet nélkül. Budapesten sok közmunkást büntetnek meg, mivel a munkába csak tömegközlekedéssel tud eljutni, de az 52 000 Ft-os keresetből nem tudja megvenni a bérletét.

Ezek után időpontot kértünk Réthy Páltól a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási és Stratégiai Főosztályának vezetőjétől, aki tárgyalt küldöttségünkkel. A problémát megértéssel kezelte, de a megoldásban úgy látta, hogy a Gazdasági Minisztérium (GM) az illetékes. Ezek után **a GM-nek is küldtünk levelet, majd a problémáról több körben sajtóztunk**. Rendszeresen **egyeztetünk munkaügyi szakemberekkel, több szakmai fórumon beszéltünk a témáról és blogbejegyzéseket készítettünk**. Hosszú várakozás után 2016 novemberében jelezte a GM először a sajtónak, hogy több más álláskeresést segítő intézkedés mellett az álláskereséssel kapcsolatos utazási költségek támogatását indokoltnak tartja, a vonatkozó szabályozás 2017-ben lépett érvénybe.

A kampánynak lökést adott az, hogy Pécs városa a saját közfoglalkoztatottjai számára lehetővé teszi 2016 tavasza óta kedvezményes bérlet vásárlását. Kiderült, hogy a Buda- pesti Közterület-felügyelet is bevezetett korábban saját közfoglalkoztatottjai számára hasonló kedvezményt, egy 4500 Ft-os bérlet formájában. Igyekszünk elérni, hogy Pécs mintájára más város is bevezesse a közfoglalkoztatottak utazási kedvezményét.

ELTÖRÖLTÉK A „MELEGPROPAGANDÁT" TILTÓ ÁSOTTHALMI RENDELETET

Kiss Anna

SZEGEDI LMBT KÖZÖSSÉGÉRT CSOPORT

Tiltakozás az ásotthalmi propaganda-rendelet ellen. Forrás: szegedilmbt.hu

Szeged közelében található, nagyjából négyezer fős Ásotthalom képviselő-testülete 2016 novemberében hozott olyan rendeletet, amelynek értelmében a **nagyközség területén tilos az azonos nemű párok házasságát, valamint a szivárványcsaládok létezését „propagálni"**. A rendelet propaganda-tevékenység alatt a következőket érti: performanszok, demonstrációk, plakát-, röplap- és hangreklámok – mindezek tehát tiltottá váltak a településen, amennyiben házasságnak és a családnak nem az Alaptörvényben foglalt fogalmát jelenítik meg. (A rendelet ezen kívül az iszlám vallás gyakorlását is korlátozta: megtiltotta a müezzin imára hívó énekét, valamint bizonyos – arcot részben vagy egészben eltakaró – ruhadarabok viselését.)

Az említett rendelet annak ellenére, hogy éppen az Alaptörvényre hivatkozik, a gyülekezési jog, a szólásszabadság és vallásgyakorlás korlátozásával **több ponton is megsértette azt**, ezen kívül szexuális orientáción alapuló hátrányos megkülönböztetést is megvalósított.

A rendeletet Ásotthalom polgármestereként Toroczkai László, a Jobbik alelnöke terjesztette elő – azok után, hogy a Jobbik már korábban is próbálkozott orosz mintára büntetni az azonos neműek közötti kapcsolatok „népszerűsítését". (A 2012-ben az Országgyűlésben beterjesztett törvényjavaslat öt évig terjedő börtönbüntetéssel sújtotta volna az azonos nemű személlyel folytatott szexuális kapcsolat nagy nyilvánosság előtti „népszerűsítését", de a javaslatot az Országgyűlés nem szavazta meg. A párt később több önkormányzatnál is próbált hasonló rendelkezéseket elfogadtatni, de ezek rendre elbuktak.) Az ásotthalmi rendeletet végül az Alkotmánybíróság törölte el.

Így szerveződtünk

Mivel az ásotthalmi rendelet a tagjaink és a szimpatizánsaink körében is komoly felháborodást váltott ki, ezért a település közelében található egyetlen LMBTQI (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszexuális)-szervezetként úgy éreztük, hogy nagyon fontos nyilvánosan és határozottan kiállnunk az ásotthalmi LMBTQI-emberek mellett. Első lépésként sajtóközleményt adtunk ki a Magyar LMBT Szövetséggel közösen. Ezt követően – mivel **további lépéseket csak az ásotthalmi érintettek tudtával és egyetértésével terveztünk** – arra tettünk kísérletet, hogy kapcsolatba kerüljünk olyan Ásotthalmon élő érintettekkel, akik nem értenek egyet a szabályozással. A Facebookon közzétett felhívásunkra összesen négyen jelentkeztek, egyikőjük azonban már régóta nem élt Ásotthalmon, egy másik jelentkező pedig mindenféle tiltakozó lépést hevesen ellenzett. Így érdemben két emberrel, egy leszbikus lánnyal és egy meleg fiúval tudtunk beszélgetni a lehetséges lépésekről. Végül egy Ásotthalmon megtartandó, **figyelemfelhívó tiltakozás** mellett alakult ki konszenzus. A tüntetés szervezésébe néhány nappal később **a Budapest Pride és a Magyar LMBT Szövetség** is bekapcsolódott, a két budapesti szervezet közös erőfeszítéseként ingyenesen igénybe vehető busz is indult Budapestről.

A demonstrációt szimbolikusan az emberi jogok világnapjára szerveztük, fő köve- telésünk ez volt: „Töröljék el az ásotthalmi rendeletet!" A figyelemfelhívó megmozduláson 35-40 fő vett részt, akik transzparensekkel és zászlókkal készültek. A demonstrálók többek között a „Szabadság, szerelem, e kettő kell nekem" és a „Szeretet tesz családdá,

nem egy rendelet" mondatokat skandálták. Beszédet mondott egy szociális munka szakos egyetemi hallgató, majd a demonstrálók nevükkel ellátott képeslapokat helyeztek el a polgár- mesteri hivatal bejáratánál, amelyeken a következő szöveg volt olvasható: „Szerintem is ALAP, hogy Magyarországon minden LMBTQI-ember szabadon, önazonosan és félelem nélkül élhessen."

A tüntetésről a legtöbb magyarországi médium beszámolt, valamint néhány hónappal később a *Time* magazin is részletes beszámolót közölt a tüntetésről és annak – szervezetünk tagjait is érintő – következményeiről. Melyek voltak ezek?

Mivel a tiltakozók egy része olyan transzparenst tartott, amely sértette a nagyközségi rendeletet (pl. a „mama + mama + gyerek = család", illetve a „papa + papa + gyerek = család" feliratú táblák), ezért az ásotthalmi jegyző az ismeretlen „elkövetők" beazonosítása érdekében tanúként hallgatta ki a demonstráció egyik szervezőjét. A kihallgatott szervező az „elkövetők" beazonosítását – a velük való jó viszonyra hivatkozva – megtagadta, azonban az érintettek egy része levélben önként feladta magát a jegyzőnél, így több ember ellen is eljárás indult a „propagandarendelet" megsértése miatt. **Az eljárás eredményeként a jegyző figyelmeztetésben részesítette a tiltakozókat, ám többen is kérték a döntés bírósági felülvizsgálatát.** Erre azonban már nem került sor, mert 2017. április 11-én az Alkotmánybíróság visszamenőleges hatállyal eltörölte a rendeletet.

A rendelet alkotmánybírósági eltörlése várható volt: a Csongrád Megyei Kormány- hivatal törvényességi felhívása, majd Kúriához fordulása; az alapvető jogok biztosának törlési kérése; valamint a tiltakozók által kért bírósági felülvizsgálat egyértelműen előrevetítette azt. **A csoportunk által megszervezett tüntetésnek elsősorban figyelemfelhívó és üzenetközlő szerepe volt ebben a folyamatban: a médiavisszhangnak köszönhetően nyomatékot adott a rendelettel egyet nem értők elégedetlenségének, és hangsúlyosabban a közbeszéd tárgyává tette a kisebbségi csoportok alapvető joga- inak sérelmét.**

A szervezési folyamat fontos eleme volt közös sikerünk megünneplése, amelyre a szegedi LMBTQI-barát szórakozóhelyen került sor.

NEM ÉPÜL ADÓTORONY SZENTENDRE ZÚZMARA UTCAI LAKÓÖVEZETÉBEN

Horváth-Kertész Balázs

ZÚZMARA UTCAI LAKÓKÖZÖSSÉG

Véleménnyilvánítás a helyszínen. Forrás: Facebook

A több – függetlenül szerveződő – szentendrei civil csoportnak platformot és nyilvánosságot biztosító civil kotta elsősorban az időközi önkormányzati választás kampányában jelent meg a zúzmarai utcai lakóközösség szövetségeseként, azonban Horváth-Kertész Balázs közösségszervező a folyamat több fontos pontján segítette a Zúzmara utcai közösséget a soron következő lépések meghatározásában.

A Zúzmara utcaiak felháborodását az okozta, hogy kertvárosi lakóhelyükön, azon belül is **az idősek otthona kertjében** kezdték el felépíteni a Szentendre 1 Távközlési munka- állomást, a több mint 25 méter magas GSM és Tetra **adótornyot**. A lakók már 2015 áprilisában egyértelművé tették (**petíció**t adtak be és **lakossági fórum**ot tartottak), hogy elutasítják az ilyen jellegű beruházást a lakóövezetükben. A városvezetés az erőteljes lakossági tiltakozás hatására bejelentette, hogy nem épül adótorony, de utóbb ez csak taktikai lépésnek bizonyult. A háttérben tovább őröltek a fogaskerekek, a képviselő-testület általános építési szabályzatmódosítást szavazott meg. Ez az intézkedés több önkormányzati ingatlanban lehetővé tette az adótorony építést, így nem kellett szóba hozni a konkrét helyszínt és ott helyben kikérni a lakók véleményét. A lakók maguk nem sejtették, hogy az adótorony visszatér, senki nem élt panasszal, amikor a helyi újságban megjelent az általános építési szabályzatmódosításhoz kapcsolódó partnerségi felhívás. Az adótorony építés így zöld utat kapott, az önkormányzat szerződést kötött a tele-

kommunikációs céggel, megindulhatott az építkezés a lakók által korábban kifogásolt helyszíntől alig 60 méterre. **Az eset pánikot és óriási felháborodást váltott ki**, a lakók az építést előkészítő munkástól értesültek a várható beruházásról és arról a tényről, hogy a hátuk mögött született egy megállapodás, amely figyelmen kívül hagyja a korábban kifejezésre juttatott érdekeiket és **jogukat az egészséges és biztonságos lakókörnyezethe**z. Első ránézésre rendkívül esélytelennek tűnt az ellenállás. Az önkormányzat azzal hárított, most már nincs lehetősége visszamondani a szerződést a kötbérek miatt. A telekommunikációs cég a határértékek betartására és biztonsági mérésekre hivatkozott, fölösleges pánikkeltésről beszélt, szakértői egyeztetések mögé bújt. Az esélyeket tovább rontotta, hogy két hónap volt hátra az adótorony előző helyszínének bérleti időszakából, és további hosszabbításokra nem volt kilátás. A kész tények elé állítás, az érintettek kiszorításán és megfélemlítésén alapuló recept ezúttal is működni látszott. De **fordult a kocka, amikor két erős helyi közösségi vezető az élére állt a kétségbeesett tiltakozási kísérleteknek**. Elindult egy hosszú munkafolyamat, amelyet minden nehézség ellenére végigjártak, és akkor sem hátráltak meg, amikor kilátástalannak tűnt a küzdelem. Rengeteg tárgyalás, levelezés, akció és fórumszervezés után a közösségszervező útmutatását követve a kitartásuknak és elkötelezettségüknek köszönhetően végül győzni tudtak. Sikerült erős közösséget építeniük és taktikusan úgy alakítani a politikai erőviszonyokat, hogy megkerül- hetetlen tényezőként legyenek elkönyvelve az időközi választásokon. Ahogy erősebb ellenállással találkozott, a megingathatatlannak látszó hatalom engedni kényszerült: először a telekommunikációs cég függesztette fel az építkezést, végül a város is szerződést bontott.

Így szerveződtünk

Az egyik érintett lakástulajdonos kihívta a médiát, és rögtönzött **sajtótájékoztató**t tartott. Két erős közösségi vezető élére állt a kezdeményezésnek. **Nyílt levél**ben fordultak a döntéshozókhoz, tájékoztatták a környéken élőket és újrakezdték az **aláírások** gyűjtését. **Ajtóról ajtóra haladva gyűjtötték a szimpatizánsokat**. A következő lépés a **demonstráció** bejelentése és az ezt megelőző stratégiai találkozó volt. A személyes invitálásra több mint húszan gyűltek össze a felháborodott szomszédok: ekkor kezdtek együttműködő közösséggé szerveződni. **Feltérképeztük, hogy ki mihez ért és hogyan, milyen stratégiákkal tudnak még több embert megszólítani**. A csoporttagok feladatokat vállaltak a transzparens készítéstől a jelszavak kitalálásán át a nyilatkozat-írásig. Elhatározták, kiállnak a városi nyilvánosság elé és mint Zúzmara utcai lakóközösség jelennek meg. Logót készítettek, Facebook csoportot hoztak létre, és megállapodtak a követeléseikben.

Az első demonstráción több mint harmincan vonultak fel, köztük azok, akik később motorjaivá váltak a közösségnek. A városvezetés nem fogadta el a szerződés visszavonására tett javaslatot, csupán egy szakértői egyeztetést rendelt el, amelyen nem történt elmozdulás. A csoport a nyilvánossághoz fordult, az ügyet bemutató videót több mint 8000-en látták a városban. A másik irány a jogorvoslat, ennek érdekében **pertársaság**ot alapítottak állandó tagdíjjal. A közösségi összetartozás megerősítésére rendszeres **heti találkozók**at szerveztek és nagyszabású szomszéd-ünneppel mobilizálták a lakóközösséget. Az első áttörést a **levél- kampány** jelentette. Több mint tizenöten írtak levelet a kormányhivatalnak kifogásolva a lakossági véleményezési eljárás lefolytatását. A hivatali eljárásban minden levél önálló ügy, amely hangsúlyossá teszi a tiltakozást. A telekommunikációs cég elbizonytalanodott és levélben jelezte, hogy a hivatalos felülvizsgálat befejezéséig nem kezdik meg az építkezést. Ennek ellenére az előkészítő talajvizsgálatokat elvégezték. Közben a közösségi vezetők tárgyalásba kezdtek az adótorony korábbi helyét adó intézménnyel és ígéretet kaptak a lejáró határidő módosítására. Ez azonban nem jelentett teljes megoldást, bármikor megindulhatott volna az építkezés, ezért **élőlánc munkacsoport**ot hoztunk létre, demonstrálva, hogy szükség esetén a környék nyugdíjasai elég elszántak ahhoz, **hogy közvetlenül akadályozzák meg az építkezést**. A rendszeres gyakorlatokon a ligetvédők és tubesi ellenállás volt vezetője tartottak képzést, erről beszámolt a helyi tévé is. Tovább növelte az esélyeinket, hogy az utca egyik lakójáról kiderült, közvetlen kapcsolatai vannak a telekommunikációs cég felső vezetéséhez. Közvetítésével **segélykérő mappát juttattunk el a cégvezetőkhöz**, melyben képeket helyeztünk el a közösség életéről és az idősgondozó udvarában kijelölt helyszínről. Nem érkezett közvetlen visszajelzés, de az építkezés sem kezdődött meg. Közben lassan lejárt a módosított határidő is. Ekkor váratlan fordulat következett be: decemberben elhunyt a helyi képviselő, ezért **időközi választást írtak ki a körzetben**. A lakóközösség mindent megtett, hogy

maximalizálja politikai tőkéjét, valamennyi jelölt számára fórumot szerveztünk, és több csoport kampányolt a választási részvétel növeléséért. Ebben a kiélezett helyzetben **valamennyi jelölt**, a végül győzelmet arató kormánypárti jelölt is ígéretet tett, hogy **nem építenek adótornyot a körzetben**. Végül május közepén a polgármester levélben értesítette a főszervezőket, hogy az antennák korábbi helyükön maradnak, nincs szükség az áttelepítésre. A hegynyi iratcsomó raktárba került, és lakók nekiálltak megbeszélni, van-e olyan újabb ügy, amit közösen képviselhetnének.

NEM LEHETETLENÜLT EL EGY HÉT GYEREKES CSALÁD LAKHATÁSA

Konkoly-Thege Júlia

A VÁROS MINDENKIÉ PÉCS

Az élőlánc. Forrás: AVáros Mindenkié Pécs.

2016 folyamán csoportunk elérte, hogy a Zsolnay Vilmos úti önkormányzati szociális bérlakások tervezett elbontása során Pécs városa gondoskodjon minden érintett háztartás megfelelő elhelyezéséről.

Újabb bontás azóta nem történt, cserelakásba csak kevesen költöztek, a többiek továbbra is bizonytalanok a kiköltözést illetően. A Schlauch Program felelőse, Girán János alpolgármester időközben lemondott, a sajtóban is megjelent híresztelések szerint részben a városvezetés számára kellemetlenül alakuló városrendezési program miatt. Egy hét gyermekes családdal szemben mégis kilakoltatási eljárás indult, melyet végül sikerült megakadályozni, így további lépéseket tehettünk a család megfelelő elhelyezése érdekében.

Így szerveződtünk

A 2015-ben indult Schlauch Imre "Városrendezési" Programmal kapcsolatos érdekvédelmi tevékenységünk folytatásaként **rendszeresen keressük fel az érintett lakókat, hogy követni tudjuk a közgyűlésen elfogadott cselek- vési terv fejlemények, ahol a lakhatásuk emberhez méltó rendezését ígérték számukra.**

Október 12-én a szokásos körutunkat róttuk a Zsolnay Vilmos úton, amikor az egyik család nagy izgalommal fogadott minket. Megtudtuk, hogy mivel nem akarták elfogadni a számukra egyedüliként felajánlott, István-aknai lakást, az **önkormányzat megindította ellenük a kilakoltatási eljárást a bontásra ítélt épületből**.

István-akna Pécs városának rossz közbiztonságáról elhíresült, infrastrukturálisan leszakadó külterülete, az önkormányzat városfejlesztési és antiszegregációs terveiben is felszámolásra javasolt „lakóövezet". Az István-aknai lakhatás **ellehetetlenítette volna a hét kiskorú gyermekét egyedül nevelő, a belvárosban közfoglalkoztatásban dolgozó anya és a három különböző iskolába járó gyermekei életét**.

A csoportban gyorsan megszületett a döntés, hogy megakadályozzuk mind az utcára kerülésüket, mind az István-aknán való elhelyezésüket. **Ügyeletet szerveztünk** a következő hetekre a Zsolnay Vilmos útra, de a döntést követően hamar érkezett a hír, hogy az önkormányzat előző nap telefonon jelezte a másnap reggelre tervezett kilakoltatást. **A rendelkezésünkre álló információk alapján jogszerűtlennek is ítéltük a végrehajtás folyamatát, így a család védelmében élőláncot szerveztünk.**

A kilakoltatás reggelén a lakásban gyűltünk össze és **egyik tagunk gyors felkészítést tartott** az **élőlánc** technikájáról, a polgári engedetlenség lényegéről és az ezzel járó szabály- sértés lehetséges következményeiről. A felálló láncban szinte az összes tagunk, egy éppen akkor csatlakozó szövetségesünk és két szimpatizánsunk is részt vett. Annak érdekében, hogy felhívjuk a figyelmet a kilakoltatásra, **a sajtó képviselőit is meghívtuk**. A kiérkező végrehajtó hiába próbálta felszólítani az aktivistákat a távozásra és hiába hívta ki a rendőrséget is, végül az önkormányzat embereivel együtt távozott a helyszínről. Az akció a regionális napilap címoldalára került, és az egyik online hírportál is első kézből számolt be róla.

A kilakoltatást sikerült megakadályoznunk és a budapesti Utcajogász Egyesület segítségével azóta is sikerrel védjük a családot a kilakoltatással szem-

ben. A kilakoltatás meg- akadályozásában annak is szerepe volt, hogy A Város Mindenkié Pécs csoport széles- körű tevékenységet végez a városban a lakhatás témájában és anyaszervezete, A Város Mindenkié (AVM) Budapesten már 8 éve aktív érdekvédő szerepet lát el. A lakáspolitikai kerekasztal, az adatigénylések a szociális bérlakásokról, a részvétel az illetékes önkormányzati bizottság ülésein mind hozzájárultak ahhoz, hogy a döntéshozók és az érdeklődő városi közönség előtt ismert szereplőként jelenhessünk meg.

TÁRGYSZERŰ TÁJÉKOZTATÓ KIADVÁNY SZÜLETETT A RÓMAI-PARTI ÁRVÍZVÉDELEMRŐL, A FŐVÁROS TERVEIRŐL ÉS AZ ALTERNATÍVÁT JELENTŐ NÁNÁSI ÚTI FŐVÉDVONALRÓL.

Schanz Judit

MARADJANAK A FÁK A RÓMAIN

Az újság. Forrás: Facebook.

Fővárosi Önkormányzat 2012 végén természetpusztító és árvízvédelmi szempontból

kockázatos mobil árvízvédelmi fal terveztetését kezdte meg az óbudai Római-parton, Budapesten a Duna egyik utolsó természetes, eredeti állapotában maradt partszaka- szán. Erre hozta létre válaszul a **Valyo (Város és Folyó Egyesület)** a **Maradjanak a FÁK a Római Facebook csoport**ot, amelynek keretei között szakértők és civil szervezetek fogtak össze. Átmeneti meghátrálást követően 2016 elején a Főváros ismét nekilátott a rómaiparti mobil árvízvédelmi fővédvonal terveztetésének. Ezúttal a szakmai szövetségesek mellett elsősorban a Rómait használó, illetve **árvízi szempontból érintett 55 ezer fős lakosságra alapozva, közösségszervezési módszerekkel terveztük megszervezni az ellenállást.**

Több frontos érdekérvényesítő tevékenységünk részeként egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk az érintett lakosság objektív tájékoztatását a Főváros terveiről és annak általunk támogatott alternatívájáról, a Nánási úti fővédvonalról. A tájékoztatás – és toborzás – sokféle eszközét használjuk, amelyek közül a *Hello Római – Lángos vagy beton* újságunkat emeljük ki mint sikertörténetet. A Rómain két ingyenes, helyi kiadvány is létezik, de ezek kizárólag a fővárosi terveket támogató írásoknak adnak teret. Ezt kívántuk saját eszközeinkkel ellensúlyozni.

A *Hello Római – Lángos vagy beton* első száma 2017 júniusában 15 ezer érintett háztartás postaládájába jutott el, és mind a szerkesztői, szövegírói feladatok, mind a terjesztés tekintetében önkéntes lakossági és szakértői munkával készült. A nyolc oldalas, A3 formátumú újság vezérgondolata **a partéli mobilgát kritikája**. Az újság segíti, hogy az érintett lakosság árnyalt képet kapjon az ügyről. Egy csillaghegyi lakót idézünk: "A szomszédom meggyőződéses parti mobilgát párti. A véleményét az újság sem változtatta meg, de most először tudtunk értelmesen vitatkozni a témáról, és talán közeledtek az álláspontjaink."

Így szerveződünk

Kezdettől tudtuk, hogy nagyon fontos, hogy ne csak internetes felületeken – a (közösségi) médiában, hírlevélben – tájékoztassuk

az érintett lakosságot, hanem a fizikai valóságban is. A rendszeres parti jelenlét, **szórólapozás és személyes beszélgetések** mellett a **saját újság** hiánypótló formátumnak tűnt a csillaghegyi öblözet 55 ezer lakójának megszólítására.

Az újság szerkesztése a Fővárosi Közgyűlés számunkra kedvezőtlen, 2017. áprilisi döntését követően indult el. Egy aktivista társunk ismét felvetette a már többször, többek által megfogalmazott vágyat: **"Legyen saját újságunk, ne hagyjuk, hogy a helyiek kizárólag a cseppet sem objektív önkormányzati újságból tájékozódjanak!"**. A stratégiai csoporttalálkozón elhangzott számtalan ötletből ez volt az egyik, ami kellően fellelkesítette a közösséget, így a tervből másfél hónap alatt valóság lett.

Az újság elkészültének **két helyi aktivista** volt a motorja, akik sikerrel vonták be társaikat **fontos részfeladatokba**, úgy mint a képválogatás, szöveg lektorálás, egy-egy cikk megírása, mini interjúk

készítése vagy a *Hello Római – Lángos vagy beton* cím megtalálása. Akárcsak a **terjesztés**be, ami különös gondossággal történt: a **15 ezres példányszámú lapot a helyi aktivisták többségében a postaládákba szórták ki egyenként** és csak kisebb része talált gazdára a parti aláírásgyűjtő pult és a büfék közreműködésével.

A címlapon a szerkesztők a Rómaiért küzdő civileket mutatják be és csatlakozásra hívnak fel. A cikkből kiderül, hogy bár több csoport, civilszervezet, illetve Facebook csoport működik egymással párhuzamosan, ezek egységben dolgoznak a Rómaiért, az újságot is közösen jegyzik.

A szakmai tartalmak a témában járatos helyi mérnöktől és **független szakértők**től származnak. A cikkek törekszenek a téma teljes szakmai komplexitásának bemutatására, de emellett hangsúlyt fektetnek a **közérthetőség**re – **világos fogalmazás**sal, kiemelt vezérgondolatokkal, **ábrák**kal segítve a megértést. A részben már létező szakértői anyagok szerkesztett átvételét, újak készültét a téma – különböző szakmai háttérrel rendelkező – szakértőivel a korábbi hónapokban kiépített kapcsolat tette gördülékennyé. A lapot az ún. "lángos" tematikájú, könnyedebb témájú cikkek teszik olvasmányossá.

Május végén a már közel kész újság szerkesztői és szerzőinek egy része **nyilvános szerkesztői kerekasztal beszélgetés**en vettek részt az Állampolgári Részvétel Hetének keretében rendezett római-parti eseményen. A beszélgetés során új ötletek is felmerültek, amelyek részben bekerültek a második számba, a hallgatóság soraiból pedig volt, aki **csatlakozott az újság munkacsoporthoz**.

A *Hello Római – Lángos vagy beton* a Fővárosi Közgyűlés júniusi ülésén kisebb performansz keretében debütált (rikkancsként osztottuk a Közgyűlés tagjainak és a hallgatóságnak az újságot az üléstermében), de sajnos a képviselők döntését nem befolyásolta.

A lap online terjesztésének – és a szerkesztők, valamint a teljes közösség motivációjának – adott újabb lendületet az egyik hírportálon júliusban megjelent cikk, ami szuperlatívuszokban írt az újságról: "a civil szerkesztők egyszerre informatív és még magazinként is élvezhető lapot, valódi olvasmányt raktak össze"

A második számra pár hét alatt több százezer forint gyűlt össze lakossági adományozásból.

TISZAVASVÁRI KÖZFOGLALKOZTATOTTAK ÉRVÉNYESÍTHETTÉK SZEMÉLYES DÖNTÉSÜKET A MUNKAVÁLLALÁSNÁL

Horváth Ferenc

HALADJUNK CSOPORT

Felkészülés. Forrás: Haladjunk Csoport.

2017. július elején a közfoglalkoztató képviselője, illetve több közmunkás is megkeresett minket, hogy az útfelújítási-karbantartási munkákat végző **közfoglalkoztatottakat** a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Osztálya (köznyelvben: a helyi munkaügyi központ) **kiközvetíti** a Profit Food Kft.-hez. Ők ugyan **nem akarnak menni, mert nagyon rossz híre van a baromfifeldolgozó üzemnek** a lakosság körében, de ha nem veszik fel ott a munkát, úgy elveszítik a közmunkájukat, sőt az álláskeresők nyilvántartásából is törlik őket három hónapra, ami azt jelenti, hogy **teljes mértékben jövedelem nélkül maradnak**. A Haladjunk Csoport fellépése révén megtarthatják munkájukat a közfoglalkoztatónál, de a jogi helyzet rendezéséhez további lépések szükségesek. Végső célnak a tisztességesen megfizetett és emberhez méltó körülmények között végzett munkát tekintenénk.

Így szerveződtünk

2017. július 10-én – átbeszélve a Haladjunk Csoporttal a teendőket úgy döntöttünk, hogy profi videós és újságírói ismeretekkel is

rendelkező személyt bevonva, **megjelenünk** a közmunkásoknak kötelezően előírt **tájékoztató rendezvényen** a Találkozások Házában (Tiszavasvári kultúrháza) és amennyire erőnkből telik, képviseljük a közmunkások érdekeit.

A találkozó előtt egy órával már a helyszínen voltunk, ahol **a közmunkásokkal a személyi körülményeikről beszélgettünk** és igyekeztünk megtalálni, hogy ki mivel érvelhet majd a tájékoztató rendezvény során. Több tagunk is közreműködött a beszélgetések lebonyolításában, de mivel féltek a helyi hivatalok retorzióitól, őket nem vettük fel videóra.

A tájékoztató rendezvényre megkezdésekor nem akartak beengedni bennünket, de amikor megkérdeztük a munkaügyi központ vezetőjét, hogy konkrétan miért nem lehetünk jelen, akkor megenyhült és csak annyit kért, hogy NE mutassuk az arcát. Ebbe beleegyeztünk. Az eseményről és szerepünkről **videofilmet készítettünk** Számít-e 50 közmunkás véleménye Tiszavasváriban? címmel.

Köszönhetően az egységes és jogi megközelítésű kiállásnak, a felkészülten érvelő közmunkásoknak és annak, hogy akár a munkaügyi központ, akár a baromfifeldolgozó üzem előtti **tüntetés megszervezésétől sem riadunk vissza**, a közmunkások közül egyet sem vettek fel a piaci alapú munkára. Közvetítő lapjukra „betelt", „alkalmatlan", „egészségügyileg alkalmatlan" bejegyzéseket írt a Profit Food Kft. munkaügyise, sőt az utolsó 10-15 fő kötelezően megjelent közmunkás esetében már a biztonsági őr kérdezte meg, hogy ki akar dolgozni ott, mert aki nem akar, annak csak az iratai kellenek és megkapják az „alkalmatlan" bejegyzést, aminek következtében **megtarthatják munkájukat a közfoglalkoztatónál.**

2017. szeptember 6-án, két hétre rá a **Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH)** bezárta a Profit Food Kft. üzemét, mert **súlyos technológiai hiányosságai voltak az üzemnek**. Ergo igaza volt a közmunkásoknak, hogy az üzem **nem megfelelő munkahely**.

Az ügy átbeszélésekor arra a következtetésre jutottunk, hogy csak a döntéshozókra való nyomásgyakorlás volt eredményes, azonban a probléma véglegesen nem oldódott meg, csak ez az ügy.

Országos probléma ez, ugyanis a törvényi szabályozás nem veszi figyelembe az egyen- lő bánásmód és a munka szabad megválasztásának, mint alapelvnek azt az oldalát, ami arra biztosít jogot, hogy senki nem kényszeríthető olyan munkáltatóval munkaviszonyba, akivel munkaszerződést nem kötött és nem is kíván kötni, illetve akinél munkát végezni egyáltalában nem akar.

2017. szeptember 15-től gyűjtjük a közmunkások aláírását, sokat dolgozunk egy stratégián, amivel bekerülhetünk a köztudatba és reménykedünk benne, hogy országszerte be tudjuk szerezni az emberek (érintettek és szimpatizánsok) csatlakozó nyilatkozatát, melyet **az alapvető jogok biztosához írt beadványunk** mellé kívánunk csatolni.

GYALOGÁTKELŐ LESZ A VASÚT SOR–ADY ENDRE UTCA SARKÁN

Szép-Magyar Ágnes

CIVILKALÁSZ

Érdekel, mert itt élünk. Forrás: CivilKalász.

Régi vágya a Budakalász HÉV megálló környékén lakóknak és arra közlekedőknek, hogy az Ady Endre utca és a Vasút sor sarkán valamilyen megoldás szülessen a gyalogos átkelés biztonságosabbá tételére. Ez a kereszteződés köti össze a város hegy felőli oldalát a tömegközlekedéssel. Sokan járnak erre iskolába, óvodába is, hisz mindkettő van a közelben, ráadásul a sarkon egy katolikus templom található. Az autósok nem veszik figyelembe a gyalogosokat, igaz, ha gyorsan jönnek, ahogy szoktak, nem is láthatják meg őket időben, mert itt az út majdnem derékszögben kanyarodik. Csúcsidőben nagy az autóforgalom és sok időbe telik, míg akad egy rés, amikor nem jön senki és át lehet surranni. Segítséget jelent, ha jön a HÉV és a sorompók lezárulnak, de ekkor is meg kell várni, hogy

feltöltődjön autókkal a sor a sarokig, mert különben ilyenkor sem állnak meg az autósok átengedni a gyalogosokat.

Sokszor, sok helyen szóba került már, hogy legalább egy zebrát fessenek fel ide, ami jelzi az autósoknak, hogy itt gyalogos forgalom van. A sínek másik oldalán van egy zebra, úgyhogy nem tűnt nagy kérésnek, hogy itt is legyen. Többen próbáltak egyedül utánajárni, hogy miért nincs itt zebra és hogyan lehetne elérni, hogy legyen. Sajnos nem jártak sikerrel. 2016 tavaszán Ercsényi Tiborné alpolgármester asszony rendkívüli szülői értekezletet tartott a Vasút sori Óvodában az óvoda tervezett bezárása és újjáépítése miatt, ahol szülői kérdésre azt mondta, fél éven belül meglesz a zebra a kereszteződésben. Sajnos ez is csak ígéret maradt, eltelt a fél év és még mindig nem történt semmi az ügyben.

Ha a zebra nem is épült még meg, pozitív fejlemény azért történt a kezdeti állapothoz képest. A város a 2017-es költségvetésében elkülönített 1 millió forintot a zebra kialakítására és megbízott egy tervezőt az engedélyezési eljárás lebonyolítására. Az aláírásgyűjtésnek és annak, hogy sokszor, sokakkal beszélgettünk a problémáról és a veszélyes közlekedési helyzetről, már most meg lett az eredménye. Nap mint nap arra járva tapasztaltuk, hogy az autósok figyelmesebbek lettek. Már egyre gyakrabban állnak meg és engedik át a gyerekeket, felnőtteket egyaránt.

Így szerveződtünk

Amikor 2016. szeptember végén megalakult a CivilKalász csoport, úgy gondoltuk, ez lesz az első ügy, amit szeretnénk megoldani.

Bemutatkozó levelünkben, melyet a polgármesternek küldtünk, jeleztük, ezzel a kérdéssel is szeretnénk foglalkozni. A polgármester a válaszában azt írta, az önkormányzat velünk egyetértésben megkereste és kérte a zebra kialakítását az Ady Endre utca – Vasút sor kereszteződésénél, és ennek kapcsán levelet írt a Magyar Közútkezelő Zrt.-nek 2016 októberében.

Utánajártunk és kiderítettük, hogy az útszakasz a Közútkezelőhöz tartozik: mivel vasúthoz vezető út, valóban nem az önkormányzat a fenntartója. November 7-én mi is **levelet küldtünk** a Magyar Közút Nonprofit Zrt. Pest Megyei Igazgatóságára, melyben kértük, létesítsenek ezen a helyen gyalogátkelőt. Kérésünket meg is indokoltuk, sőt **az óvoda és az iskola vezetői is támogatták a kezdeményezést**, amit a beadványunkra rá is írtak, aláírásukkal is ellátták.

Szerettük volna, ha a Budakalászi Önkormányzattal együttműködve sikerül elérni a célunkat, ezért **személyesen kerestük fel őket** és adtuk át nekik is ezt a levelet, kiegészítve egy másikkal, amit a polgármesternek címeztünk és kértük benne a támogatását. A Városfejlesztési osztály vezetőjével tudtunk beszélni, aki megerősítette, a város is szeretne ide egy zebrát, ezért 2016 tavaszán írtak ők is a Közútkezelőnek, de sajnos választ még nem kaptak. Reméltük, hogy az általunk írt levél segít majd előmozdítani a folyamatot és hamarosan célba is érhetünk.

Mivel a környező járdákat éppen felújítani készült az önkormányzat, arra kértük őket, hogy amíg nincs meg a zebra végleges helye, addig azon a szakaszon ne építsék át a járdát, hiszen valószínű, hogy a zebra nem pont ott megy majd, ahol a jelenlegi járda van, így újra meg kellene építeni azt a részt. Ezt a **javaslatunkat el is fogadták**. Ezek biztató jelek voltak, nagyon reménykedtünk a gyors eredményben.

A járdaépítésre kilátogató Rogán László polgármesterrel egyik tagunknak lehetősége volt a helyszínen személyesen beszélni a gyalogátkelőhely ügyéről, aki kategorikusan kijelentette, az Ady Endre utcában soha semmilyen zebra nem lesz. Nem értettük a helyzetet, hiszen pár nappal előbb teljesen más hozzáállást tapasztaltunk az önkormányzattól és reméltük, csak félreértésről van szó.

Beadványunkra a Közútkezelőtől december 21-én jött meg a válasz. A válaszból meg- tudtuk, a Közútkezelő nem illetékes az ügyben. Bár az út az ő fenntartásukban van, és az engedélyük is szükséges a megvalósításhoz, annak előkészítése, terveztetése, engedélyeztetése és megvalósítása mind **önkormányzati feladat**. A levél kitért arra is, hogy a Budakalászi Önkormányzatot erről már 2016 májusában hasonló részletességgel felvilágosították. Nem értettük, hogy a személyes beszélgetés alkalmával ezeket az információkat miért nem említették nekünk.

Az önkormányzattól semmilyen hivatalos, írásbeli válasz nem érkezett a beadványunkra.

Ekkor döntöttünk úgy, hogy **újabb beadványt készítünk** az önkormányzatnak, de ezt már a **lakosságtól gyűjtött támogató aláírásokkal** is kiegészítjük, remélve, hogy felgyorsíthatjuk a folyamatot. Ezt a levelet végül 194 aláírással együtt 2017. február 9-én juttattuk el az illetékesekhez. Leírtuk

benne, hogy milyen választ kaptunk a Közúttól és megkérdeztük, hogy milyen lépések történtek eddig, ill. mikorra várható a zebra megvalósulása. A válasz 22-én már meg is érkezett. Ebből megtudtuk, 2016. április 5-én megkeresték a Közútkezelőt és megbíztak egy közlekedési mérnököt a folyamat végigvitelével. A 2017-es költségvetésben forrást is biztosítottak a megvalósításra. Ez nagyon biztatónak bizonyult. Végre úgy éreztük, elérhetjük célunkat. A levél azonban úgy folytatódott, hogy a hatóság csak rendőrlámpa létesítése mellett engedélyezné a zebrát, amit az önkormányzat, nem szeretne, mert akadályozná az autósokat a közlekedésben. Ez elkeserítő volt. Jogosan merült fel bennünk a kérdés, miért élveznek elsőbbséget az autósok a gyalogosokkal szemben? Miért nem a védtelenebb felet védi az önkormányzat, miért az autósok érdekeit tartja szem előtt, akik eddig is élvezték a helyzeti előnyüket és ki is használták, amikor a szabályosan a sarkon átkelni akaró gyalogosoknak rendszeresen nem adták meg a lehetőséget az átkelésre?

Mindenesetre **utánajártunk a hatályos jogszabályoknak** és úgy találtuk, kialakítható úgy is a zebra, hogy az megfeleljen a szabályoknak, de ne kelljen jelzőlámpával ellátni. A műszaki előírások szerint a szélső sínszáltól 30 méterre, 50 méterrel előre láthatóan, lehetséges gyalogátkelő kijelölése. Itt mindkét feltétel teljesíthető.

Ezeket 2017. március 13-ai levelünkben meg is fogalmaztuk, erre a levelünkre sem jött válasz.

Április 7-én, egy szintén a zebrát támogató lakos emailt küldött az önkormányzatnak és a katolikus templom papjának, amiben megkérdezte, mi a helyzet most a zebrával és gyerekeit féltve sürgette az ügyet. A kapott válaszokat velünk is megosztotta. A plébános támogatását fejezte ki a zebrával kapcsolatban. A Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési osztályától kapott válaszból kiderült, keresik a lehetőségét, hogy lámpás kereszteződés kiépítése nélkül valósulhasson meg a zebra. Ha ez az anyuka nem juttatja el hozzánk a kapott választ, erről sem tudnánk, hiszen nekünk nem adott információt az önkormányzat azóta sem.

Június 15-én véget ért egy újabb tanítási év úgy, hogy a zebra még mindig nem valósult meg. Csalódottak voltunk és nem értettük a helyzetet. **Ismét levélben fordultunk az önkormányzathoz, tájékoztassanak a fejleményekről.** 2017. július 6-án vettük át a válasz- levelet, amiben az illetékes előadó leírta, **a gyalogátkelőhely engedélyezés alatt van.**

NYILVÁNOS PÁRBESZÉD KEZDŐDÖTT A VÁROSFEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEKRŐL

Molnár Ágnes

NATÍV CSOPORT – ZÖLDELLŐ DEBRECEN

Fórum. Forrás: facebook.

Debrecenben az új beruházások és fejlesztések többnyire a lakossággal való egyeztetések nélkül valósulnak meg. A kötelező egyeztetéseket is általában rejtetten hirdetik a város felületein. A Natív csoport fiataljai szerint többnyire olyan, a fenntarthatósági szempontokat és a zöld megoldásokat figyelmen kívül hagyó beruházások születnek, ahol a zöldfelületek növelésével szemben a térköveket részesítik előnyben. Az átláthatóság és a részvétel azért is kifejezetten fontos, mert 2020-ig Debrecenben az Új Főnix Terv keretében 200 milliárd forintnyi beruházást akarnak megvalósítani. Idén az Európa Zöld Fővárosa program apropóján végre sikerült elindítani a döntéshozók és a lakosok közötti párbeszédet.

Így szerveződtünk

2016 augusztusában az első **Zöld munkacsoport** találkozónkon azt a célt tűztük ki magunk elé, hogy Debrecen Európa Zöld Fővárosa legyen. Ahhoz ugyanis, hogy egy város elnyerje ezt a címet, 12 pontos szem- pontrendszernek kell megfelelnie. **Úgy döntöttünk, első körben egy féléves fórumsorozatba kezdünk a döntéshozók és a lakosok közötti párbeszéd erősítésére**. Ahhoz, hogy a fórumok demokratikus keretek között valósuljanak meg, **moderátor képzés**en vettünk részt. E felkészülést követően tudatosabban álltunk a fórumok szervezéséhez. **Minden fórum előtt meghatároztunk egy célt, készítettünk forgatókönyvet, kijelöl-**

tük a szerepeket. Négy döntéshozót sikerült elhívnunk, akiket saját területük és az ahhoz kapcsolódó jövőbeli beruházások, fejlesztések bemutatására kértünk fel. A megjelent döntéshozók Barcsa Lajos alpolgármester, Kuhn András főkertész, China Tibor főépítész és Bodnár Réka zöldterületi osztályvezető voltak. Az eseményeken átlagosan 30-60 fős volt a rész- vétel és a fórum ideje alatt aktívan tettek fel kérdéseket a lakosok. **Mindegyik esemény előtt az adott területre vonatkozó felméréseket végeztünk, hogy a mi csoportunk tagjai is felkészültek legyenek, így idővel kutató munkacsoport alakult a tagokból, akik az eseményekre előre készültek kérdésekkel. Az események médiamegjelenései kielégítők voltak.**

A döntéshozókkal való kapcsolatfelvétel biztatóan indult, és egészen addig tartott, míg általánosabb tématerületeket jelöltünk meg felkérésünkben, és nem konkrét beruházásokról kérdeztük őket. Bodnár Réka előadását követően ugyanis úgy döntöttünk, ennél **konkrétabb területre evezünk**, a Dósa Nádor tér rekonstrukcióját választjuk témának. Főként azért, mert a tervpályáztatás még éppen zajlott a fejlesztéssel kapcsolatban, ami a lakosok számára is megfelelő belépési pontot jelentett volna. **Innentől kezdve nem delegáltak a rendezvényeinkre döntéshozót**. Így nekünk is más módszert kellett választanunk, ez pedig a **fórum helyett a world café** volt, amely során **észrevételeket, javaslatokat, kérdéseket gyűjtöttünk a jelenlevőktől, melyet nyílt levélként továbbítottunk a sajtó és az illetékes osztályok számára.**

Ezen lépések és néhány helyi médiamegjelenésünk okán **az önkormányzat** politikai szereplőként azonosított bennünket **és elzárkózott a további együttműködéstől.** Kisebb pártok képviselői kerestek meg minket, partnereink egy részét elveszítettük, a csoport pedig csalódottságából adódóan változtatott a stratégián. **Úgy döntöttünk, hogy kisebb ügyekre fókuszálunk.** Így került előtérbe:

- **A zöld varangy ügye**: a Tükör-tóból való kijutásuk kilépőkövek által volt megoldható az ívást követően több éve, ezek a kövek viszont az évek folyamán roncsolódtak, elmozdultak. Ez egy olyan kisebb volumenű ügy volt, amelyet sikerült a csoportnak megoldania. Jeleztük a problémát a zöldterületi osztálynak és az illetékesnek, akik helyreigazították a köveket.
- A **Nagyállomás előtti fa ügye**: egy fotópályázaton indítottuk el a fát, a fáról szóló történetünk eljutott a médiába és ezáltal felfigyelt rá egy képviselő, aki bevitte a kivágásra ítélt öreg tölgy ügyét a közgyűlésre.
- **Aranyháromszög**: az Aranyháromszög területe egy jelenleg magántulajdonban levő zöldterület, amelyen két alkalommal már megakadályozták a lakosok az oda szánt beruházást. Idén ismét előkerült a terület, amelyre egy háromfunkciós beruházást terveznek (szupermarket, gyorsétterem és valami más). **A lakosok hozzá- állását szerettük volna kideríteni a helyszínen, ezért szerveztünk egy pikniket, illetve kérdőíveztünk a környéken. Egyelőre 60 fő adott választ kérdéseinkre.** A beruházás a tervek szerint szeptemberben indulna.
- **Közösségi kert**: a Zöld Város Program egy hat városrészben megvalósuló EU-s projekt, amelynek eredeti terveiben minden egyes városrészbe terveztek közösségi kertet. A csoport örömmel fogadta ezt az ötletet, amelyről később kiderült, hogy lehetséges, hogy egyik kert sem fog megvalósulni. Közel féléven át tartó folyamatos lobbitevékenységünk miatt a főkertésznél mára **sikerült elérni, hogy két helyszínen valósuljon meg mégis a közösségi kert**. Erre a témára külön eseményt is szerveztünk, amelyen a közösségi kertekben már tapasztalt szakemberek adtak elő. Továbbá **az érintett területek egyikén (Vénkert) kopogtatásos interjúzásba is fogtunk, melynek során 200 lakásba kopogtunk és 70 emberrel sikerült beszélnünk.**

Csoportunk az elmúlt egy év alatt heti rendszerességgel találkozott, hét esemény szervezésén van túl és mind feladatleosztásban, taktikákban (közérdekű adatigénylés, info- grafikák, kopogtatásos interjúzás, nyílt levél, demonstráció) fejlődött. Mindezek oda vezettek, hogy a Natív egyik legaktívabb munkacsoportja jött létre, melynek tagjai az általuk tapasztalt folyamat és az önkormányzat zárkózott, védekező mechanizmusai ellenére valódi eredményeket akar elérni

A MÁV ZRT. OPTIMALIZÁLTA A VASÚTI MENETRENDET MÁTÉSZALKA ÉS NYÍREGYHÁZA KÖZÖTT. KÖZEL 10 SZÁZALÉKKAL CSÖKKENT A MENETIDŐ

Linténi Levente

MÁTÉSZALKALEAKS

Internetes mém. Forrás: Mateszalkaleaks.blog.hu

Mátészalka Szabolcs-Szatmár-Bereg megye második legnagyobb népességű városa, a megyeszékhely Nyíregyháza.

Már régóta gondot okozott az utazóközönségnek a Mátészalka és Nyíregyháza közötti vasúti közlekedés magas menetideje. Az 58 kilométeres távot vonattal 108 perc alatt lehetett megtenni, ez 32 km/órás átlagsebességet jelentett. A menetidő az elmúlt évek során majdnem minden évben növekedett, emiatt elpártolt a vasúttól az utazóközönség, inkább a buszközlekedést és a személyautós közlekedést választva. Napjainkban már autópályán is közlekedik Mátészalka és Nyíregyháza között buszjárat, amely akár 60 perces menetidőt is lehetővé tesz, gépkocsival pedig az M3-as autópályát igénybe véve, 40 perc alatt lehet megtenni az 53 kilométeres távolságot.

A változás eredményeképpen a Mátészalka-Nyíregyháza vasútvonal menetideje végre kevesebb, mint amennyi 1943-ban volt. A MÁV ugyanis végre az egyvágányos pálya felújított állapotához igazította a menetrendet.

Számításaink szerint a Mátészalka-Nyíregyháza viszonylatban átlagosan 9,66 perccel csökkent a menetidő, ez 9%-os menetidő-csökkenést jelent. **A leggyorsabb vonat így 95 perc alatt éri el Nyíregyházát.**

A Nyíregyháza-Mátészalka viszonylatban átlagosan 6,75 perccel csökken a menetidő, ez 6%-os csökkenést jelent. **A leggyorsabb vonat így 91 perc alatt éri el Mátészalkát.**

Így szerveződtünk

A kapcsolatépítő beszélgetések során felmerült már két éve, hogy problémát jelent az utazóközönségnek a magas menetidő. Ez az oka annak, hogy egyre csökken az utazási hajlandóság ezen a vasúti szakaszon. Közösen az érintettekkel elhatároztuk, hogy minden követ megmozgatunk annak érdekében, hogy a MÁV fejlesztéseket hajtson végre és így növelje a menetsebességet, illetve hogy optimalizálja a jelenlegi menetrendet.

Csaknem két éve, folyamatosan igénylünk **közérdekű adatok**at a Mátészalka-Nyíregyháza vasúti szakasszal kapcsolatban, pl. arról, hogy a MÁV **milyen összegben tervez felújításokat** ezen a szakaszon. Több újságcikk is született azzal kapcsolatban, hogy a még megmaradt utazóközönség igényelné a vasútszakasz modernizálását és a menetrend optimalizálását, de téma volt ez a vasúti szakasz a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlésben is.

Tagjaink folyamatosan komoly kutatómunkát végeztek, amelynek eredményeképpen két archív dokumentumot is találtunk.

Az első, egy 1898-as keltezésű Budapesti Hírlap volt, amelyben épp arról értekeztek, hogy a kereskedelemügyi miniszter 35 km/órára emelte a menetsebességet.

A második pedig egy 1943-as vasúti menetrend volt, amelyből kiderül, hogy a II. világ- háború idején gyorsabban járt a vasút a Mátészalka-Nyíregyháza viszonylaton, hiszen míg napjainkban 108 perces menetidővel számolhat az utazóközönség, akkor még 99 perc alatt tette meg a vasút ezt a távot.

Az elmúlt két év során **több remek mémet is készített csapatunk**, amellyel a megye közvéleményét igyekeztünk meghökkenteni, és a döntéshozók figyelmét felkelteni

Jól felépített médiakampányt indítottunk, amely elérte az **országos média** ingerküszöbét is.

Az ATV Fórum című műsorának egyik témája a Mátészalka-Nyíregyháza vasúti közlekedés lett.

Több, nagy elérést generáló portál is foglalkozott az üggyel. (Index, Menedzsment fórum, SZON, Indóház vasúti magazin, MTI sajtószolgálat, Magyar Nemzet)

Elértük, hogy a vasúttársaság 156.860.120 Ft értékben végezzen állagmegóvási és fejlesztési munkákat ezen a vasúti szakaszon a 2017. évben. Nem múlt el hónap, hogy ne bombáztuk volna levelekkel a vasúti szolgáltatót, hogy ne hívtuk volna fel a figyelmet arra, hogy jobb sorsra érde-

mes, felújításra és menetrend-optimalizálásra vár ez a vasúti szakasz. Hiszen, mivel csak egy vágányon halad a vasúti forgalom, volt olyan vonat, amelynek csaknem 20 percet kellett várakoznia az ellenkező irányból érkező vonatra, hiszen olyan is előfordult, hogy a felújítási munkálatok következtében már nem tudott olyan lassan menni a vonat, mint ahogyan az még a menetrendben szerepelt, és így nyolc perccel hamarabb érkezett a következő állomásra, ahol amúgy is várakoznia kellett volna tíz percet, így pedig 18 percet kellett a vonatnak állnia. **A MÁV nem észlelte a problémát, mi hívtuk fel arra a figyelmüket, hogy a pálya állapota már lehetővé tenné a menetidő csökkentését.**

A sok-sok levél, az érintettek rendszeres közérdekű adatigénylései és az országos sajtó- visszhang meghozta gyümölcsét, hiszen 2017. április 1-től a MÁV Zrt. átalakította a Mátészalka-Nyíregyháza vasútszakasz menetrendjét.

MÁR NEM DISZKRIMINÁL A KISKUNMAJSAI FÜRDŐ

Kiss Anna

SZEGEDI LMBT KÖZÖSSÉGÉRT CSOPORT

Élményfürdő és csúszdapark. Forrás: A fürdő honlapja.

Akár egyetlen levél is elég lehet, ha van egy érdekvédő szervezet, amelyik készenlétben áll és azonnal tud reagálni egy ilyen ügyre.

Elsőként a Tékozló Homár fogyasztóvédelmi blogról, majd egy kecskeméti lánytól is értesültünk arról, hogy a kiskunmajsai Jonathermál Gyógy- és Élményfürdő pénz- táránál kifüggesztett árlista hátrányosan megkülönbözteti a szivárványcsaládokat. A családi jegy igénybevételének feltételeit magunk is ellenőriztük a fürdő honlapján, ahol a következő szöveget találtuk: „A családi jegy jogosultja: 2 felnőtt (férfi és nő, akik házastársak vagy élettársak) + 1 gyermek (aki a házastársak, élettársak kapcsolatából származik).”

Ez alapján megállapítottuk, hogy a fürdő jegyárusítási gyakorlata nemcsak az azonos nemű nevelőszülőkkel és gyermekeikkel szemben diszkriminatív, hanem például az örök- befogadott gyermeket nevelő különböző nemű élettársakkal és házastársakkal szemben is. **Egyértelmű volt tehát, hogy a fürdő több ponton is megsértette az egyenlő bánásmód jogszabályban rögzített követelményeit** (2013. évi CXXV. törvény az egyenlő bánás- módról).

Így szerveződtünk

A jogsértés miatt szervezetünk levélben fordult a fürdő vezetőségéhez, és kértük, hogy az árlistát és a kedvezmények rendszerét mielőbb igazítsák a hatályos jogszabályokhoz. (Levelünk szintén olvasható a Tékozló Homár blogon.) **A fürdő a kérésnek három napon belül eleget tett**, és – a családok sokféleségét ezúttal szem előtt tartva – többféle családi jegyet is elérhetővé tett, változatos konstrukciókban. Az árlista jelenleg is megtekinthető a fürdő honlapján.

Családi belépőjegy * (9:00 - 19:00 óráig)		
9:00-19:00	1 felnőtt + 2 gyermek (4-18 év)	5.000 Ft
	2 felnőtt + 1 gyermek (4-18 év)	5.500 Ft
	2 felnőtt + 2 gyermek (4-18 év)	6.000 Ft
	Minden további gyermek részére (4-18 év)	1.000 Ft

A módosított árlista részlete. Forrás: www.jonathermal.hu.

Kis győzelmünkről néhány hírportál is beszámolt, a csoport pedig a könnyen elért módosítást azért tudta mégis komoly sikerként ünnepelni és elkönyvelni, mert az pénzben is mérhető, **valódi változást hozott az érintettek életébe.**

MEGMARAD A GYALOGÚT A FOCIPÁLYÁK KÖZÖTT

Szép-Magyar Ágnes

CIVILKALÁSZ

Tóparti piknik. Forrás: CivilKalász

2017. március 14-én kerítésoszlopokat betonoztak egy, a bevásárló központ felé vezető gyalogút elejére. Már korábban volt olyan információnk, hogy az önkormányzat és a Budakalászi Munkás Sport Egyesület (BMSE) e járdaszakasz lezárását tervezi. Az út a BMSE focipályái között vezet el, ők az önkormányzattól kapták tartós bérletbe a területet, bérleti díj megfizetésének kötelezettsége nélkül. Zavarja őket az átmenő forgalom, ezért tervezték a lezárását. Elmondásuk szerint az utóbbi időben megszaporodtak a rongálások a focipályákon és egy kutyatámadás is érte az egyik sportoló gyermeket.

A teljes képhez fontos tudni, hogy **a terület, amelyen most a focipályák találhatók, régebben egy közpark volt** az Omszki-tó partján. Először egy nagyméretű focipálya került kialakításra a területen, utána az elmúlt években kialakítottak egy műfüves pályát és egy másik nagyméretű, először homokos, majd füvessé alakított focipályát. A **pályák el vannak kerítve, közöttük megmaradt az eredeti leaszfaltozott gyalogút**. Ezen keresztül közelíthető meg gyalogosan, biciklivel legjobban a lakott területek felől a város szélén, a 11-es út mellett elhelyezkedő bevásárlóközpont.

Több fórumon is próbáltunk tájékozódni, hogy mikor és milyen feltételekkel tervezik ennek az útnak a lezárását. Telefonon még aznap kértünk felvilágosítást az önkormányzattól, és emailben megkerestük a BMSE vezetőjét. Az következő napokban személyesen és írásban kerestük fel az önkormányzatot és a terület képviselőjét is. A következőket tudtuk meg az önkormányzattól: **a lezárás heteken belül megtörténik, és a bevásárló központhoz a Sportcsarnoknál, a tó másik végénél lehet majd eljutni. Járda kialakítását nem tervezik azon az úton.** Semmilyen beruházást nem terveznek ezzel kapcsolatban. A kerítés építését is a sportegyesület végzi. ABMSE-vel ekkor még nem sikerült felvennünk a kapcsolatot.

A javasolt alternatíva a gyalogos közlekedésre nem volt elfogadható. Azon kívül, hogy az hosszabb, nincs végig kiépített járda sem. A Sportcsarnok utáni szakaszon vagy a fűben vagy a bevásárló központ parkolóján át lehet csak közlekedni. Mivel a megmaradt parkba kutyát tilos bevinni és a kerülőút a parkon át vezet, ezért kutyával csak egy jóval hosszabb, 1500 méteres kerülővel lehetne megtenni az eddig 290 méteres utat. Az új út az önkormányzat és a BMSE szerint „csak” 150 méterrel hosszabb, ami több mint 50%-os növekedés. A mi méréseink szerint viszont az út így közel 600 méter lenne, ami kétszer olyan hosszú, mint eddig.

Április végén sikerült leülnünk egy asztalhoz a BMSE elnökével és átbeszélni vele a dolgokat. Tőle azzal búcsúztunk el, hogy **megértette az érveinket és letett arról a szándékáról, hogy lezárja ezt az utat a lakosok elől.**

Így szerveződtünk

A lezárás hírét megosztottuk szimpatizánsainkkal a Facebook oldalunkon. **Informálódni kezdtünk** a lezárással kapcsolatban.

A problémára **elfogadhatóbb megoldási javaslatokat tettünk**.

Április elején indítottuk el **levélkampány**unkat, amelyben mind az önkormányzatot, mind a BMSE sportegyesületet arra kérjük, hogy ne zárják le az utat, legalábbis addig ne, amíg nem megoldott a kerülő úton a biztonságos közlekedés. Mivel nem volt egyértelmű, hogy a döntés kinek a hatáskörében van, mind az önkormányzat, mind a BMSE szerepelt a címzettek között. Az önkormányzat a terület tulajdonosa, a BMSE a használója.

Több javaslatot is tettünk emellett, hogy hogyan lehetne az út a lakosoknak járható, mégis biztonságos a sportegyesületnek is. Például javasoltuk, hogy helyezzenek el kapukat, amelyek a forgalmasabb napközbeni időszakban nyitva lehetnének, javasoltuk, hogy a közterület-felügyelők gyakrabban járjanak arra, megakadályozva a rongálásokat. Javasoltuk a pályák kerítésének megerősítését is, illetve egy másik, hasonlóan rövid útvonalon járda kialakítását a focipályák mögött, hogy rövidebb kerülőt kelljen tenni.

Javaslatainkat eljuttattuk az önkormányzathoz és a területi képviselőhöz is. Facebook oldalunkon **tájékoztattuk a lakosokat a tervezett lezárásról és arra buzdítottuk őket, vegyenek részt a levélkampányban. Összesen kb. 100 aláírt levél került vissza hozzánk**, amiből mi hetvenet továbbítottunk az önkormányzathoz. A többit azért nem, mert addigra kampányunk elérte a célját.

A levelet kinyomtatható formátumban megosztottuk a Facebook-oldalunkon is és **személyesen is gyűjtöttük hozzá az aláírókat. Erre nagyon jó alkalom volt az április 22-én tartott Tóparti Piknik eseményünk is, hiszen a helyszín is nagyon közel esett a lezárás helyéhez.**

A lezárni kívánt úton két alkalommal végeztünk gyalogosforgalom-számlálással egybekötött támogató gyűjtést is.

Email listánkra elküldtük szimpatizánsainknak a formalevelet. Természetesen arra is buzdítottunk, hogy saját maguk által fogalmazott levélben keressék meg az illetékeseket, akár telefonon, akár levélben vagy személyesen. Ehhez segítségképpen újra megosztottuk az oldalon a képviselők elérhetőségeit is. Többen jelezték, hogy nem a mi levelünket, hanem sajátot küldtek el a hivatalnak.

Bár a városvezetés részéről nem érkezett hivatalos reakció az akciónkkal kapcsolatban, mégis sikeresnek mondhatjuk azt, hiszen a sportegyesület elnökével való egyeztetés után a sportegyesület elállt a lezárás szándékától. Mint mondta, nem gondolta volna, hogy az embereket ennyire felzaklatja majd a lezárás, sok helyről kapott megkeresést ő is ez ügyben. Így kampányunk minden tekintetben sikeresnek mondható.

Társadalmi Párbeszéd Színház – megjelenít, érzékenyít, lelkesít

A playback-színház eszközeit alkalmazó komplex módszer közösségi, társadalmi kérdések élményszerű, autonómiát támogató és döntéseket segítő feldolgozásáért

Öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy a közösségfejlesztők szakmai fórumán bemutathatjuk a Társadalmi Párbeszéd Színházat.

A Társadalmi Párbeszéd Színház (TPSz) az együttműködés alapját, a meghallgatás és meghallgattatás tapasztalatát sajátos, érzelmi szinten is átélhető keretben teszi elérhetővé, így a társadalmi, közösségi kérdések élményszerű, autonómiát támogató és döntéseket segítő kulturált vitában, párbeszédben kerülnek feldolgozásra.

Többrészes sorozatunkban bemutatjuk a TPSz módszertanát és korábbi projektjeinket, majd két jelenleg is futó munkánkat ismertetjük, melyek jól szemléltetik a módszer sokirányú felhasználhatóságát.

Kik vagyunk, honnan jövünk?

A Társadalmi Párbeszéd Színház (TPSz) a Vitakultúra Egyesület és Donáth Attila közös fejlesztése és szolgáltatása.

A **Vitakultúra Egyesület** 1997-ben alakult. Elsődleges és általánosan megfogalmazott célja a kultúrafejlesztés, a társadalmi integrációs folyamatok elősegítése egyének és csoportok fejlesztésén keresztül. Célcsoportjaink a hátrányos helyzetű emberek és segítőik, a középfokú oktatás szereplői (diákok, tanárok, szülők), valamint civil szervezetek. Az egyesület tagjai oktatásban, szociális és for-profit szférában tevékenykedő szakemberek, akik rugalmasan alkalmazzák a drámapedagógia, a pszichodráma, a playback-színház és az NLP módszereit. Projektjeink között szerepelt a 2013-ban *Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíj*at kapott Művészettel a multikulturális közösségekért 2010-12 című projekt, kiemelten fontos aktuális munkánk a „Játsszuk újra! Éljük újra! Közösségfejlesztés Társadalmi Párbeszéd Színházzal”. [15]

Donáth Attila playback-színházi szakember, szupervízor-coach, tréner és pszichodráma vezető, gyógypedagógus és szociális munkás. 25 éves playback-színházi tapasztalattal rendelkezik, 1992-ben alapító tagja volt az első magyarországi playback-színházi társulatnak, a Rögtönzések Színházának, majd 2002-től a Pszínház társulat színésze és játékmestere. A Centre for Playback Theatre akkreditált trénere, 2014 óta a Nyitókör Közép-Európai Playback Színházi Iskola vezetője. Évek óta tanítja a playback-módszert határon innen és túl, a playback alkalmazása mindennapi fejlesztő munkája részét képezi a tréningek, szervezetfejlesztési folyamatok, tanácsadások, szupervíziók, coachingok során. A Vitakultúra Egyesülettel 2000 óta rendszeresen együttműködő külső munkatárs.

A **TPSz projekt csapata** tagjai között vannak trénerek, tanárok és képzőművész is. Amellett, hogy kommunikációban és csoportvezetésben széleskörű tapasztalattal rendelkeznek, olyan aktív playback-színházi szakemberek, akik a színházat közösségi, művészeti innovációként is használják társadalmi kihívások megoldására (’citizen artists’). Több társulatból érkeznek, és mindig az adott TPSz alkalomhoz igazítottan van jelen egy az adott projektre válogatott hol nagyobb, hol kisebb csapat.

[15] A Vitakultúra Egyesület főbb szolgáltatásai a tréning, szupervízió, mentorálás, valamint az alkalmazott playback-színházi előadás. Tevékenységi körök: alkalmazott playback-színházi folyamatok facilitálása, publikációk, Társadalmi Párbeszéd Színház szolgáltatás kifejlesztése és művelése 2010 óta, egyéb informális, felnőttoktatási programok és képzések.
További jelentős projektek: HEFOP-2.3.1.-05/1 „Hátrányos helyzetű emberek alternatív munkaerő-piaci képzése és foglalkoztatása 2005-08”; Grundtvig, Tanulási kapcsolatok: “Művészettel a multikulturális közösségekért 2010-12”, (Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíjat kapott 2013-ban); Grundtvig Multilaterális projekt: „DISCOVER PEACE IN EUROPE – PAX.EU 2012-15”. Új: 2017-19 Erasmus+ Stratégiai Partnerség, KA204: „Játsszuk újra! Éljük újra! Közösségfejlesztés Társadalmi Párbeszéd Színházzal”

Fontosnak tartjuk, hogy playback-színházzal, személyes történeteink elmesélésével és visszajátszásával, világos és együttműködő keretek között, a nyilvánosság előtt teszünk azért, hogy a közös ügyeink valóban közösek legyenek.

Mi a Társadalmi Párbeszéd Színház?

A **Társadalmi Párbeszéd Színház (TPSz)** olyan nyilvános közösségi fórum, mely lehetővé teszi a társadalom adott témában érintett csoportjai, azok képviselői számára, hogy irányítottan mondják el és hallgassák meg egymás nézőpontját. A személyes történeteket, gondolatokat, érzéseket playback-színházi formában, a közönség részvételével, azaz a nyilvánosság bevonásával mutatjuk be.

A playback-színházban a közönség tagjai személyes történeteket mesélnek el, a társulat pedig minden előkészítés vagy egyeztetés nélkül, improvizálva jeleníti meg, játssza vissza azt. A playcback-színházban azt tapasztaljuk, hogy a saját és mások élményének megjelenítése egymásra hangolja a résztvevőket, a TPSz módszere erre az érzékenyítésre alapozva erősíti az egyéni és közösségi felelősségvállalást, valamint inspirálja a további cselekvést egyéni és társadalmi szinten.

A TPSz alapja tehát a playback-színház, megvalósításának **formája az alkalmazott playback-színház** (színházi fórum), ahol a történetmesélés közösségformáló hatása, kapcsolat- és párbeszédteremtő ereje kiemelt fontosságú. A TPSz irányított és művészi szintre emelt párbeszéd, a vita-színház olyan megvalósulása, mely során párbeszéd jön létre.

A TPSz célja, hogy olyan új tárgyalási alternatívát kínáljon a megszólított érdekcsoportoknak (közösségeknek és egyéneknek), mely a változás lehetőségét teremti meg az érintettek együttműködésében. Egyetlen alkalom is mintát ad együttműködésen, inkluzivitáson alapuló kommunikációs kultúra lehetőségéből. Ugyanakkor a TPSz-t használó közösség hosszútávú célja lehet egy olyan folyamat beindítása, melynek során az érintettek rendszeresen folytatnak párbeszédet, időről-időre kívülről is ránéznek együttműködésükre, felmérik annak hatékonyságát.

A TPSz eredménye, lehetséges hatása, hogy a meghívott érintett csoportok jelenlévő képviselői felismerik és kifejezik igényeiket, valamint lehetőségük nyílik személyes szintű kapcsolati hálót kiépíteni, személyesen megtapasztalni a valóságos szükségleteket, melyekről az érintettek közvetlen információt adnak.

A TPSz-t igénybevevő szervezetek új, hatékonyabb működési kultúrát alakíthatnak ki önmagukban és kapcsolati rendszerükön belül. A különböző érintetti csoportok hálózatára épülő együttműködések kidolgozhatnak egy olyan érdekegyeztető rendszert, beszélgető fórumot, melynek kereteit a TPSz rendszeres alkalmazása adja. Ennek hatására a résztvevők között közeledés, empatikusabb viszonyulás jön létre.

Hogy működik, mi történik?

A TPSz **egy házigazda szervezettel, partnerrel** dolgozik együtt, annak igényeihez, céljához és kapacitásához igazodva. Egy alkalom minimum 2-3 óra (pl. hétköznap este, hétvége délután), maximum 8 óra (pl. konferenciához, rendezvényhez kapcsolódóan). Egy alkalmon a résztvevők száma 10-től akár 100 főig is terjedhet.

A TPSz-nek **mindig van egy témája**, melyet vagy előre egyeztetett fókusz mentén, vagy a helyszínen a résztvevők által behozott felvetésekből bontunk ki.

Ahogy megvan a fő téma, a résztvevőkkel közösen témaköröket határozunk meg, majd azokat együtt szűrjük, súlyozzuk, a legaktuálisabbat választva ki. Ezután szociometria és/vagy kiscsoportos téma-feldolgozás és érzékenyítés következik a módszertanra, kommunikációra, majd a személyes élményeknek, történeteknek az egész közönségnek szóló playback-színházi feldolgozására kerül sor. A folyamat záró, integráló lépésekkel kerekedik le.

A TPSz-alkalmak vezetői egy folyamatfelelős és egy játékmester, akik e szerepeket felváltva, a közönség előtt nyíltan kommunikálva viszik, mintát adva ezzel az együttműködésre, a többszereplős vezetésre. A résztvevők a játékmester irányításával szólalnak meg, és beavatják a témával kapcsolatos személyes történetükbe a többi jelenlevőt. Érzéseiket, a velük történt eseményeket a playback-játszók, színészek, zenészek megjelenítik, visszaadják, valamint egy képzőművész is visszarajzolja, tükrözi azt. A résztvevők egymás történeteit megnézik, s azokra reagálva is mesélnek, kifejezik magukat. A történetek visszanézése a színpadon, valamint a képekben megteremti a személyes szintű bevonódás lehetőségét, s ez változást hozhat létre az egyes embereknek a témához, a megjelenített történethez való viszonyában.

Látható tehát, hogy a TPSz-folyamatban kis- és nagycsoportban is dolgozunk az egyénekkel, a történetmesélés-visszajátszás pedig többször is megtörténik, s az egyes szakaszok sűrítettebben

vagy kibontva, playback-színházi, illetve dramatikus elemekkel tagolva épülnek egymásra.

Konkrét példák, korábbi projektjeink

3É - Érzelmek, Értékek, Érdekek: Társadalmi Párbeszéd Színház a fogyatékkal élő emberekért, 2011

Az **Egyenlő Esélyekért! Alapítvány Nappali Gondozója** Csömörön az eddigiektől eltérő párbeszédet kezdeményezett az alapítvány alkalmazottai és gondozottjai között.

A csömöri Egyenlő Esélyekért! Alapítvány 2000-ben alakult, nappali gondozójában súlyos, halmozottan fogyatékos fiatalok fejlesztése folyik, amely révén képessé válnak védett munkahelyen való munkavégzésre.

Az Alapítvány folyamatosan törekszik arra, hogy alternatív kommunikációs formák bevonásával programokat szervezzen a lakóknak és közvetlen környezetükben élőknek, segítve az érdekérvényesítést és az önkifejezést. Ilyen program például a lakókból álló, kéthetente működő playback improvizációs csoport a nappali foglalkoztató vezetőjének irányításával, aki mellett az Alapítvány néhány munkatársa is integrált playback- színházi képzésben vett részt.

A projekt fő célja az volt, hogy a létrejött TPSz-előadáseredményeit az Alapítvány a későbbiekben is hasznosítani tudja. Azt vártuk, hogy a TPSz új tárgyalási alternatívát kínáljon az Alapítvány működésében érintett érdekcsoportoknak, változást hozzon az Alapítvány, a lakók, a szülők, a támogatók, a hivatalok, valamint az Alapítvány működését befolyásoló, s a lakók életére hatással levő teljes rendszer együttműködésében. Hosszútávú célként olyan folyamat beindítását terveztük, mely lehetőséget ad a rendszeres párbeszédre, az együttműködés folyamatos elemzésére, hatékonyságának felmérésére.

Az előadásra való felkészülés fél évig tartott, az eseményt és kb. 2 hónapos utómunkálati szakasz zárta. **Az előadást egy olyan találkozó előzte meg** (ezt későbbi projektekben **demó**nak neveztük el), ahol az összes, a majdani előadásban résztvevő, valamint a várható közönség néhány tagja is megjelent. Itt tekintettük át a TPSz struktúráját, itt találkoztak először a Vitakultúra Egyesület és a csömöri lakóotthon azon tagjai, akik aztán együtt léptek fel. Minden résztvevő itt kapta az eddigi legteljesebb képet arról, hogy mi fog történni, és mi várható a folyamattól. Az is világossá vált, hogy az Otthonban évek óta működő playback-csoport munkája a dolgozók és a lakók többsége előtt ismeretlen, így a módszer státuszának megerősítése is fontossá vált.

Az előkészítő folyamatban nyilvánvalóvá vált, hogy a TPSz **témája a Felnőttség** lesz.

A TPSz-alkalmon **83 fő vett részt** (köztük az Alapítvány lakói, dolgozói, kuratóriumának tagjai, szülők, a helyi önkormányzat és támogatók) egy moderátor vezetésével. Az előadásban 4 tréner-playback-színész és 2 zenész szerepelt 10 önkéntes bevonásával, akik tapasztaltak a playback-színházban, valamint részt vettek olyan integrációs folyamatokban, amelyen megváltozott munkaképességű és értelmi fogyatékos fiatalokkal működtek együtt.

1. Hangolódás playback-színházi eszközökkel

Az Alapítvány szakmai vezetője és egy néző számolt be pillanatnyi érzéseiről, hangulatáról, s a társulat ezeket adta vissza. Ezután térbeli szociometria készült, a jelenlévők célcsoportokhoz tartozásának és kapcsolódásainak feltérképezése, a csoport megmozgatása (ki hova tartozik, honnan jött, mi a dolga itt).

2. Kiscsoportos beszélgetés, forgószínpad

A felnőttség témáján belül 4 témakörrel foglalkoztunk, ezek a *Felnőttek a gyerekeim, Felnőttekkel dolgozom, Én is felnőtt vagyok* és *Támogatom a normalizációs elveket* címeket kapták.

A kiscsoportok aszerint szerveződtek, hogy ki melyik témával szeretne először foglalkozni. A csoportokhoz 7 percenként új témafelelős moderátorok érkeztek, így minden csoport minden témáról beszélgetett, majd playback-színházi technikával lejátszott.

Az egyes témacsoportokban együtt vettek részt a foglalkoztató gondozottjai és munkatársai, így láthatóvá vált, hogy a felnőttség különböző aspektusai egyszerre hordozzák a magabiztosság és védtelenség, a büszkeség és szorongás érzését, tekintet nélkül arra, hogy valaki fogyatékkal él, vagy sem. A cél tehát a csoport érzékenyítése, a playback-játékra való hangolása volt, bátorítás a személyes érzések, történetek elmesélésére.

A témavezetők végül a saját csoportjukhoz tértek vissza, ahol összegyűjtötték a főbb érzéseket, tapasztalatokat.

3. Megosztás a nagycsoportban

A kiscsoportok történetmesélései után a témavezetők az érzelmek szintjén, általánosabban,

elvontabban, sűrítve idézték vissza az elhangzottakat, a színpadon minden érzést eljátszottak.

Az ezt követően alkalmazott „tükör playback" technikában a mesélő színpadra állt, érzéseit a nézőtéren nézőként résztvevő három színész játszotta el, vagyis a tér megcserélődött: a játszó mesélt, a hallgató játszott, ami a meghallgatás és meghallgattatás élményének elaszticitását, a szerepek felcserélhetőségét is jelezte. Emellett a szabadság, önállóság, felelősség hol felszabadító, hol nyomasztó dinamikája a játékban is megmutatkozott, de ezúttal más tétel: nem az érzések legyőzése, feldolgozása, hanem azok átélése és megmutatása lett fontos.

Ezután egy nehezebb téma került a közös térbe játékmesteri ajánlásra: egymás szeszélyeinek elviselése, és a mód, ahogy a felmerülő ellentétekre reagálunk. A megjelenő történetekben felbukkantak a harag, a düh, a tehetetlenség inspirálta szélsőséges megoldások. Minden történet megelevenedett visszajátszásban, míg az egyik esetben a résztvevők a mesélő segítségére siettek, és javaslatokkal, ötletekkel támogatták konfliktushelyzete megoldásában.

A folyamat végén, a színpadon az elhangzott érzések és történetek összefoglalását egy tabló adta, majd zárókörben fogadtuk a visszajelzéseket. A résztvevők a szeretetet és őszinteséget hangsúlyozták a folyamat jellemzőjeként, az elfogadás, odafigyelés, kíváncsiság és kompromisszumkészség átélését. Külön kiemelték a módot, ahogy a facilitátor (Donáth Attila) egy siket fiú visszajelzését kezelte. A fiú jelelve tudott visszajelzést adni, de jeltolmács nem volt jelen. Attila megkérte, hogy válasszon 3 embert, aki megmutatja, hogy milyen volt nekik az előadás élménye. A kiválasztott 3 ember mögé állított három másikat, akiknek az volt a feladata, hogy gesztusokkal, mozgással felerősítse a 3 játszó játékát. A visszajátszás, a feldolgozásnak a (hiányzó) jeltolmácsolást idéző gesztusa, valamint a bizonytalanság vállalása (nem tudhatjuk, hogy a fiú valójában mit érzett) nagyhatású volt, és arról is meggyőződhettünk, hogy a visszajelző teljesen azonosult a megjelenített érzésekkel, a magáénak érezte azokat.

A projekt eredményeképpen a lakók, a hozzátartozók, a szakemberek egyaránt felismerték és kifejezték közös igényüket, hogy a lakók szükségletei kielégüljenek. Láthatóvá váltak a belső erőforrások. A külső támogatók, fenntartók, az elosztórendszer képviselői kapcsolati hálót építettek ki, személyesen tapasztalták a valóságos szükségleteket, közvetlenül nyerve információt ezekről. Mindenki számára élmény volt, hogy a polgármester is beállt playback-színésznek, de az otthon lakói és alkalmazottai is teljesen más szerepben láthatták egymást, ami fontosnak bizonyult a későbbi kapcsolati dinamikákra nézve.

„A playback színészek és zenészek között is voltak az intézmény lakói közül, ami számukra és a többi résztvevő számára is nagy élmény volt. Egyrészt a játékban résztvevőknek nagy önbizalmat és pluszt adott, amiben azt élhették meg, hogy ők is ugyanolyanok, mint bárki más. Azok a résztvevők pedig, akik láthatták őket, példát láthattak maguk előtt, hogy fel lehet vállalni a sérültséget, felnőttséget. Valamint láthatták azt is, hogy az Intézményben hétfőnként folyó playback csoportban mi történik."

„Az előadáson megmutattuk, hogy a csömöri lakók társulatának tagjai és a Vitakultúra Egyesület színészei képesek úgy együtt játszani, hogy teljes értékű színházi élményt nyújtsanak a közönség számára"- mondta az egyik résztvevő.

„Szponzoráció és a 22. század morális közösségei" Társadalmi Párbeszéd Színház, 2016

A Gyöngyház Egyesület fenntartásában működő **ikladi Szederfa Otthon** http://szederfa.hu/ célja, hogy „fogyatékosnak nevezett barátaink minden ember szemében értékként jelenjenek meg, és jelenlétük hídként szolgáljon ember és ember között"- írja **Turba Attila**, az Egyesület vezetője, akinek kiváló, a partnerek számára írt beszámolójából merítettünk a továbbiakhoz.

Közös munkánk kiindulópontját az a közgondolkodást és közbeszédet jellemző kép adta, mely a peremhelyzetben lévő társadalmi csoportokat problémaforrásnak tünteti fel.

Partnerünkkel együtt úgy gondoltuk, hogy valójában nem e társadalmi csoportok, hanem az a megközelítés jelenti a problémát, mely szerint a peremhelyzetben lévők extra teherként nehezednek a társadalomra. E terhet azonban szerintünk nem a peremhelyzet jelenti, hanem az a tény, hogy a társadalmi közösség nem tudja felismerni azt a hihetetlenül gazdag és értékes erőforrást, amit a peremhelyzetbe került emberek jelentenek számunkra.

A Gyöngyház Egyesülettel tehát egy képzési program, valamint a hozzá kapcsolódó szolgáltatási csomag kidolgozásában működtünk együtt, mely az adott szervezeti keretek között dolgozta ki a választ

arra kérdésre, hogy miként válhatnak a peremhelyzetben lévő emberek a 22. század morális erőforrásaivá.

Miként járulhatnak hozzá a mai szemmel hátrányos helyzetűnek tartott társadalmi csoportok a közösségek felemelkedéséhez?

A műhelymunka előkészítése 2015. novembere és 2016. februárja között zajlott. A munkában összesen 26 fő vett részt: a Szederfa Otthon lakói (7 fő), az otthon munkatársai (7 fő), a Vitakultúra Egyesület képviselői (4 fő), a Kézenfogva Alapítvány mint szakmai és érdekvédelmi partnerszervezet képviselői (2 fő). A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, az Aszódi Járási Hivatal, a Váci Egyházmegye, a Farm Alapú Waldorf Iskola Kezdeményezés, valamint egy cég 1-1 főt delegált. A párbeszédet, melyben a résztvevők egyenlő partnerekként nyilvánulhattak meg Donáth Attila facilitálta.

1. Modul: **előadások**

A TPSz-folyamat a téma kulcsszavainak ismertetésével kezdődött: szponzoráció, paradigmaváltás, 22. század, morális közösségek. Hogyan is vagyunk ezekkel? A szervezet kapcsolatrendszerében támogatóként megjelent szervezetek, cégek, magánszemélyek, művészek 15-20 perces előadásokon mutatták be, hogy mit tartanak a szponzorációról, milyen tapasztalatuk, esetleg stratégiájuk van.

Az elméleti hátteret nyújtó prezentációk mellett a Szederfa Otthon lakói is elmesélték, hogy milyen személyes tapasztalataik vannak az adományozással, szponzorációval kapcsolatban (adományok, támogatások, adománygyűjtő kampányok, önkéntesek, vásárok stb.).

2. Modul: workshop

Az első modulon hallottakból 3 téma mentén dolgoztuk fel a szervezet számára fontos kérdéseket: *Őrizd és tiszteld a tüzet* (adományozók, támogatók, szponzorok), *Beleteszem a lelkemet* (önkéntesség), *Szellemi tanulás* (morális közösség).

A résztvevők téma-preferenciájuk szerint alkottak kiscsoportokat, melyeknek egy-egy TPSz-tag volt témagazdája és facilitátora. A csoportok kb 15 percben foglalkoztak a preferált témával, majd a másik két kérdés is sorra került (forgás, a csömöri projektben forgószínpad elnevezéssel). Visszatérve a kiinduló témához az összegzésben a két másik nézőpont tanulságait is integrálták a rendszerszintű megértés és feldolgozás érdekében. Minden csoporttag egyenlő eséllyel fért hozzá a közös munkához, végül az eredményeket általuk választott kreatív módon mutatták be a többi csoportnak.

közjáték ebéd után

Az ebédet, annak egy elemét (a pestót) tematizáltuk, mivel az a Szederfa Otthon közösségét, közös alkotását, szellemiségét is szimbolizáló termék. Eljátszottuk a pesto elkészítését, megszemélyesítve a szervezet értékeit. A játék tétje nem volt kisebb, mint felismerni, hogyan lehetünk az értékteremtésben és annak közlésében tudatosak, hogyan tervezzünk – a közösség minden tagját figyelembe véve – hosszú távra.

3. Modul: playback színházi előadás

A nap folyamán többször is alkalmaztuk a playback-színházi visszajátszást élmények tükrözésére, és hogy az eddig történteket, tanultakat, valamint a résztvevőket integráljuk. A hosszabb, másfél órás zárás folyamatában a kognitív és érzelmi szint integrálását céloztuk.

Az előadásban a Vitakultúra Egyesület professzionális playback-színészei és a Szederfa Otthon két lakója együtt szerepeltek, a vezető zenész pedig szintén a Szederfa Otthon egyik lakója volt.

A folyamatban a vezető facilitátor kötötte össze a közönséget és a színészeket, segített az érzelmi és értelmi reakcióinkat, történéseinket elmesélni és visszajátszani.

A rendezvény teljes ideje alatt egy több mint 20 képből álló sorozat keletkezett, melyet a Szederfa Otthon egyik lakója és a Vitakultúra Egyesület képzőművésze alkotott. A grafikák a megbeszélések, történetek, visszajátszások, mesélések élményeit, témáit tükrözték, a mélyítést és a tudatosítást vizuális sűrítéssel gazdagítva.

A rendezvény lezárásaként (a Szederfa Otthon lakói kivételével) a résztvevők csoportos megosztási körben összegezték élményeiket és a tanulságokat. Kiemelt szervezeti eredmények:

- a szervezeti értékek bemutatása, elmélyítése;
- a partnerek visszajelzései nyomán újabb szervezeti értékek láthatóvá válása;
- külső forrásoktól független, felelősségi alapon indított innováció modellezése;
- innovatív elemek kipróbálása a rendezvényszervezésben és az együttműködésekben is;
- valódi partnerségben végzett munka élménye;
- a résztvevő partnerekkel való kapcsolatok mélyülése;

- a résztvevő partnereken keresztül referencia alkalom további partneri együttműködésekhez;
- tanulási lehetőség a szervezet munkatársai számára;
- a fogyatékkal élő szervezeti tagok autonómiájának erősödése;
- a playback-színház megerősödése a szervezeti kultúra fontos elemeként, melyet a közösség önállóan is használni tud.

A TPSz-folyamat **eredménye** számunkra a partneri együttműködés, az innovatív szemlélet és a szervezet filozófiájának modellezése volt, illetve hogy a TPSz-koncepció, know-how formájában, témától függetlenül, illetve bármely témára szabva használható.

A fentiekben leírtuk a TPSz módszerét, bemutattuk két fontos projektünket, a továbbiakban két aktuális munkánkról írunk majd. Ha kíváncsi rá, hogy milyen is ez a folyamat élőben, kérjük, kövesse a Társadalmi Párbeszéd Színház Facebook-oldalát, vagy írjon nekünk ugyanott. Ahogy módszerünk a személyes történeteken, megéléseken alapul, kapcsolódni is személyesen szeretünk. Találkozzunk mihamarabb!

Üdvözlettel,
A Társadalmi Párbeszéd Színház csapata

Acsaiak vagyunk... közösségi fotókiállítás a Galga menti Acsán

Gulyás Sándor

Emlékezetes nap az életemben és emlékezetes nap Acsa életében.

A helyi művelődési házban ezen a napon nyílt meg az *„Acsaiak vagyunk – életképek”* címet viselő fotókiállításom, mely jelentős esemény volt a falu életében.

Acsa

Egy 1500 lélekszámú Pest megyei település, Nógrád megye határán, 60 km-re Budapesttől és 25 km-re Váctól. A falun keresztül folyik a Galga patak, valamint a falun vezet keresztül az Aszód-Balassagyarmat közötti vasútvonal és országút.

A település lakói közül sokan mezőgazdasági tevékenységet folytatnak, többen nagygazdák, mások a saját ellátásukra termelnek. Működnek itt kisebb ipari vállalkozások is. Van általános iskola és ami a falu büszkesége: egy tanuszoda, amit elsősorban a helyi és környékbeli iskolák diákjai használnak úszás tanulásra, de népszerű az acsai felnőttek körében is.

A faluban forgatták a 2017 tavaszán bemutatott *Brazilok* című nagysikerű filmet.

A kiállítás megnyitója igazi faluünnep volt. 46 kiállított képet helyeztünk el körben a művelődési ház nagytermének falain. A termet fedíszítették, az asztalok roskadoztak a süteményekkel rakott tálcáktól, virágcsokrok színesítették a maradék helyeket. A helyi *Nyudíjaskör* és a *Hagyományőrzők* énekekkel, harmonikaszóval emelték az ünnep fényét, *Szekeres Rezső* polgármester és *Mekis Ádám* evangélikus esperes pedig megnyitó beszédeikben méltatták az ünnep jelentőségét.

A teremben hullámzott az öröm. A kiállításon szereplő képek,.modelljein’’ kívül falubeliek, rokonok barátok, ismerősök – mintegy 120-an – gyűl-

tünk össze erre a falueseményre, melynek kézzelfogható, jelentős közösségépítő szerepe is volt.

De hogyan is jött létre a kiállítás?

Valamikor fotóriporternek készültem, fényképész végzettséget szereztem. Azonban más irányba vitt az utam, és immár 34. éve más területen dolgozom. De a fényképezés megmaradt örök társnak.

Munkám miatt sokfelé megfordultam a világban, de feleségemmel együtt leginkább Magyarországon szeretünk utazgatni, kirándulni. Mert nagyon szép ez az ország és nagyon sok olyan tájegysége van, melyek szélesebb körben szinte ismeretlenek.

Ez adta a gondolatot, hogy valamelyik kevéssé ismert tájegységet fényképek formájában feldolgozzak.

Hosszas gondolkodás után Galga mentére esett a választásom, egyrészt mert már jártam arra, másrészt nagyon érdekes tájegység és praktikus okokat is figyelembe kellett vennem, mármint azt, hogy szabadidőmben elérhető legyen a választott hely.

A Galga-mentét járva, fényképezve, egyre több kapcsolattal rendelkeztem. 2015 tavaszán tudomásomra jutott, hogy Acsán kiadnak egy könyvet a településről, és mivel már több képet készítettem ott, felajánlottam Mekis Ádám evanglikus esperes úrnak, a könyv egyik szerzőjének néhány képemet a könyv illusztrálására. Végül azonban más koncepció szerint válogatták a képanyagot, és képeim nem fértek be a kiadványba.

Viszont az Esperes Úr felvetette azt a lehetőséget, hogy rendezzünk Acsán kiállítást a korábban készült felvételekből.

Az ügyhöz megnyertük Szekeres Rezső polgármester és az *Acsáért Alapítvány* kuratóriumának támogatását. Közös gondolkodásunk során arra az elhatározásra jutottunk, hogy nem a már meglévő képanyagot állítjuk ki, hanem elkezdem fényképezni az acsai embereket és a kiállítás róluk szól majd, őket mutatja be.

Így kezdődött a történet, majd – amit előre nem láttam – egy jelentős közösségépítő, közösségfejlesztő falueseménnyé vált, melynek során magam is a közösség tiszteletbeli tagja lettem.

Többen összefogtak falubeliek, hiszen az anyag elkészítéshez mindenképpen segítségre volt szükségem. *Bíró Zsol*t alpolgármester, *Tótka Sándor és felesége, Marika*, *Konczné Erzsi néni a*lkották az induló csapatot, akik beszélgettek acsaiakkal, elmondván a kiállítás tervét, felajánlván a lehetőséget a csatlakozásra. Nem volt nehéz dolguk, hiszen a megszólított emberek szinte kivétel nélkül csatlakoztak a nemes ügyhöz.

Elkezdtem a munkát. Többféleképpen indultam el. Vagy a már említett acsai ismerőseim vittek el és mutattak be azoknak, akik vállalták a fényképezést, vagy én vettem fel telefonon a kapcsolatot azokkal az emberekkel, akikkel már korábbi egyeztetések történtek. Több esetben egymást ajánlották az emberek, de véletlen találkozások során magam is találtam alanyokat.

A célom az volt, hogy bemutatván az acsai embereket a saját életterükben, munkájuk vagy szabadidős tevékenységeik közben, ünnepeiken vagy hétköznapjaikon, egy korlenyomatot készítsek a 2015-2017 közötti életről, ezzel is megőrizve az utókor számára az Acsán élő embereket és környezetüket, öltözéküket, személyes tárgyaikat, szórakozásukat, egyszóval az életüket.

Már az elején meglepett a helyiek nyitottsága, őszintesége, bizalma. A fényképezések során nagyon sokat beszélgettem. Azonnal látszott, hogy

nagyon örülnek és hálásak azért, hogy valakit érdekel az életük, valaki odafigyel rájuk.

Ez abban is megmutatkozott, hogy nagy lelkesedéssel kapcsolódtak be a munkába és rendkívül komolyan vették a lehetőségét annak, hogy egy tárlaton a róluk készített képek díszitik a helyi művelődési ház falait. Ahogy az egyre inkább érezhető volt, mozgásba lendült a falu. Mind többen szereztek tudomást a tervezett kiállításról, nőtt az érdeklődés iránta, és egyre nagyobb volt az emberek lelkesedése, elkötelezettsége.

Érezhető volt, hogy növekedett a közösségi érzés és nőtt azoknak az önbizalma, akik a kiállításra szánt képeken szerepeltek.

Ez a kiállítás és a megnyitóig vezető folyamat bizonyította azt, hogy a gondolat, miszerint a helyi embereket lefényképezvén saját maguknak rendezzünk egy helyi, közösségi kiállítást, életképesnek bizonyult.

Fokozta az emberek önbecsülését, a közös ügy megmozgatta gondolataikat, erősödött az összetartásuk. Ahogy telt az idő és bővült a képanyag, egyre inkább szembetűnő lett a másokról készült képek iránti kíváncsiság. A kiállított anyag segítségével jobban, sokszor még egészen új oldaláról ismerhették meg egymást az acsaiak. Ezen felül a létrehozott képanyag egy olyan korlenyomat, amely az utókor számára is hitelesen mutat be egy időszakot a XXI. század elejéről egyik kis lélekszámú, Pest megyei településéről.

Hogy a magam számára mi volt ennek a munkának a haszna? Egyre inkább úgy éreztem, mintha egy szabadegyetem lennék hallgató. A munka során a beszélgetések, kialakult kapcsolatok által egyre több ismeretre tettem szert – mivel a megismert emberektől sorra szereztem különböző szakmai ismereteket, életbölcsességeket, tapasztalatokat.

Ma azt mondhatom, hogy egész életemre gazdagodtam, bölcsebb lettem és rendkívül sok emléket mondhatok magaménak.

A képanyag elkészítése során számos alkalommal megfordultam Acsán. Egyre-másra alakultak ki a kapcsolataim az acsaiakkal. Ezeknek a kapcsolatoknak valami különleges tartalma van. A találkozások során kialakult beszélgetések, egymás megismerése, a bizalmas, egymásra való odafigyelés, érdeklődés engem is bizonyos mértékig acsaivá, a közösség részévé tett.

Köszönet érte mindenkinek, aki részt vett a kiállítás létrejöttében.

Hozzá tartozik még a történethez, hogy 2018 kezdetén egy közeli, szintén Galga menti településen, *Iklad*on hasonló kiállítási képanyag elkészítéséhez kezdtem, *Bagyin Katalin* kulturház vezető segítségével. Reményeink szerint itt is egy, az acsaihoz hasonló közösségi falu-fotó kiállítás keretében mutathatjuk majd be Iklad lakosságát, megörökítvén őket az utókor számára.

MEGJELENT

Kovács Edit: Közösségfejlesztői szerepfelfogások és munkamódok közösségeket érintő radikális mértékű változásokban

Közösségfejlesztők Egyesülete,
Budapest, 2017 októbere, Parola-füzetek

Bevezetés

Munkám során a közösségi beavatkozások rejtett dimenzióit kerestem, méghozzá elakadt, megrekedt, elmérgesedett és/vagy párbeszédképtelen helyzetekben, amelyek maguktól nem, vagy csak nagyon lassan oldód(ná)nak meg.

Sokféle tézissel igazolható, hogy a közösségfejlesztői beavatkozások nem háborgó helyi társadalmak esetén

- gyorsítják a közösségi összefogást, annak folyamatait (Varga A. és Vercseg 1998: 58; Gergely 1991: 22);
- megerősítik, fejlesztik a képességeket, készségeiket (Lakatos 2009: 10)16 (Gyakorlati útmutató (2005 [1997]): 37-39); (A közösségi munka meghatározása 1991: 5);
- fokozzák és tagolják a társadalmi tőkét (Füzér és tsai 2005: 25-76);
- intézményeket építenek, mely a hosszú távú együttműködések esélyeit kínálják az ott élőknek (Gergely 1991: 6-10);
- növelik a szolidaritást a megismerés révén. (Molnár, Peták és Vercseg 2014: 31-33).

Dolgozatom alapkérdése az, hogy mindez a közösségi együttműködésre irányuló tevékenység és eredmény alkalmazható és igazolható-e más szituációkban, például elmérgesedett, párbeszédképtelen, vagy épp krízishelyzetekben.

Néhány éve tudatosan is foglalkoztat az a kérdés, hogy hogyan lehet felnézni a részlegességből, kitágítva személyes és szakmai horizontunkat újraértelmezni szakmánkat és társadalmi szerepünket az így megnyílt térben?

Ezt az alapvetően szakmai érdeklődésből fakadó kérdést az utóbbi évek társadalompolitikai történései csak felerősítették és megerősítették.

Témaválasztásom egyéni motivációját első sorban két meghatározó terepi tapasztalat adja:

- Saját, közel tizenöt éves, helyi közösségfejlesztői gyakorlatomban helyi fejlesztések során alapesetben is tapasztaltam korlátokat. Ezek gyakran motiváció, perspektíva, idő és felelősségvállalás hiányában, apátiában, közönyben is tetten érhetőek voltak. Az érzelmek kiegyensúlyozottsága nem sürgeti a cél kijelölést, nem motivál jelentős erőfeszítésre, így a munka eredményének megélése is kanalizáltabb lehet, a folyamat pedig igényel legalább egy, az ügyben jelentősen elkötelezetett helyi embert.
- Egyre több olyan atipikus társadalmi helyzet van, amelyben a közösségfejlesztés (mint megközelítés, mint aktív szereplő) nincs határozottan jelen, egyre több olyan ügy van, ahol nem nyilvánvaló a közösségfejlesztő szerepe, a közösségfejlesztés kapcsolódása, mozgástere.

Gyakorló szakemberként, felnőttképzőként, egyetemi oktatóként arra jutottam, hogy át kell gondolni a közösségek jelen idejű kihívásait, a jövőre vonatkozóakat prognosztizálni, vizionálni kell, és elő kell készülni rá, hogy megújultan, rugalmasan tudjunk reagálni új közösségi helyzetekre, megújít-

[16] Lakatos (2009) idézi Adams, Robert-et (2003) tanulmánya 10. oldalán

va közben a közösségfejlesztés munkamód- és eszköztárát is.

Mindezek alapján vizsgált kérdéseim az alábbiak:

- Fokozható-e a társadalmi beavatkozások hatékonysága a közösségi részvétel eszközeivel krízishelyzetekben?
- Mik a közösségi munka lehetőségei a társadalmi integráció fokozásában/ elősegítésében?
- A befogadó társadalom mint „munkafelület" a társadalmi integráció meghatározó szereplője – ez kiindulási pontja, vagy eredménye a közösségfejlesztői beavatkozásoknak?

A téma feldolgozását a társadalmi beavatkozások szakirodalmának áttekintésével kezdem, különös tekintettel annak közösségi vetületére, mely a dolgozat elsődleges értelmezési kerete. A tézisszintű elméletek és a gyakorlatelemzés mezsgyéjén helyezkednek el a krízisintervenciós stratégiák és protokollok, melyek számbavétele a gyakorlat felől ad keretet dolgozatomnak.

A közösségfejlesztés alapeseti megközelítése mellett a hazai gyakorlati munkák közül választottam néhány atipikusat rövid elemzésre, szűrőként használva a kiválasztáshoz az alábbi szempontokat: az ezredforduló utáni, különböző okokból kiváltott kritikus[17] helyzetre reagáló, általam – különböző mélységben, de – személyesen is ismert beavatkozások legyenek. A hazai esetek megismerését esetleírásokkal és esettanulmányok elemzésével dolgoztam fel, melyek teljes terjedelmükben a mellékletben olvashatóak.

A dolgozat elkészítésének utolsó szakaszában a szakirodalom és a meglévő sztenderdek elemzését követően, a különböző krízishelyzetekben jelentkező „ellátási"[18] réseket kerestem, melyekhez ún. szakmai ajánlásokat fogalmaztam meg a közösségfejlesztés lehetséges szerepvállalására és az azokhoz szükséges feltételekre vonatkozóan.

Tartalom

1. BEVEZETÉS
2. A KÖZÖSSÉGI BEAVATKOZÁS ELMÉLETE
2.1 Beavatkozást igénylő helyzetek
2.2 A közösségi beavatkozás definíciói és megközelítései a hazai és a nemzetközi szakirodalomban
2.3 (Miért) Szükséges a közösségi dimenzió a társadalmi beavatkozásokban?
3. A KÖZÖSSÉGI ALAPÚ BEAVATKOZÁS STRATÉGIÁI
3.1 A közösségi beavatkozás megközelítései
3.2 A közösségfejlesztői beavatkozás alapesetei
4. KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐI SZEREPÉRTELMEZÉSEK KRITIKUS HELYZETEKBEN
4.1 Közösségen belüli konfliktussal dolgozni
4.2 Kisebbségben, a társadalom perifériáján élőkkel dolgozni
4.3 Közösségi munka elnyomottakkal, megfosztottakkal
4.4 Közösségi munka radikális mértékű válságokban
4.5 Kívülről érkező konfliktussal dolgozni
5. KRÍZISINTERVENCIÓS STRATÉGIÁK ÉS PROTOKOLLOK
5.1 Meghatározások és lehatárolások
5.2 Konvencionális megközelítések közösségeket érintő krízishelyzetekre
5.3 Részvételi megközelítés közösségeket érintő krízishelyzetekre
5.4 Összefoglalóan a közösség alapú protokollokról
6. KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐI CÉLOK ÉS LEHETSÉGES PROTOKOLL(OK) KÖZÖSSÉGEKET ÉRINTŐ KRITIKUS HELYZETEKRE
6.1 Közösségfejlesztői célok (szervezettség, tanulás, felelősség)
6.2 A krízis-ellátás sztenderdjeinek értelmezése a közösségi munka területére
6.3 Ismeretek és készségek, amikkel közösségfejlesztői közreműködőként rendelkezni kell
7. EREDMÉNYEK, ÖSSZEGZÉS
MELLÉKLETEK
1. Közösségfejlesztési célú magyarországi beavatkozások bibliográfiája
2. Példa a közösségfejlesztői beavatkozás alapesetére
3. Példa a közösségfejlesztői szerepkeresésre konfliktusban álló közösségben
4. A közösségszervezés hazai gyakorlatából
   a, 'Problémából ügy' tábla – önellenőrző kérdéssor
   b, Kampánytervező tábla
5. A vörösiszap katasztrófa társadalmi hatásainak kritikus elemei
6. Kompetenciaváltozás méréséhez használt lengyel sztenderd
7. Szomszédsági Tanácsok, szerepük és meghatározottságuk

IRODALOM

A füzet teljes változatát keresd itt. *(A szerk.)*

[17] természeti csapás, ipari katasztrófa, társadalmi krízis, lokális probléma stb.

[18] az egészséges és terhelhető közösségi állapot eléréséhez szükséges